Христо Смирненски

Избрани творби
том първи

Български писател

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ
ДА БЪДЕ ДЕН
ТОМ ПЪРВИ.
СТИХОТВОРЕНИЯ

I. ДА БЪДЕ ДЕН!

ДА БЪДЕ ДЕН!

Нощта е черна и зловеща,
нощта е ледна като смърт.
В разкъсаната земна гръд
струи се бавно кръв гореща.
В димящите развалини
безокий демон на войната
развял е хищно знамената
и меч въз меч безспир звъни.
Сред мрака непрогледно гъст
стърчи злокобен силует
на някакъв грамаден кръст,
и хилядни тълпи отвред
вървят, подгонени натам
от яростта на златний бог.
И мрака става по-дълбок,
тълпите нижат се едвам.
За въздух жадни са гърдите,
очите молят светлина,
един копнеж, мечта една
гори и се топи в душите
и през сълзи и кървав гнет,
през ужаса на мрак студен
разбунен вик гърми навред:
«Да бъде ден! Да бъде ден!».

НИЙ

Ний всички сме деца на майката земя,
но чужда е за нас кърмящата й гръд,
и в шеметния кръг на земния си път,
жадувайки лъчи, угасваме в тъма —
ний, бедните деца на майката земя.

Край нас се вие бич, над нас тежи хомот
и робския закон на жълтия метал;
ний раснем в нищета, ний гаснем сред печал
и ръсим в своя друм сълзи и кървав пот —
ний, бледи смъртници — родени за живот.

А ний сме океан от огнени вълни,
величествен керван към светли висоти;
Чрез нашите сърца вселената тупти,
живота се крепи на раменете ни,
но ний сме океан от стенещи вълни.

На земните блага всевечни сме творци,
а нужда ни души до хладната си гръд.
Под черните крила на дебнещата смърт
привеждаме чела със трънени венци —
ний, вечните творци, ний морните борци.

Но иде ден на съд! Над майката земя
надвисва ураган и в громкия му зов
преплитат се ведно омраза и любов,
а майката земя възсепва се сама,
потъпкала греха, отърсила срама.

Защото в боен ред сред робската тъма
възбунени вълни издигат се със рев,

защото накипя свещеният ни гнев
и неговият вик стозвучно загърмя:
«И ние сме деца на майката земя!»

«Червен смях», 26 юни 1920

ОГНЕН ПЪТ

Не тревога душите до болка терзае,
не съмнение блика в гърди —
исполинска десница днес нов път чертае
с петолъчни пламтящи звезди.

Пред дима на злокобните черни руини,
през гърма на жестоката бран —
над света като пролетна буря ще мине
мълнекрил, ведролик великан.

Ще разцъфнат рубинени, кървави пъпки
по следите му вредом в света
и градът, и селото свещените стъпки
ще целунат с горящи уста…

Не съмнение блика над знойни копнежи!
Тъй е нужно — ще бъде така!
С петолъчни звезди днес велик път бележи
исполинска желязна ръка.

«Работнически вестник», 6 юни 1922

ПРЕЗ БУРЯТА

Аз ще дочакам празника на моите братя
и размаха на техните крила,
когато върху хиляди чела
ще начертае смъртен знак съдбата
и бурята със гръм ще призове
възбунените свои синове.

През суматохата на тежки горести и грижи,
през грохота всевечен на труда
ще заблести предутринна зезда
и от прихлупените тъмни хижи
безименни борци ще полетят
по стръмния и свят Спартаков път.

И аз ще видя непознати и велики
довчерашните стенещи тълпи,
пред чиито двери вечна мъка бди
и вечно дебнат нужди бледолики,
а в тъмните потрошени стъкла
Смъртта потропва с ледени крила.

Ще видя пристъпа величествен на роба,
ще чуя гневен гръм да потресе
заспалите стъгди и понесе
надлъж и шир червената прокоба
на угнетения човешки род,
разбил вековний си хомот.

И, мълчалив и блед сред бедните си братя,
ще понеса аз черния си кръст
и нека на гърди ми кървав пръст
да отбележи сетний ден в борбата

и Каин да разбий с картечен гръм
челото ми и земния ми сън.

А ти, другарко скъпа — сетна ми утеха,
възторжена и смела отмини
към слънцето на пролетните дни.
Аз ще целуна твойта светла дреха
и утрото на празника ни пръв
с коралнi капчици димяща кръв.

«Червен смях», 6 януари 1921

КЪМ ВИСИНИ

С оковани крила днес земята ни ражда,
оковани с неволя и делнични дни,
а гори сред душата ни вечната жажда
за простор, красота, висини.

Из града — тези улици шумни и сиви,
де живота безумно крещи,
на село — в тишината на буйните ниви —
нас опиват ни странни мечти.

Като звън на далечни, грамадни камбани,
като гръм на стихийни вълни,
свободата зове непрестанно сърца ни
към лазура на нови страни.

В миг крилата за полет безумен потрепнат,
в миг в очите искра заблести,
и акорди на музика странна зашепнат:
«Полети! Полети! Полети!».

Младостта запламти в многоцветни огньове,
младостта призовава часа —
тоя час на размах, на разбити окови,
тоя час озарен с чудеса.

А в пожара на тия копнежи сърдечни
свободата за пристъп звъни,
и отекват гърмовно простори далечни:
«Светлина! Красота! Висини!».

«Младеж», 9 юни 1922

ПРОЛЕТТА НА РОБИТЕ

През мъглите на вечните грижи
непозната е нам пролетта;
аромата на свежи цветя
не целува порутени хижи,
там не бликат златистите мрежи
на трептящия слънчев топлик,
там изправя се ужас столик
и гладът свойте жертви бележи.

Още в люлката с робски присъди
засенени са детски лица
и наместо цветя и слънца
тях ги дебне неволя навсъде.
Бледолики, те мрат с милиони,
а полъхва ги дъх на цветя,
щом до тях е възпряла Смъртта
и пръстта над ковчега се рони.

Но отмине ли болест свирепа
пролетарския бледен отрок —
пред олтаря на златния бог
той е жертва незнайна и слепа;
властелинът навсъде издига
безнадеждни студени стени
и зловещо и громко звъни
всекидневната тежка верига.

В работилници, фабрики димни,
дето мъка душата терзай.
чужденец е цветущият май
и нечути са звънките химни.
Обезкрилен за радостен полет,

там мълчи прикован Прометей
и душата му вечно копней
за великата вихрена пролет.

А ще дойде таз огнена пролет
с ореол от рубин и звезди;
тя ще дойде сред черни беди —
милиони за нея се молят!
И ще гръмне навред по земята:
„Пролетарии от всички страни,
пролетта и за нас прозвъни
огнекрилия зов на борбата!“

ПРОЛЕТАРИЙ

В полунощ пред заключени двери
аз стоя непризван, непознат
и в ръцете ми гневно трепери
съдоносният яростен млат.

В беломраморни охолни зали
лъкатушат светлинни вълни —
несмутени от робски печали,
веселят се мъже и жени.

Пиршеството на празник разблуден
увенчано е с мрачен разкош
и всечасно през блясъка чуден
се оглежда настръхнала нощ.

А надмогнал студената бездна
и вълните на кървав потоп,
аз повдигам десница железна
и велик съм, защото бях роб.

През години на черна нерадост
възмъжах и обжарих гърди;
в знамената на моята младост
мъдростта на теглата ми бди.

Разбунтуван кат луда стихия,
ще разбия заключений вход,
с тържеството на властен Месия
ще руша и създавам живот.

А в зори, сред възторжени песни,
ще протегна аз груби ръце,

и високо, високо ще блесне
светлината на нежно сърце.

«Червен смях», 31 юни 1921

ПЪРВИ МАЙ

Да спрат фабричните комини
и всеки черен труд да спре,
и туй намръщено море
от морни роби и робини
да озари и приласкай
усмивката на първи май!

Зората пурпурна вестява
смъртта на тягостната нощ
и новий ден с всевластна мощ
горите тъмни озарява.
И всеки негов лъч сияй
с победен зов на първи май.

О, морни бледолики братя,
камбанен зов лети над нас,
вестяващ онзи светъл час,
когато в огнена разплата
победата ще увенчай
пламтящий меч на първи май.

Когато в черните грамади
на рухващия кървав храм
ще изградим, сред дим и плам,
сред трупове и барикади,
с тържествен химн на първи май
очаквания земен рай…

Да стихнат трепетните грижи,
о, морни братя и сестри,
и отдих свят да зацари
в прихлупените мрачни хижи.

И нека в тях да възсияй
усмивката на първи май!

«Червен смях», 1 май 1920

СТАРИЯ МУЗИКАНТ

Все там до моста приведен седи,
тегли полекичка лъка,
а над главата му ревностно бди
черната старческа мъка.

Бурно край него живота кипи
в грижи и горести вечни
и пъстроцветните шумни тълпи
все тъй са зли и далечни.

Привечер. Спуска се траурен здрач,
ситен снежец завалява,
спира цигулката горестен плач —
стареца немощно става.

И пригърбен той пристъпя едва,
спира се тук-там и стене,
шепнат му злъчни, невнятни слова
зимните вихри студени.

Там — от скованата в мраз висина —
мигом през тънкия облак
хвърля му поглед печална луна,
фосфорно бледа и обла.

А зад гърба му пристъпя Смъртта,
кървава и многоръка,
и по цигулката старческа тя
тегли полекичка лъка.

«Червен смях», 22 декември 1921

БРАТЧЕТАТА НА ГАВРОШ

Ти целия скован от злоба си,
о, шумен и разблуден град,
и твойте електрични глобуси
всуе тъй празнично блестят!

Че всяка вечер теменужена
ти виждаш бедните деца
и обидата незаслужена
по изнурените лица.

Съдбата рано ги излъгала,
живота сграбчил ги отвред
и ето ги: стоят на ъгъла,
с прихлупен до очи каскет.

Какво им даваш от разкоша си
ти — толкоз щедър към едни,
а към бездомните Гаврошовци
жесток от ранни младини?

Пред твоите витрини блескави
накуп застават често те
и колко скръб в очите трескави,
и колко мъка се чете!

Но тръгват си те пак одрипани,
с въздишки плахи на уста,
а тез витрини са обсипани
с безброй жадувани неща…

Ти целия скован от злоба си,
о, шумен и разблуден град,

и твоите електрични глобуси
всуе тъй празнично блестят!

«Червен смях», 22 декември 1921

КОВАЧЪТ

Под черната стряха на хижица ниска
отмерен разнася се звън;
възпламва, проблясва и бодро се киска
червена купчинка огън.

И пламъкът багри със пурпур мистичен
изопнати здрави плещи:
ковачът изправя се с чука челичен,
желязото звънко трещи.

Трептят и се сплитат искри многоцветни,
съзвездия бликват за миг;
изваян от бронз сякаш, ярко просветне
и стъмни се старчески лик.

А там, зад духалото, бледо момиче
ритмично се клати и пей,
венец златоискрен косите му кичи
и плач в песента му се лей.

Но вдига ковачът десница корава,
звънтят наковалня и чук —
желязото съска, искри разпилява
и вие се в работен плуг.

А пролет ще дойде, в полята ще звънне
викът на работен орач
и плугът ще плъзне над угари сънни
сред синия утринен здрач.

И всичко ще трепне сред изблик на нови
надежди за слънце и плод,

и плугът ще броди, събужда и рови
земята за новий живот…

Но удря ковачът със чука челичен
и дъжд от искри той пилей,
а там зад духалото бледо момиче
ритмично се клати и пей.

ЦВЕТАРКА

Тази вечер Витоша е тъй загадъчна и нежна —
като теменужен остров в лунносребърни води,
и над смътния й гребен, сякаш в болка безнадеждна,
се разтапят в тънка пара бледи есенни звезди.

И грамаден и задъхан, скрил в гранитната си пазва
хиляди души разбити — глъхне празничния град
и под лунно наметало с шепот странен той разказва
повестите безутешни на вседневен маскарад.

А из улицата шумна, под гирлянди електрични,
ето малката цветарка бърза от локал в локал,
де оркестрите разливат плавни звукове ритмични
и от тях се рони сякаш скрита мъка и печал.

С погледа смутен и влажен на прокудена русалка
между масите пристъпя и предлага плахо тя:
златожълти хризантеми в кошничка кокетно малка
и усмивката смирена по рубинени уста.

Върху стройното й тяло, върху младостта й цветна
като черни пипала се плъзгат погледи отвред
и в усмивки иронични блика мисъл неприветна,
че цветята се купуват, а и тя е чуден цвет.

И оркестърът въздъхва, стихват плачущи акорди,
гаснат, млъкват, но отново гръмват те по даден знак,
понесат се нависоко волнокрили, смели, горди
и се спуснат бавно, плавно като мек приятен сняг.

Но от маса където маса свойта кошничка показва

светлокосата девойка с поглед смътен и нерад,
а грамаден и задъхан, скрил в студената си пазва
хиляди души разбити — дебне каменния град.

УЛИЦАТА

Гърми тя с трясъците непрестанни
и с грижите всевечни на света
и шепне кървавите си закани,
притисната от каменни титани
и бремето на пъстра суета.

През делничните утрини, когато
ридаят в хор фабричните тръби,
тя стене глухо в болката си свята,
познала горестите на тълпата
и бурята на утрешни борби.

По нея се усмихват в колесници
престъпници, пигмеи и царе,
а дните в едноцветни върволици
отлитат, като непознати птици,
над нейното нестихващо море.

Но дебне улицата със закана,
настръхнала подобно огнен змей,
прикрила пламъците на вулкана,
при първи зов на празнична камбана
готова лавата си да разлей.

И гръмнала отвсъде с изненади,
преобразена в своя мощен гнев,
тя гриви огнени от барикади
развява пред смутените отряди
и блика трясъци и бурен рев.

А сред дима и викове победни,
целунати от кървавата нощ,

един до друг деца и старци бледни
угасват върху камъните ледни
с усмивката на малкия Гаврош.

«Червен смях», 24 септември 1920

БЕЗИМЕННИТЕ ДУШИ

Над блатата на нашата делничност сива,
де Живота ни дебне злорад,
де Смъртта своя гибелен танец извива —
всекидневно там трепват, блестят и загиват
светлинките на подвига свят.

Милиони души непознати, нечути,
се разтапят на светла роса
и угасват безименни в черните скути
на вековните тайни и вихрите люти,
непогалени с братска сълза.

На челата им никога лаври победни
не потрепват с нетленни листа —
те безмълвно отдръпват завесите ледни
на забравата сънна и скръбни и бледни,
отминават навеки в нощта.

Като морски корали, родени сред бездни,
те се носят в студения мрак,
но смъртта щом ги смаже под лапи железни —
напластяват те остров и в нощи незвездни
Свободата запалва маяк.

А запиташ ли тези звезди неброими:
«Сред житейската сива вълна
вий какво сте?… Що търсите скръбни, незрими?» —
отговарят чрез своето огнено име:
«Светлина, светлина, светлина!».

«Червен смях», 11 август 1921

ПРОЛЕТНО ПИСМО

Аз исках с химните на светла радост
да поздравя и теб, и пролетта
и с първите усмихнати цветя
да украся възторжената младост.

Аз исках в тъмните бръшлянени очи
усмивка слънчева да пратя
и на акациите аромата
в душа ти черната печал да изличи.

Но днеска младостта върви велика
в пътека посред тръне и скали,
под привет на братята орли,
под химните на буря огнелика.

Живота чудна орис ни поднася,
в странност лъха днешната младеж:
тя носи своя мълниен копнеж
под бронята на мъдрост беловласа…

Аз исках с химните на светла радост
да поздравя и теб, и пролетта
и с първите усмихнати цветя
да украся възторжената младост.

Но сред града една мечта днес ни тормози,
но сред града в един копнеж горим:
в гранитни вази ний да потопим
на бунта огнедишащите рози.

«Червен смях», 18 май 1922

УЛИЧНАТА ЖЕНА

Мизерията залюля те в свойта люлка
при първите лъчи
и на живота под фалшивата цигулка
танцуваш ти с разплакани очи.

Нощта е твойта мащеха неумолима —
безмилостна и зла,
последний нарцис на душата ти отнима
и свлича те по черни стъпала.

Под блясъка на електрическите ламби
празнуваш вечен грях
и смееш се така, че ти сама едвам би
разбрала болката на своя смях.

Закичила гърди с увехнали циклами,
сама посърнал цвят,
завръщаш се дома пияна от измами,
за да беседваш с гостенина Глад.

А там виси, уви, над масичката прашна
портретче на дете
и в ясний поглед на невинност някогашна
сегашният ти ужас се чете.

И все така… А в есента на твойта хладна
и блудна красота
ще спре Смъртта, настръхнала и безпощадна,
пред твоите отключени врата.

Но щом простре ръка душата ти да вземе,
тя в миг ще се смути:

Всесилникът Живот преварил я навреме —
и ти… отдавна без душа си ти!

«Червен смях», 22 декември 1921

БУРЯТА В БЕРЛИН

Под черното небе на ледна нощ
изви се буря в сънния Берлин.
И шумний град, кат гневен исполин,
възправи стан и гръмна в страшна мощ
заканата на бедните тълпи.
А вихърът студен понесе в миг
на призрачни криле зловещий вик.

Извил се над безлистните липи,
той полетя далеч, далеч в нощта
и шеметно пред малките врати
в предградията тъмни се вести.

И ето всяка хижа на Берлин,
и ето всеки тъмен робски кът
откъсна от студената си гръд
и хвърли сред борбата своя син,
за да запали с топлата си кръв
свещения огън на бунт велик,
и паднал мъртъв, в сетния си миг,
да бъде посред братята си пръв…

Към барикадите зове Спартак
и смело нижат се борци натам.
В очите святка съдбоносен плам
и глъхнат стъпки в непрогледен мрак,
а под покъсания стар шинел
е скрита карабина или чук.
И с твърди крачки, с крепко свит юмрук,
те в сумрака вървят към подвиг смел.

Смирените деца на шумний град

стълпили се на огнени кълба
сред вихъра на шеметна борба,
велики в своя подвиг непознат —
посрещат с гръм настръхналата сган.
И обгорели с пламъци и дим,
изправят своя щит непобедим…

И не затихва кървавата бран.
Прелитат с вой снаряд подир снаряд,
раздират черните завеси на нощта
и бликват огнени цветя
по сградите на тръпнещия град.
А робите стоят като скали,
скала е мисълта за свобода
и сградите са пламнали гнезда,
където синьоблузите орли
развяват пурпурните знамена
и в смъртен миг зоват към нов живот,
към въздух, свобода и светлина
безчисления пролетарски свят.

Но в гръм и плам орловите гнезда
едно след друго рухват и димят.
Над тях се вие гневно хищна Смърт
и с гладните насища си глада.

А с тежки стъпки си пробиват път
хусарите сред трупове безчет
и трескаво се хвърлят те напред
с позорен знак на черната си гръд.
А през дима на мрачния Берлин
понася се от дом на дом вестта,
че през нощта сразила е Смъртта
на робите най-верний вожд и син,
че там безумно смелата жена —
копняла за лъчи и свобода —
угаснала е в кобната тъма

с усмивката на падаща звезда.

… И стихна бурята. Отпразнува
победата си кървавият враг,
развял позорния си черен стяг
през присмеха на своите тържества…
Но в светли вечери, щом из Берлин
прозвънват празнични шейни
и кискат се разблудните жени —
сред синкав дим, кат огнен исполин,
устремил взор през янтарни звезди,
възраства гневен призракът червен
и гръм се носи над града смутен:
«Все пак, Спартак над теб ще победи!».

«Червен смях», 13 януари 1921

ЙОХАН

Над мъртвата градинка вечерта
разпускаше коси от черен мрак.
Йохан открехна малките врата,
огледа уличната пустота
и в миг прекрачи дървения праг.

След него припна плачуща жена,
протегнала в ръцете си дете.
Но, озарен от бледата луна,
безшумно в тягостната тишина,
отмина той и всичко опусте.

По него дълго, дълго гледа тя,
далече впила поглед замечтан;
наоколо бе сънна пустота
и само пребледнелите уста
нашепваха едвам: «Йохан, Йохан!».

А над Берлин, потънал в ситен скреж
и лунни сребросинкави петна,
внезапно екна първия гърмеж
и ехото в безумний си летеж
раздра задрямалата тишина.

След него втори, трети… ето в миг
изтръпна в ужас снежния Берлин.
Нощта изпълни се с гърмеж и вик
и пламъкът изви червен език,
блестящ над покривите кат рубин…

* * *

На барикадата бе непознат
Йохан. И непознат остана той.
Прислонил се до старец белобрад,
излеко побледнял от остър хлад,
гърмеше с вихъра на кървав бой…

И труп до труп в мъртвешка хладнина
простират се, а бурята гърми;
по сини блузи алени петна,
в очите смръзнал вик и не в една
десница още пушката дими.

А недалеч, зад срещните стени,
картечниците блясват с огнен лик,
хусарите на шеметни вълни
промъкват се и залп след залп гърми
и вие се Смъртта в размах велик…

* * *

На барикадата Йохан е сам.
В предсмъртен стон старикът белобрад,
оплискан с кръв, повдига се едвам.
Съзрял хусарите през дим и плам,
крещи, издъхвайки: «Назад! Назад!».

А стиснал карабината в ръце,
Йохан ги среща с гръм и ги зове:
«Елате вий, аз с каменно лице
ще срещна щика в своето сърце!
Елате вий, престъпни синове!

Безумци! Всяка капка кръв пред вас
ще бликне нови хиляди борци!
Веч бий дванайсетият кобен час
и ще сразим престъпната ви власт!

Елате вий! Елате, подлеци!».

А от веригите хусар един
тогаз просъска гневно с глас пиян:
«Мълкни! Ръцете горе, рабски син!».
Но, величав кат някой исполин,
«Челата горе!» — викна му Йохан.

Задружен гръм изпрати му ответ.
Той грохна до старика белобрад.
Хусарите се втурнаха напред.
Един от тях се взря в лика му блед
и пръсна черепа му със приклад.

* * *

А тънеше Берлин в мъгла и скреж
и бликаше предутрен синкав здрач.
И в бедна хижа, в ужас и копнеж
една жена при всеки глух гърмеж
избухваше в несдържан горък плач.

И стиснала детенцето си, тя
все чакаше със поглед замечтан.
Навън цареше смъртна пустота
и глухо прибледнелите уста
през плач нашепваха: «Йохан! Йохан!».

«Червен смях», 27 януари 1921

КАРЛ ЛИБКНЕХТ

Берлин го помни и навеки ще го помни
в онези дни на свойте бури главоломни,
когато в боен ред
вървяха полк след полк из улиците шумни
и речи, музики и тържества безумни
отекваха навред.

Тогава огнедишащият демон на войната
по цялата земя развял бе знамената
на свойта страшна мощ.
Слепци, поведени от хищници-хиени,
звънтяха сабли и летяха настървени
из кървавата нощ.

Като чудовище огромно и свирепо,
Берлин настръхна в своето безумство слепо
и надалеч простре
железните си лапи. Накъдето свърна,
села, градища и полета с гняв обърна
на огнено море.

Но в страшната тъма на таз стихия бесна,
като звезда червена, ярък факел блесна
и трепнаха навред
измъчени сърца. Надеждата възкресе
и над града разбунен зов разле се:
«Младежите напред!».

И ето, сепна се в почуда булеварда:
над него се понесе пурпурна плакарда
и шепа храбреци
развяха знамето на свойта кръв гореща

и екна смело: «Долу таз война зловеща
и нейните жреци!».

И питаше се целий град смутен и смаян:
«Каква е тая дързост? Кой е тоз незнаен
безумец и герой,
тъй властно който вдига смелите младежи
и сам присъда смъртна днеска си бележи?» —
Карл Либкнехт беше той!

* * *

Берлин го помни и навеки ще го помни,
когато на тълпите гладни и бездомни
подаде огнен знак
и ехото прозвъни сред сърцата млади,
и в улиците запламтяха барикади
под пурпурния флаг.

Тогава стенеха вихрушки януарски,
но техний леден дъх в сърцата пролетарски
разпали гняв и стръв.
И ето, робското море се в миг наежи
и неговия вик бе буря от гърмежи
и дъжд от топла кръв.

И бяха дни и нощи на борби сурови.
А робите, разкъсали студените окови
до сетния си миг
не спускаха ръце. Берлин замря в тревога,
обагрен от усмивката злокобно строга
на този бунт велик.

Ала Смъртта там черна книга пак разлисти,
за да обсеби доблестните спартакисти.
И в зимний студ и вой

една душа, кат слънчева усмивка ясна,
из мрачната алея трепна и угасна —
Карл Либкнехт беше той!…

Ала Берлин го помни, вечно ще го помни
и вижда начело на тез тълпи огромни,
които днес навред
растат, гърмят, разкъсват своите окови
и властно разлюляват тежките основи
на този робски свет.

Берлин се вслушва в своя трясък всекидневен:
Спартак стои над него мощен, смел и гневен
и тътне огнен вик:
«Берлин, Берлин, всуе са тез надежди празни!
Всуе ликуваш в своя мимолетен празник —
аз тук съм всеки миг!

Напразно ме погреба ти в зловещата алея,
на твойте улици и днеска пак живея,
надмогнал свойта смърт!
А пак ще вдигна аз тълпите в щурм последен,
за да забият знамето със вик победен
над твойта черна твърд!

И ако слънцето угасне в боевете —
то моето сърце кат слънце ще им свети
през бурната тъма,
а пламъкът на младите души им стига,
за да разбият и последната верига
на майката-земя!»

«Червен смях», 1 септември 1921

ГЛАД

През цялото лято напразно копняха
душите за капчица дъжд.
Небето бе сякаш запалена стряха
и в суша безмилостна вред изгоряха
полята с пшеница и ръж.

И ужас облъхна селяците бедни,
сърцата им скръб вледени.
Те шушнат, споглеждат се трепетни, бледни,
а бърже дояждат се вече последни
прикрити от лани храни.

Една подир друга прихлупени хижи
пустеят и неми стърчат.
Тълпа след тълпа из полята се ниже,
а мълком по техните стъпки се движи
зловещия хищник Гладът.

* * *

Като безчислени ята,
подгонени от есента,
далеч, далеч отлитат шеметни пълчища.
Очи извръщат се назад,
където в бронзов прах трептят
тополите на горестните им селища.

И ето плачеща жена,
до нея плахо отстрана,
привел в печал глава, върви мужик замислен.
Край тях притискат се деца,

с изпити, смаяни лица,
и впиват поглед из кервана многочислен.

В душата скръб, пред поглед тъп
блуждай и гасне образ скъп.
А огнена земята майка ги поглежда
с раззинали пукнатини
и сякаш леден смях звъни
и помразява всяка трепетна надежда.

* * *

Сивожълти безплодни поля
се простират кат смъртен саван
и по тях безконечен керван,
поразен от съдбата си зла.

Накъде и по кой път сега?
В безконечна, задрямала степ
ни покой, ни вода, нито хлеб!
Само ужас и черна тъга.

Вред безлюдни и глухи села.
А сред жълтите тез пустоти
сгорещеният въздух трепти
с милиони прозрачни крила.

* * *

А в полето, днес облето в безутешна, бурна скръб,
бодро щеше да се носи песента на звънък сръп.
И смехът на волни деви щеше буйно да звъни
над облъханите с гибел безпределни равнини.

Ширни ниви златогриви щяха кротко да сведат

натежали класове над родна черноземна гръд.
Вредом сини метличини, кат очите на деца,
щеха да мълвят утеха за селяшките сърца.

Ех, нали и таз година с толкоз грижи и тегла
разорани и засяни бяха мъртвите поля!
Черни мъки всекидневни, черни тежки капки пот,
а сред тия сиви степи нито искрица живот!

* * *

И ето, безкрайни, безхлебни кервани
се точат из прашния път,
над тях небесата оловни савани
безмълвно простират. И в скръб изтерзани
селяците бедни вървят…

И все тъй пустеят прихлупени хижи,
пустеят и неми стърчат.
Керван след керван из полята се нижe,
а мълком по техните стъпки се движи
всевластната хищница Смърт.

В ПОВОЛЖИЕТО

Далеч, далеч — в степта безплодна, суха,
отмина сетната кола
и самотата над селото глухо
надвеси оловни крила.

Ала, ведно със гладните си братя,
не тръгна слепият Демид.
Кат жерав, обезкрилен от съдбата,
остана той от скръб разбит.

Че в избата на дрипавия одър
се гърчеше невръстен внук
и вече в погледа му тъмномодър
замръзнал беше смъртен звук.

И мрачен, стиснал детските ръчици,
мълчи старикът беловлас
и сякаш погребални върволици
минават мудно час след час.

И цяло, пламнало от гладна треска,
гори детето като в пещ.
Простенва тежко, в миг се стреска
и пак потъва в сън зловещ.

Попукани уста едва нашепват
молба неизпълнима: „Хляб!“
Въздъхва старецът, сълзи потрепват
и оросяват поглед сляп.

А вън — ни шум, ни лай, ни вик човешки —
гробовно сънна пустота

и в улиците тъмни с крачки тежки
спокойно броди вред Смъртта.

Но ето хладният й дъх полъхва —
пред избичката спира тя,
и в ужас стария Демид настръхва
и стон възбликва на уста.

— О, не! Далеч! Не давам го! Не бива!
Последен внук — последна скръб!
Възпри ръката си немилостива!
Едничък е и толкоз скъп!

И разтреперан, пипа го той в шемет:
— Челото… вледенено… мраз!…
Не може туй! Не може! Няма да го вземе!
Далеч, далеч със него аз!…

Обезумял от страх, Демид трепери,
детето грабва като в сън
и пипнешком през нисичките двери
едвам измъква се навън.

И глухо тук-таме с тояжката почуква,
разветрил белите коси.
Възпира в миг, поема дъх и хуква:
да го спаси, да го спаси!…

Но в миг той спира се, простенва, охва,
изкривя старческо лице
и залюлял се в немощ, тежко грохва
със хладен детски труп в ръце…

А вред — ни шум, ни лай, ни вик човешки —
гробовно сънна пустота
и само сред нощта със стъпки тежки
спокойно броди там Смъртта.

СЕВЕРНО СИЯНИЕ

Стозвучний рев на битката вседневна
не стихва в снежните поля.
И върху бледите чела
Смъртта чертай, развихрена и гневна,
зловещия си жертвен знак.

А вихрите сред степите безбрежни
отбрулят жълтите листа,
забравени от есента,
и разпилели къдри белоснежни,
ридаят в ледения мрак.

Но стъпват твърдо легиони горди
по своя буреносен път,
над тях шрапнелите мълвят
заканите на обезличени орди,
прокълнати пред бащин праг.

А всички страдущи и морни братя,
осъдени на вечен гнет
от рухващия стари свет,
целуват с трепет стъпките им святи,
вбраздени в кървавия сняг.

* * *

От сибирските мрачни хижи,
от каменния Петроград,
презрели делничните грижи,
червените тълпи се нижат,
сплотени твърдо брат до брат.

А тъй жестока е борбата!
Отде не плъзна хищен враг?
И кой престъпник на земята
не тръгна с кървав нож в ръката
да сее ужаси и мрак?

Налете с кървави пълчища
настръхналият Капитал,
обърна в дим и пепелища
на Сибир мирните селища,
вериги нови изковал.

Но гръмна мълния метежна
над синовете на нощта
и в своята участ неизбежна
стопиха се кат преспа снежна
недоброими пълчища.

Безумец е, кой хвърля шепа
пръст — с пръст слънцето да затъмни,
и кой надежда храни слепа
да спре стихията свирепа
на океанските вълни.

* * *

Да бъде крепка, братя,
десницата ви свята!
Вий първи в тъмнината
запалихте звезда.

Лъчът ѝ ще учуди,
зовът ѝ ще пробуди
задрямалите люде
към хляб и свобода.

И вихър от крилати
души ще да разклати
престъпните палати
на земната беда.

Да бъде крепка, братя,
десницата ви свята!
Вий първи в тъмнината
запалихте звезда.

* * *

От руските поля далеч до Атлантика,
през тайнствения лес на Индия безкрайна
и всъде по света, де пот и горест блика,
трепти с рубинен лъч сияние велико,
открило със любов свещената си тайна.
И неговия лъч е взор на херувим,
и неговия зов е гръм: «Да победим!».

Тълпи се легион до братски легиони
и бурното море издига се и тътне:
«Станете вий, деца, вий, робски милиони,
притиснати под златни кървави корони,
угасващи в нощта и в сънищата смътни!
Станете вий, деца на Лондон, Берлин, Рим,
умира старий свят, ний нов ще сътворим…»

И блика над света туй северно сияние,
огряло огнен път през кървавата вечер,
и робските деца възрастват в великани,
в смирените сърца разбуждат се закани
и тътне все напред рубинения глетчер.
А неговия зов лети кат светъл химн,
а неговия химн гърми: «Ще победим!».

«Червен смях», 29 октомври 1920

ТРИ ГОДИНИ

Москва изправя каменно чело
с венец от нарциси и тръне
и в бурния й поглед тъне
загадката на светлото дело.

Сред дъжд от огнени стрели, сама,
едничка в бурята среднощна,
стои тя горда и разкошна
и мощно грей сред ледната тъма.

Загърната във плащ от гръм и дим,
в небето поглед приковала,
пред пристъпа на всяка хала
тя спуска своя щит непобедим.

И гръмнала с победни тържества
и с вихъра на свойта сила,
в сърце си обич притаила,
Москва нашепва трепетни слова:

* * *

„В сенките на три години
аз блестя като звезда
и в гърдите ми не стине
пламъкът на любовта.

Сред безбрежни степи снежнн
аз съм остров от сърца
и чрез вихрите метежни
пръскам огнени зрънца.

Пред просънени народи
като факел аз пламтя
и децата земни водя
към живот и свобода.“

* * *

„Чадата ми родни отхвърлиха първи
надгробния камък на черния гнет —
с коралния блясък на своите кърви
чертаят днес пътя на новия свет.

И гаснат велики с желания сетни
кръвта им да бъде свещена следа
и в черния мрак мимолетно да светнат
с рубина на падаща мъртва звезда.“

* * *

„Но вий, деца на труд и горест,
възсепнати сред тежък сън,
разбийте черната си орис —
Москва развихря бронзов звън,
Москва ви праща огнен зов
за пристъп лих и за любов.

При Темза, Тибър — и край Сена,
над всеки друм, над всеки кът —
със гръм стихията червена
да отбележи своя път!
Да блесне мълния и плам
над рухващия златен храм!

Ще разгадаем всяка тайна

на всяко мъртво божество
и над заблудата безкрайна
ще грейне в чудно тържество
едничкий бог на своя век —
освободеният човек!“

* * *

Сред пристъпа на призраците бледи
на идолите развенчани,
обсипана с пламтящи рани,
Москва празнува шеметни победи.

Москва изправя каменно чело
с венец от нарциси и тръне
и в бурния й поглед тъне
залога на великото дело.

ЧЕРВЕНИТЕ ЕСКАДРОНИ

В утрото на светла ера, с факела на нова вера,
идат бодри ескадрони с устрем горд и набег смел,
а над тях, кат хищни птици, кат настръхнали орлици,
спускат се и разпиляват гръм шрапнел подир шрапнел.

Кон изправя се, изцвили и отронил сетни сили,
грохне мъртъв на земята някой воин поразен.
В миг уплашен спира коня, но наново той догоня
стъпките на ескадрона, в общий прилив устремен.

И развели буйни гриви, над пожънатите ниви,
като вихър отминават ескадрон след ескадрон.
Под копитата извива прах на облачета сиви
и премрежва с бронзов блясък огнения хоризонт.

Ето татък край върбите екнаха пушкала скрити
и вълни от кървав пламък срещнаха се гръд със гръд;
сви се буря безпощадна, зазвънтя стомана хладна —
кратка схватка и наново ескадроните летят…

Ах, летете, ескадрони! В устрема ви милиони
погледи са приковани със надежда и любов.
Свил десницата корава, целий свят се днес изправя
стреснат, трогнат, очарован от победния ви зов.

Нека в ужас, в изненада рухне всяка черна сграда
на световната неправда, на сподавения стон
и човекът да намери зад открехнатите двери
мъртви старите химери на бездушния закон.

Ах, летете вий сред сеч и дъжд от огнени картечи,
вий — развихрени предтечи на безоблачните дни!
С буря, мълния и грохот възвестете гордий поход
на възбунените роби, на червените вълни!

И когато сетний камък на обгърнатия в пламък
и разруха древен замък се отрони в пепелта,
вий слезнете от конете и земята целунете —
възцарете вечна обич, вечна правда над света.

«Червен смях», 3 септември 1920

СМЪРТТА НА ДЕЛЕКЛЮЗ

Връхлете като вихър безчислений враг
над Парижката бурна комуна
и борците последни студеният мрак
с окървавени устни целуна.

Милионният град, разорен и пламтящ,
безнадеждно затихнал е вече
и над него привежда се в траурен плащ
мъдроокатa пролетна вечер.

Барикади срутени, бездушни тела,
пустота и кошмар безпощаден,
а от сградите гледат разбити стъкла
със очите на череп грамаден.

И върви Делеклюз зашеметен, но горд,
със походка безумно спокойна,
и в душата му стихва последен акорд
от гръмовната музика бойна.

Там — отсреща — Смъртта, притаена, мълчи,
притаен е и враг многоброен.
Ще ги зърне той смел, ще ги зърне в очи
и ще падне студен и спокоен.

Посред трупове братски, през дим тъмносин,
сякаш жертва на огнена клада,
Делеклюз се изправя велик и самин
над обляната в кръв барикада.

Сребрекос, величав, цял обгърнат в лъчи,
той изправя челото си гневно,

той се взира напред и настръхнал мълчи,
като някоя статуя древна.

А куршумите шепнат му припев зловещ,
озарява го блясъкът ален
и Париж го прегръща чрез всеки гърмеж,
и целува го с привет прощален…

И след миг само той, все тъй хладен и горд,
грохва мъртъв при своите братя
и душата му трепва с последен акорд
от великия химн на борбата.

БУНТА НА ВЕЗУВИЙ

Сред тайните на тъмни векове,
с търпение велико прикован,
забил в лазура поглед замечтан,
стои Везувий и в гърди кове
заканата на гневен великан.

И призори по каменната гръд,
по голите замислени скали,
надвисват сини есенни мъгли,
като души, залутани без път,
и с тях скръбта си бурна той дели.

А в черни нощи блесне ли Помпей
с безумни и разгулни празненства,
Везувий дигне троснато глава,
в гърди му гневен трепет се разлей,
но стихне той след миг и занемей!

Отронят само каменни гърди
въздишка глуха в тягостната нощ
и ехото на страшната ѝ мощ
в празнуващите зали се вести
смеха и оргиите да смути.

А сред оргии безумни
тъне празничният град
и всенощно в зали шумни
блика вино и разврат.

Мраморните колонади
знаят всеки тъмен грях
и безстидните наслади

сякаш сплитат се по тях.

Вечер в пясъчни арени
гладиаторският меч
върху братята рождени
шепне смъртоносна реч.

И тълпите са честити,
щом настръхналия лъв
жаждата си с кръв насити —
с топла човешка кръв.

Но по белите туники
черен знак е начертан —
над тълпите многолики
дебне огнен великан.

И ето веднъж великана настръхна
и мълния блесна по гневния лик;
студена струя от смущение лъхна
и трепнаха залите в ужас велик.

И с грохот страхотен Везувий разтресе
могъщите стави на каменен стан
и трепетът странен за миг се понесе
от сграда на сграда кат гост непризван.

„Везувий, Везувий!“ — ведно възридаха
смутени и бледи мъже и жени.
„Везувий, Везувий!“ И смъртна уплаха
сърцата безгрижни за миг вледени.

Настръхнал в своята велика злоба,
Везувий — в пурпур озарен,
разкъсал свойта пламнала утроба,
разлива огнената си прокоба
и тътне в своя гняв свещен:

„На своите плещи търпях с години
позорен гнет и скверен смях,
вий, синове на прашните долини,
в разврат посред уханните градини
празнувахте вседневния си грях.

На празненства и оргии безстидни
не стихваше стаканен звън;
жреци, девици и патриции видни
осмиваха с делата си обидни
привидния ми вечен сън.

А знаехте, че всичко тук живее
чрез моята смирена гръд:
житото, розите край светлите алеи,
виното, в пиршествата ваши що се лее,
и вашата престъпна плът.

Безумци, имах много мощ в гърдите,
а все пак роб бях аз на вас;
родени тамо доле — в низините,
за вас невнятни бяха висините
и ужаса на вечната ми власт!

Но в своя гняв на пепел ще обърна
кумирите на жалкия ви храм;
от мъртвите ви зали ще извърна
аз поглед и тълпите ще обгърна
с победния си смъртен плам!“

И над каменния гребен бликва пламъка вълшебен
и разлива се, извива, като златокървав флаг,
великана, разсвирепил се, обсипва с дим и пепел
улици, площади, сгради, засенени с черен мрак.

Блесне, стихне, сетне светне в пламъците многоцветни

и развее, разпилее пара, пепел, гръм и дим,
а тълпите бледолики към градските портики
хукват, трупат се и чупят пръсти в плач неутешим.

Рухват тежки колонади и възпламналите сгради
стенат, съскат и разпръскат многохилядни искри;
вред тъмата се сгъстява, каменен дъжд загърмява
и вулкана със закана блясва, трясва и гори.

И за празник смъртночуден, смело към града безлюден
стъпва хищна Смърт сред пищно тържество извила стан:
ето огнената лава тътне, святка, наближава
и чрез нея гибел лее разгневений великан.

В пустите улици с пурпурни гриви
бликат пламтящи вълни;
лавата лее се, жежка, бурлива
в черен дим и съсипни.

Тук-там прониже пожар тъмнината,
блесне рубинен език,
глухо понася се стон в пустотата
и занемее след миг.

Край бреговете тълпи изумени
блъскат се с ужас и рев,
пред тях морето вълнува се, пени
в своя величествен гнев,

зад тях Везувий настръхнал изправя
своята огнена мощ —
ярки потоци от бликнала лава
греят в злокобен разкош.

Могъщ и метежен, сред мрака безбрежен,

Везувий победно гърми,
той властно обхваща града и разпраща
пламтящи червени вълни.

И сграда след сграда във хаоса пада,
вълна я залива след миг
и в черната бездна на вечер беззвездна
изчезна последния вик.

ГЛАДИАТОР

Спокоен той спря сред арената ширна,
спокоен изправи глава —
гърми там тълпата и глъчка неспирна
отронва неясни слова.

Отляво до входа, в сребриста туника,
робинята малка стои;
по златните къдрици факлите бликат
игриви, златисти струи.

Удари той с меча трикратно по щита,
ехото далеч прозвъни,
и ето: тълпата, охолна и сита,
крещи пак от всички страни.

Но странно: от дързост незнайна обзети,
край него се роби тълпят,
захвърля той щита и скръства ръцете
на голата бронзова гръд:

«О, блудни, пияни патриции, пак ли
жадувахте кърви и смърт?
И тази ли вечер разискрени факли
за диви възторзи горят?

Безумци! Стоманен е всеки мой мускул
и меча ми в кръв е кален,
че тая арена не съм я напускал
от никого в бой победен.

Пронизвах аз братя. Все нови и нови!
О, жертви, без име, без брой!

Но таз вечер вие бъдете готови,
аз вас призовавам на бой…»

Сред ужас нечакан, сред паника бурна
патриции хукнаха в миг,
а вдигна той меча и вихром се втурна
тълпа гладиаторска с вик.

Смутената стража изпречи се с крясък
пред буйната робска вълна;
и мигом обагри се жълтия пясък
със кървави тъмни петна.

Но втурнал се първи, той първи възпре се,
простре се с пронизана, гръд;
през трупа му с рев се тълпата понесе,
пробила си шеметно път.

И само робинята спря бледолика:
в кръвта му намокри едва
тя края на своята снежна туника
и тръгна, привела глава.

А там — из града, за разплата железна
тълпите повел бе Спартак
и бурно ехтеше в нощта златозвездна:
«На крак, братя роби, на крак!».

«Младеж», 1 май 1922

ГНЕВЪТ НА РОБИТЕ

Сред дворците ви трепнат разцъфнали вишни
и доволството блика навред,
но защо са печални трапезите пищни
и защо властелинът е блед?

Безутешни са вашите светли градини —
пролетта ви orocя в сълзи,
и зловещата сянка на бурни години
неотлъчно и властно пълзи.

Първомайския блясък е страннозлокобен,
вред земята тресе се, дими,
и пред вас, изпод тежкия камък надгробен,
страховита закана гърми.

А редят се тълпите бездомни и боси,
над стъгдите разлива се рев.
Като облак високо, високо се носи
и боботи червеният гнев.

Той възбликва сред робските черни талази,
запламтя посред бранни поля —
из ония полета, където полази
огнелика червена струя.

А от него сега потъмнява лазура
и убийците тръпнат навред;
не затихва, не млъква великата буря
и люлее се стария свет.

Безутешни са тези разцъфнали вишни
и в златото ви гибел се крий —

над палати, казарми и пирове пищни
днес червеният призрак се вий.

МОСКВА

Москва, Москва!
Ти ярко пак пламтиш, ти пак туптиш!
Ти пак си огнено сърце
и с ясна пурпурна усмивка бдиш
над братски стиснати ръце.
Че блясъкът на твоята зора
раздра световната тъма,
че ти като възторжена сестра
събра на цялата земя
и радостта, и бурната печал!…
Москва, Москва! —
сърце от разтопен метал!

Москва, Москва!
Пред твоите стоманени врати
разби се вражата вълна;
звездата ти с рубинен лъч трепти
над всяка горестна страна,
където робът цял живот оре,
а мре лишен от късче хлеб,
където пролетарското море,
възвре от пламъка свиреп
на петгодишна демонска война.
Москва, Москва! —
звезда на нови времена!

Москва, Москва!
От своите площади днес мълвиш
присъда над вековен гнет.
Сред теб са Лондон, Рим, Берлин, Париж,
сред теб и целий пролетарски свет.
И горда в своя блясък и гърмеж,

с копнеж за сетната борба,
пламтиш чрез всеки старец и младеж,
зовеш кат бронзова тръба
и твоя зов веригите руши!…
Москва, Москва! —
вулкан от пламнали души!

«Червен смях», 14 юли 1921

СЕВЕРНИЯ СПАРТАК

От нишките на свойте мъки тежки
изтъках твърдата си броня аз.
А моят меч е сноп души човешки,
калени в пламъка на сетни грешки
и в мъдростта на свойта първа власт.

По стръмните пътеки на борбата
вървя обгърнат с пламъци и гръм;
пламти под моите нозе земята
и в устрема на свойта ярост свята —
стихийно величав и властен съм.

Аз — жалкий роб на кървави арени —
издигам своя меч несъкрушим
и братята ми идат разярени,
и бурята разраства се край мене,
за да се втурне в дверите на Рим.

Напразно ме посрещат легиони!
Всуе преграждате вий моя път!
Върху купчинката на златни брони
ще хвърля аз железни милиони
и огъня на мойта робска гръд.

И с вихрите на тия снежни степи,
ще ви разпръсна властен и сърдит,
ще ви разпръсна немощни и слепи,
защото мечът ми е мълнии свирепи,
защото слънцето е моя щит!

«Червен смях», 15 декември 1921

ВЪГЛЕКОПАЧ

Надоле! Надоле! Надоле!
В студените бездни слезни,
където тела полуголи
се гърчат край черни стени;
де опват се мишци железни
и техния удар звъни
сред мрака на страшните бездни
с протеста за слънчеви дни,
с протеста за отдих, за воля,
за въздух, простор, ширини.
Надоле, надоле, надоле —
надоле слезни!

Слезни в тия мрачни утроби
на хищната — майка земя,
слезни между братята роби —
в морето от вечна тъма,
и твоята лампичка бледа
ще бъде там ярка звезда,
там сноп от лъчи ще огледа
зловещия храм на труда,
зловещите тези идоли,
де няма ни нощи, ни дни.
Надоле, надоле, надоле —
надоле слезни!

А там вековете незнайни
редили са пласт върху пласт —
тез пластове мрачни, безкрайни,
прострени навсъде край нас,
които живота изтъка
на каменен, черен килим,

които са хладни кат мъка,
и крият и огън и дим.
Слезни там и с удари верни
разбивай, разлюшквай, руши,
разкъртвай тез пластове черни
тез робски души!

И в бурната пещ на борбата
грамадата черна хвърли
и спри се да видиш, когато,
сред мрак и оловни мъгли,
ще бленат реки огнеструйни,
когато червени вълни,
понесени в пристъпи буйни,
ще бликнат по всички страни,
когато сред блясъци нови
земята ще ври, ще гори
в огньове, огньове, огньове
и дъжд от искри!

«Червен смях», 24 ноември 1921

II

МЛАДОСТ

Мрачна младост в мрачни дни,
в дни на Марсовата слава,
в дни на страшни кръвнини,
дни на лудешка забрава.

Жалка младост в жалкий свет,
свет, потънал в кръв до гуша,
свет, де песента навред
днеска се на топа слуша.

Свет безумен, де смъртта
трон от кости си съгради,
свет безумен, що труда
собствен даже не пощади.

Мрачна младост в славни дни
в царството на Сатаната,
жалки, черни младини
в урагана на войната.

1916

ЕДНАКВА УЧАСТ

В премяна празнична тълпата
разхожда се напред-назад.
Навел глава си към земята,
печално пее слепец млад.

В свирнята му, що лей се волно,
дълбока скръб и плач звучат:
в таз песен на душата болна
страданията му личат.

И всеки песента му чува
и хвърля някоя пара,
но никого тя не вълнува:
добре я никой не разбра…

Опрял се тъжен о стената,
стои до него там войник,
ръце изгубил във войната,
и слуша с блед, измъчен лик.

Таз тъжна песен той разбира,
тя близка му е до сърце —
утеха в нея той намира:
певецът сляп — той без ръце.

Той слуша неговата песен
замислен, потопен в тъга,
певеца слуша той унесен и…
близък става му сега.

1916

ЗАГЛЕДАН В ДНЕШНИЯ ДЕН

Загледан във днешния ден,
не виждам аз друго освен
суетност, тъма и порок
и никъде никакъв бог,
достоен за чиста любов,
човек за когото готов
да бъде света да презре
и с гордост на кръст да умре.

Загледан във днешния ден,
аз виждам мнозина кат мен
с вериги на млади крила,
сломени от ранни тегла
и влачущи морни крака
без ничия свята ръка —
ръката на някой пророк
да сочи тям истински бог.

НА МАРГАРИТА К.

В очите твои се чете
пак пламъкът на юлски ден,
ала той, хубаво дете,
съвсем не стопля вече мен!

Обвит в дебел саван от скръб,
не сещам твоите очи,
тъй както гръмнати млад дъб
не сеща слънчеви лъчи.

В гърдите ми младежки жар
угаси ледена вода,
срутен е всеки друг олтар,
оста сал този на скръбта.

Погребал цветни младини,
не чакам да възкръснат те!
Към друг ти взори обърни,
към друг, о прелестно дете!

В ПРАВАТА АЛЕЯ

Сенки се преплитат в правата алея,
пустота и горест властно дремят в нея;
кат забравен воин, смъртно наранен,
тихичко умира есенният ден.

Плахо се промъква вечер тъмносиня,
вечер тъмносиня — скръбна монахиня.
Редом с нея стъпва в сънната гора
самотата глуха — нейната сестра…

С прясна кръв обагрен потъмнява запад,
в правата алея с плач листата капят,
плачат, че умира сетният им ден,
плачат, че умира сетният им блен.

СРЕДНОЩНИ СЕНКИ

На Лорелай

от „Софроний“

В среднощ щом се пръснат тълпи многоцветни
на блудкав и пъплещ весден маскарад
и месец замислен несетно наметне
безплътни воали на спящия град,
ний трима бродяги-царе безмонетни
из пустите улици мълком вървим.

Нощта е тъй свежа и в сенките нейни
пристъпват възкръснали странни мечти,
ту образ на дева жадувана грейне
и чудно блаженство разлей се в гърди,
ту плахо се мерне в одежди жалейни
на минало щастие призрак любим.

Че нощем градът е легенда незнайна,
животът — печална, но свидна мечта,
че всяка душа е поема безкрайна
и нейните стихове шъпне нощта,
а всеки стих обич е, мъка и тайна,
а всеки стих сън е и скръбен надслов.

В среднощ среброкрила тълпи многоцветни
щом стихнат, сломени от лих маскарад,
и месец замислен безшумно наметне
безплътни одежди на спящия град,
вървим ние трима царе безмонетни,

пияни от бира, тъга и любов.

МИНАЛО

Замислена вечер над златни поля
разстилаше тиха тъга
и в свежия въздух, високо над нас
простряна бе цветна дъга.

Погалена сякаш от свята ръка,
потрепваше росната ръж
и волни талази един подир друг
летяха нашир и надлъж.

На огнени ленти от двете страни
на насипа бликнал бе мак;
сред него, опити от скръб и любов,
ний чакахме дългия влак.

От синята бездна на твойте очи
се ронеха скръбни слова
и тихо, но властно прокобваха те:
„Едва ли пак нявга, едва!“

Зад сивия облак на утрешний ден
неведом бе нашият път;
умът не прозираше — тръне ли там
или теменуги трептят.

Житейските наши пътеки тогаз
едва се допряха и пак
издебна ни мълком раздялата зла
и стисна ни нейният мрак…

Сега е пак привечер. Запад е в кръв
и в блясъци златни облен

и призракът бледен на минали дни
витае безшумно край мен.

Над празната чаша седя мълчалив,
обронил пламтяща глава,
а всичко наоколо тихо шепти:
„Едва ли пак нявга, едва!“

САМОТНИКА ДЪБ[1]

Стоеше той снажен и строен
кат някой могъщ великан,
застанал самотен, спокоен,
изправил величествен стан.

През знойни дни тихо шумеше
край него златистата ръж,
в среднощ ураганът ревеше
и плискаше яростен дъжд.

Надвисват мъглите наесен,
в полята разстила се скръб —
със поглед далеко унесен,
простенва самотника дъб.

Листата безмълвно се ронят
по сухата жълта трева
и вихри вечерни се гонят,
нашепвайки смътни слова.

Минават редица години,
но диря от тях не личи.
Дъбът не умира, не гине —
все горд и самотен стърчи…

Но ето веднъж небесата
над него надвиснаха с гнев
и буря сърдита в полята
изви се с закана и рев.

В миг огнена мълния с трясък
прониза самотника стар,

попадаха клони сред блясък,
сред пламък страхотен и жар…

Изгряла смутена, зората
изтръпна в почуда и скръб —
разпръснат, прострян на земята,
лежеше самотника дъб.

---

[1] *Публикация: Земеделска пробуда*, г. I, бр. 2 от 1 март 1920 г., с подпис: *Хр. Димитров*.

Това е единственото стихотворение на Смирненски, публикувано в земеделския печат. За повода, по който е написано, разказва в спомените си В. Димитров: „Той [Смирненски] ми каза, че намислил темата „Самотника дъб“. Това стихотворение ще символизира Ал. Стамболийски, който се самооблащава, че ще може сам да се справи с положението, но ще падне под ударите на вероломните и коварни стари партии, срещу които вдига само шум, без да вземе сериозни мерки“ (сп. „Септември“, 1958, кн. 10, стр. 162). ↑

ХРИСТУ БОТЙОВУ

Въздигнал в великия храм на всемира
ума — в божество, свободата — за цел,
прозря на Христа той същинската диря
и тръгна по нея възторжен и смел…

И ето го в стръмния път за Голгота,
обкрилен от вихра на знойна борба,
пристъпва зовящ и смъртта, и живота,
понесъл и лира, и бойна тръба.

Над него червеният факел потрепва,
обжарващ крилата на робския мрак,
и пламъкът негов чертае, нашепва
речта на Паисий, зова на Спартак.

Подире му мълком окъсани, бледи
тълпят се бездомници жадни за бран;
в очите им греят мечти за победи,
в душите им тътне възбунен вулкан.

А гъста е и многолика тъмата
и не е самичък тиранът жесток —
изедник народен крепи му ръката,
изгражда му крепости попският бог.

Но смело по пътя на братска Голгота
той води ги с лира и бойна тръба
и носят се те през смъртта към живота,
обкрилени с вихра на светла борба.

ЧЕРВЕНИЯ СМЯХ

Сред сенките на вековете,
закърмен с буря и пожар,
смехът ни бодър ярко свети
в сиянието на ханджар.
И съчетал на всички роби
скръбта и черния хомот,
гърми в свещената си злоба
от своя огнен небосвод.

Заканата му вечно стене
в шумът на каменния град;
в полята с кървав пот облени
лети той вихрен и крилат.
И неговия зов отмерен
разлива се нашир и длъж,
надвиснал като призрак черен,
настръхнал като огнен дъжд…

Следящ вълните на живота
в триж угнетените тълпи,
аз чувам глухо под хомота
смехът червений да кипи.
А в него мъките сурови
преплитат своя страшен хор
и глухо хладните окови
звънят над черния позор.

Зова ли призраците смътни
на робите от древността,
аз чувам как смехът им тътне
студен и тъмен кат нощта,
аз виждам ширните арени —

по пясъците локви кръв
и мойте братя отредени
за пир на дебнещия лъв.

Там гладиатор с тежки стъпки
издига меч над брат рожден,
тълпата чака в странни тръпки,
а Цезарят е тъй студен…
Но виж — към хладните обятия,
към прага тъмен на смъртта
пристъпят горди мойте братя
с червения смях на уста…

О, смях, разлян от черни чаши,
напръскан с кръв, примесен с яд,
упой ти горестите наши
и подкрепи духът ни млад.
на брачен пир не сме призвани,
а чужденци сме в този дом
и не със флейти и тимпани
ний бродим в грешния Содом.

А всинца из пътеки стръмни,
опрени крепко брат до брат,
вървим и чакаме да гръмне
тръба, зовяща в подвиг свят.
И над Содом тогаз смехът ни
кат пратеник ще полети
и там над оргии безпътни
присъдата ще възвести.

ВЕРИГИТЕ НА МИСЪЛТА

Когато мъртвата пустиня
на своята черна слепота
Човекът с пот и кръв премина
под ударите на Смъртта,
и окървавен, блед излезна
на стръмний житейски път —
пред енго с рев страхотна бездна
разкри студената си гръд.
Самин сред хаоса безбрежен
на непрогледни векове,
той тръгна, бодър и метежен,
по голите ѝ брегове.
А пълна бездната бе с грохот,
с незнайни ужаси и мрак
и Демонът пред всеки проход
поставил беше кървав знак…
Но ето, трепнаха тъмите,
извърна поглед плах Нощта
и в миг прорязa висините
златиста огнена черта.
В почуда спря се Человека
и зърна днес и навсегда:
лъчи по земната пътека,
а над челото си — звезда.
И грейна огнена, сияйна
над него Мисълта-звезда:
утеха в мъката безкрайна,
сестра при радост и беда…
Преплитат се пътеки смътни,
реве пустинен ураган
и в него страховито тътне
плачът на идол развенчан.

Но бодър Човекът броди
и смело тайните чете —
звездата го крепи и води,
звездата грее и расте.
А колко много черни братя
посрещнаха я с гняв и злъч,
закрили своите обятия
за нейния рубинен лъч!
Един ли тук изви десница,
замервайки я с кал и пръст,
веднъж ли чиста кат девица
биде разпъната на кръст?
Но кой от призраците нощни
лика й светъл засени?
Не грей ли ярка и разкошна
през мраз и черни тъмнини?

Когато в шумните площади,
изправил старческа глава,
Сократ призва сърцата млади
и в огнените му слова
проблесна красота нетленна,
огряла нов път на света —
нима отровата студена
можа да стигне Мисълта?
Нима тълпа от фарисеи —
слепци с угаснали очи,
убиха светлата идея
и трепетните й лъчи
не се разляха от Голгота
над всеки дом и всеки друм,
издигнали се над живота
с крилата на божествен ум?

И днес, когато необятна
по блясък, мощ и красота,
тя грей в сиянието златно

над трепетната ни мечта —
мечта да видим всички братя
изтръгнати от нищета,
вий пак зовете тъмнината
в жестока битва с Мисълта!…

Ковете тежките окови
на немощния си закон,
гответе хладните отрови
и пламъците на Нерон!…
Какво сте вие, сенки бледи,
безумни рожби на нощта?
Над пировите ви победи
стоим с усмивка на уста.
Над всяка бездна и верига
свободна мисълта лети
и грешната ви власт не стига
до чудните й висоти.
Какво сте вий, безумни люде,
и що е вашият закон?
Какво са черните заблуди
и сянката на златний трон?
Днес, вижте вий: все по-разкошна
трепти звездата над света —
топят се призраците нощни
под блясъка на Мисълта.
И ето, робът, сред огньове,
пристъпва с исполински ръст
и на вековните окови
разбива и последний къс.

УТРЕШНИЯ ДЕН

Аз виждам: раждат се тълпи
за утрото на празник свят
и вред в настръхналия град
духът на кървав бунт кипи.
И всеки слаб и угнетен —
на черна мъка светъл син,
възраства като исполин
и в страшен пристъп устремен,
с море възбунени души,
лети, гърми, зове, руши…

Над него трепетни слънца
преплитат утринни лъчи,
а по следите му личи
кръвта на хиляди сърца,
туптели с порива свещен
да слеят своя огнен ток
ведно с тържествения звън,
зовящ вселената от сън…

Аз виждам: гърчи се пред мен
последний призрак на нощта
и кръв от зинали уста
опръсква утрешния ден,
а там по каменистий път
на многовечната борба,
удушил властната съдба
до своята гранитна гръд,
пристъпва человешкий род
към дверите на нов живот.

ХЕРОЛДИ НА НОВИЯ ДЕН

В сърцата ни сребърна лилия,
в ръцете ни кървав ханджар,
напред през върховни усилия
към общата мрачна Бастилия,
обгърната в кървав пожар!

Напразно надежди химерни,
напразно вещаят хомот!
Погледайте, с удари верни
отбива пълчищата черни
великият руски народ.
От него се раждат трептящи
лъчите на новия ден;
станете, смутени и спящи,
възток своя зов ни изпраща,
от хищни ята обграден!
Какво по-божествено щастие
от бляна да бъдеш човек
и вкусил светото причастие,
да тръгнеш със братско участие
с тълпите на новия век?
В сърцата ни сребърна лилия,
в ръцете ни кървав ханджар,
напред през върховни усилия
към общата мрачна Бастилия,
обгърната в кървав пожар!

ГОРЧИВО КАФЕ

Когато след пир полунощен самотен,
на зиг-заг се връщаш дома
И киска се вихър над жребий сиротен
И плаче безлунна тъма,
побързай, побързай, на спиртника прашен
тури тенекийно джезве —
на винени пари под пристъпа страшен,
свари си горчиво кафе.

Отвориш ли тръпнейки плика и цветен
И лъхне ли дъх мразовит,
опит от тъгата на поздрава сетен,
не гледай тъй блед и убит
изтрий от сърце си мечтите парфюмни
за черни очи кадифе
под тъмната стряха на мисли безумни —
свари си горчиво кафе.

А привечер зимна в безлистните клони
щом стене фъртуната зла,
И зимният вихър се киска поклони
през мътните бледи стъкла
с коси заснежени младежкия спомен
отдай на аутодафе
И бавно на малкия спиртник поломен
свари си горчиво кафе.

СНЕЖНА ПЕСЕН[1]

С колко нежност и разкош
зимата ни приласка —
колко странно тази нощ
тръпне твоята ръка!

В тайнствения полумрак
шепне огнелика страст
и гирлянди девствен сняг
свеждат вейките над нас.

През капризна топлота
звънко твоят смях звучи
и усмихва се мечта
в теменужните очи.

А снежинките летят —
в тебе влюбени и те,
и целувайки те, мрат
в мраморното деколте.

И далеч, далеч градът
тъне в сребърни петна;
странно сплитат се, трептят
цветни ленти светлина.

Там е празнично сега,
тътнат шумните тълпи;
в блян по нечия снага
златен блясък се топи.

Но аз двойно съм богат
в тези трепетни нощи;

аз съм още толкоз млад,
толкоз хубава си ти!

И напразно тук сега
някой черен дух шепти:
„Плъзгаво е по снега
в тези нощни самоти!“

Ах, над нашите глави
смешна истина звъни:
плъзнали сме се, уви,
още в ранни младини!

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 5 от [29 януари] 1921 г., с подпис: *Ведбал*. В Института за литература при Българската академия на науките е запазен авторски ръкопис (инв. №42), озаглавен „Снежинка“. Печата се по текста от Българан.

Варианти в ръкописа: Стихове 9-12 липсват; стих 19: мълком сплитат се, трептят; стихове 21-24:

Но над мене скръб не бди,
грижите безшумно мрат
и живота не следи
с кикот злобен моя път.

Че аз двойно съм богат // в тези сребърни нощи; стихове 29-36 липсват. ↑

ЗИМА

В полунощ по стъклата девица незрима
е докоснала с шепот уста —
по стъклата дъхът на безцветната зима
помразен е в сребристи цветя.

А след пир, а след звън пак самотен и бледен
приюти ме безмълвна тъма
и под черно крило угнетен и приведен,
препрочитам далечни писма.

И възкръсват пак празнични приказки чудни,
незабравена химна звучи
и преплитат над мене лъчи изумрудни
опечалени морни очи.

Но в света любовта е усмивката сетна
на поронена златна звезда
и проблеснала, гасне над нас мимолетна
с огнелика предсмъртна следа…

И напразно редят се миражите тленни,
призовали назад пролетта —
в полунощ по стъклата блестят помразени
сребросини бездушни цветя.

ЗАМРЪЗНАЛА ПРОЛЕТ[1]

Пролетта безпричинно притули се
сред снега на далечни гори
и в безлюдните столични улици
разбунтувал се вихър цари.

А с вида на египетска мумия
отминава смразен минувач
и зоват ни към грях и безумия
и студът, и вечерният здрач.

Но с кокичета снежни закичена,
ти си пак без другар и покров;
и по цяла нощ нявга обичана,
днес се молиш за капка любов!

А си толкоз красива и спретната,
съчетала смеха и скръбта!
Но умира безпомощно сетнята
безответна усмивка в нощта…

Пролетта безпричинно забави се
и градът е от студ вкаменен,
а забравен от лани, красавице,
грей в сърцето ти пролетен ден.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 9 от [26 февруари] 1921 г., с подпис: *Йохан*. ↑

ДЕЦАТА[1]

Кат змей непобедим
извива дълъг влак
и сплита в черен флаг
искри и тежък дим.

Над пустото поле
надвисва самота
и врани на ята
отмерят там криле.

С помръзнали лица,
в разкаляния път,
към влака с вик търчат
рой дрипави деца.

Но тренът все лети,
далече устремен,
и в гаснещия ден
проблясва и трещи.

И всеки ден така
пламтящ и чужд лети
и в сънни пустоти
те махат му с ръка.

Те пращат му привет
с възторжени очи
и гледат как хвърчи
живота все напред.

А в пустото поле
пристъпя вечерта

и врани на ята
отмерят там криле.

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. II, бр. 9 от 4 март 1921 г., с подпис: *Христо Смирненски*. Поместено заедно със стихотворенията „Ковачът“ и „Погребение“ и номерирани съответно 1, 2 и 3. ↑

ПОГРЕБЕНИЕ

В малката уличка вихри метежни
екнат и гонят се с ропот и плач,
сплитат за миг те коси белоснежни
и разпилеят се волни, безбрежни
в синия вечерен здрач.

С трескави крачки мъже прегърбени
мълком понесли са дървен ковчег,
а след ковчега, с очи насълзени,
суха женица пристъпя и стене
с рохкав посипана снег.

С вихрите шеметни в пристъп неравен,
звън погребален се носи далеч,
бликне разплакан, издигне се плавен
и се отпусне сподавен и бавен,
шепнейки горестна реч…

Тегне небето под схлупени хижи,
вихър в прозорците съска и бий,
а край носилото бавно се движи
рунтаво куче, спре се, приближи
и страховито завий.

ВЕЧНИЯ КАРНАВАЛ

Сред мрака на нощи безкрайни
милйони люде се тълпят
и удрят морната си гръд
в гранита на вековни тайни,
покрити с тягостна мъгла
и кръв от борчески чела.

Заключена зад хладни двери,
лежи бездушна радостта
и като сенки по света
пълзят примамващи химери.
Подире им със ропот глух
блуждае човешкий дух.

А скрит зад маската смирена,
един престъпник ли до днес
издига своя интерес
за бог над цялата вселена
и тласка в бездни и позор
жадуващите слънчев взор?

Там окървавена корона
над куп от черепи лежи,
тук, с пъстра маска от лъжи,
служител верен на закона
бесилки вдига и чрез тях
прикрива собствений си грях.

А жрец под празнични одежди,
опит от вечна суета,
кове олтар на глупостта,
сърцата трови той с надежди

и ръси пепел и тъма
над светлий пламък на ума…

Но в мрака на нощи незвездни
отлитат глухо век след век
и окървавений човек,
пребродил всички тъмни бездни
и зърнал вечний маскарад —
въстава смел и непознат.

Той бий оковите си черни,
той вдига борчески глава
и екват властните слова:
„Свалете тези маски скверни!
Аз вашите заблуди знам
и слънцето ще стигна сам!“

РАЗБОЙНИЦИТЕ

Акцията на саксонските комунисти, изразена в грабежи, атентати, обири и пр., е ликвидирана. Полицията доунищожава работническите шайки.

Буржоаз
ната преса

И този път!… Затихва сетен вик,
сподавен от вечерните тъми,
из улиците топла кръв дими
и отразила в нея гневен лик,
Смъртта стои като всевечен страж,
далече впила взор невъзмутим,
и вихърът вълнува нейний плащ
от ярки пламъци и черен дим.

И този път!… Над морните тълпи,
поели път към светлина и хлеб,
надвисна гневно властникът свиреп,
и вечний Юда пак се прилепи
с целувката на всепознат позор
и като черен облак над света
разля се дружният престъпен хор
на сквернословие и клевета:

„Разбойници, грабители са те!
Куршумите и техний динамит

смутиха празника честит на
Златний бог и той ще помете и
барикадите, и хладните тела!
И ще скрепи разклатения трон
сред пламнали градища и села
чрез меча на безмилостен закон!

Грабители! Разбойници! Крадци!
Родени в пазвите на вечен гнет,
понесли на плещи си целий свет,
а на челата — трънови венци,
как смеят да повдигат те глава?
Тях трябва да ги грабят всеки ден!
Те са родени само за това
и само гнет е техний дълг свещен!…“

Като хиени край разровен гроб,
продажни книжници с вой се тълпят
и ръфат неизстиналата плът
на поваления в кръвта си роб.
И лее се из техните уста
поток лъжи над светли мъртъвци,
и лее се най-низка клевета:
„Разбойници, грабители, крадци!“

О, да! Това е припевът ви стар!
И вековете знаят този вик,
закърмен с ужас и позор велик
край някой златен трон или олтар.
И винаги, под всяка светлина,
възбликнала трептяща сред нощта,
тираните на всички времена
отправят тази вечна клевета!…

В площадите на Атина Сократ
разля море от слънчеви лъчи
и мъдростта му и до днес звучи,

понесена навред от дух крилат.
А дигна се престъпницата власт
и екна клевета из древний град —
безумен съд мъдреца беловлас
осъди на отрова за разврат.

Нима смиреният босяк Христос
не бе между разбойници на кръст?
А властникът и фарисеин тлъст,
възпрели тежко сред народа прост,
не пръскаха най-черната мълва
с заплювката на злобната си мъст?
И милиони люде след това
целуваха разбойнишкия кръст!

Безумството на жалкия тиран
хвърли в пожарище великий Рим,
а сред море от пламъци и дим
Нерон, в зловещи пламъци облян,
зачу народния възбунен гнев
и хвърли пак на роба своя грях.
Възбликнаха пак пламъци и рев
и живи факли, кръстове сред тях.

И все като разбойници до днес
най-светлите и доблестни мъже
на кладата, в затвора, на въже
умираха със хиляди за чест
и слава на престъпния закон.
И планини от черепи лежат
под сянката на всеки златен трон,
изпречил се на светлий земен път…

Но много гробове посяхте вий!
Гори от черни кръстове стърчат
навред по кървавата земна гръд,
затуй велик пожар над вас се вий —

пожар от всички малки светлини,
които черната ви мощ гаси
през милиардите нощи и дни!
И няма жалък меч да ви спаси!

Макар че там затихва робски вик,
сподавен от вечерните тъми,
и в улиците топла кръв дими,
макар че отразила гневен лик,
Смъртта стои като всевечен страж,
далече впила взор невъзмутим,
а вихърът вълнува нейний плащ
от ярки пламъци и черен дим!

ХРИСТО БОТЙОВ

Съществува легенда, че Ботйов е бил ранен,
заловен и откаран в затворите на Диарбекир.
Доста време се е очаквало завръщането му.

Без път към своята Голгота стръмна,
залутана сред хладните скали
и сенките на участта си тъмна —
дружината нечакано осъмна
в съседство с волнокрилите орли.

Момчетата жадуваха отрада,
войводата стоеше с бледен лик,
а мигом сред страхотна изненада
башибозукът плъпна из засада
и екнаха усои в гръм и вик.

Весден посред чукари неприветни
кипя неравна шеметна борба,
но неусетно плъзна вечер летна
и разпиляха се полека сетни
оловноцветни пушечни кълба.

Вечерната тъма във черни скути
прикри кръвта и стихналата мощ
и тегне тайна над последните минути
на шепата възторжени хайдути

и вдъхновения поет и вожд…

А там далеч у тъмните зандани
в Диарбекир сред влажните стени
лежи старик. Следи от тежки рани
на морния му лик са начертани
и тягостно веригата звъни.

Той крачи снажен, леко поприведен,
потрепват посребрените коси
и горест блика от ликът му бледен,
а кат ханджар сред полумрака леден
пламтящият му поглед пак блести.

* * *

Далеч от тази черна преизподня —
натам, де снежният Балкан мълви
сребристи химни над земя свободна,
де чака го прегръдката народна —
възторжен старият борец върви.

Но стига той. И вижда всъде горест.
Едни вериги паднали, след тях
възправила се нова робска орис
и угнетен, беднякът пак се бори с
тираните разплути в срам и грях.

А тези фарисеи, на които
той нявга плю в пророческий си гнев,
живеят пак охолно и честито
и с свойта подлост и лихварство сито
сподавят робския възбунен рев…

Смрачи се лик. В гърди се буря сепна —
възпламна гняв пак в стария борец.

И орловият поглед странно трепна,
и орловият поглед пак зашепна:
„Ще викнем ние: хляб или свинец!“

ВЕЧЕРНО ЕХО

Далече се сливат и губят блестящите релси
сред цъфнали шипки и трепетна ръж
и старият орех бленува, широко прострел се,
обкичен с седефени капчици дъжд.

* * *

И тайнствено лятната привечер сплела е мрежи
от синкави сенки и златни петна
и в техните дипли безмилостен спомен бележи
последния укор на свята жена.

А помня тез нощи, тез нощи на знойна забрава
под сънния припев на бледи звезди
и сякаш по малкото мостче тя пак се задава,
смутена и влюбена, както преди.

ТОВА Е УЛИЦАТА…

Това е улицата — улицата многолюдна,
която киска се и плаче
чрез хилядите минувачи,
която с гръм чете поемата си чудна,
де всеки стих е кървава бразда,
написана с длетото на труда
по черний мрамор на неволите човешки —
това е улицата, в чийто вик
заслушва се живота многолик
и шеметен повлича пак оковите си тежки…

В зори през теменужен здрач и бодра нега,
в гълъбоцветен прах на пладне
или сред сенките грамадни,
които бавно вечерта раздипля и протега:
на улицата все таз суета трещи,
там многохилядно сърце все тъй тупти,
преплитат се далечен звън и грохот близък,
гърмежи, врява, трясък, вой и смях,
и делничност, посипана със прах,
и вечна грижовност, удавена в железен писък!

Това е улицата! Толкоз немощна изглежда
и толкоз много търпелива!…
Но щом сред свойта скука сива
възсепне се и огнепурпурна одежда
наметне върху каменните си плещи,
щом бурята завий, затътне, заплющи —
о, в бездните на мрачни кръгозори
звездите спират своя вечен път,
и, притаен, заслушва се светът:
— Това е улицата, улицата днес говори!

«Червен смях», 24 ноември 1921

РАБОТНИКЪТ

Когато в ранна утрин изток се топи
в море от пламък златоален —
върви той редом с бледоликите тълпи
и сам пламти от гняв запален.

Под тежките му стъпки каменния град
изтръпва и намръщен се събужда
и улиците бликат своя вик познат —
викът на многолика нужда.

Ала сред бръчките на мрачното чело
не тиха скръб е начертана —
днес в тях закърмя се великото дело
и буреносната закана.

Днес няма вече роба свит и примерен,
отпуснал немощно ръцете:
това е новий Прометей, освободен
от игото на боговете.

През ранните зори на новия живот
пристъпя той с походка дръзка
и пред потъналия в мрак човешки род
рубинени огньове пръска.

«Червен смях», 22 декември 1921

ВЪЛКЪТ

Нощта повдига бавно траурния креп,
поръсен с утринни сълзи,
и в синята мъгла пълзи
поток от труженци, поели път за хлеб.

И въздухът е сякаш плътно напоен
с въздишките на шумний град,
които бликат и трептят
по устните на сивия работен ден.

А ето старий вълк завръща се пиян —
на плячка бил е цяла нощ,
където в празничен разкош
той вдигал е стакан подир стакан.

Бастон, дебела шуба, пура — всичко на място,
а в замъглените очи
банкерската душа звучи
с единствената своя струна от злато.

Мъглата вдига се. И цял в лъчи облян,
гърми стохилядния град,
а старий вълк — а старий свят
отива да си легне гузен и пиян.

«Червен смях», 22 декември 1921

РОБЪТ

Роден в урагани, целунат от мълния,
сред мрака той вдигна в почуда глава —
душата му огнена болка изпълни я,
ръцете му хладна верига скова…

Безброй векове са над него преминали,
море от беди и тъги го люля,
преброди пустини и пропасти зинали,
обагри с кръвта си безплодни поля.

В Египет по жълтите огнени пясъци
реди канари — пирамиди гради;
в арените римски, сред дивите крясъци,
той грохва с пронизани смъртно гърди.

Над черните угари, сред мрака на мините
с безропотна мъка земята дълбай;
отровен от черния дим на комините,
кове той метала, мълчи и страдай…

Но ден подир ден и в очи опечалени
проблясва заплаха, ненавист гори;
искра след искра и пожарища алени
избликват в смълчаните тъмни гори.

Възкръсват в душата надежди погребани,
ръката се свива в закана за мъст;
и ето: наравно с планинските гребени
изправя днес роба грамадний си ръст.

Посрещнат там — злобно, тук — с привети ласкави,
върви той и в погледа му е разлян

и нежния трепет на цъфнали праскови,
и смъртния гръм на разбунен вулкан.

РУСКИЯ ПРОМЕТЕЙ

Аз много огън хвърлих по земята!
Разкъсах хиляди слънца
и с размаха на дързост непозната
запалих робските сърца
със урагани от искри…
Като грамаден фар на свободата,
изправен пред великий вход
на новия живот, душата ми гори —
душата на един велик народ!
С виелици от огнени звезди
поръсих земните гърди,
със гръм раздрах аз черните завеси
сред храма на вековните заблуди
и мълния далеч, далеч разнесе
божествен пламък за милиони люде.
Москва пламти. Берлин буботи,
Париж облян е в странен блясък,
под Лондон глух подземен трясък
отронва тежките си ноти,
от Ню Йорк чак до Атлантика,
надлъж над земната снага
простряx рубинена дъга;
вълни от пламъци тя блика
и водопади от искри се сипят
над Индия и над Египет…
Гори, гори земята,
навред аз хвърлих огъня на свободата!

А там на Олимп в златния си трон,
с човешки черепи скрепен,
изтръпна, Зевсе, ти.
Нечакан ужас те смути

и в буйно пламналия небосклон
отправи поглед разгневен.
И ето, Олимп се разтресе
от мълнии и страшен грохот,
орляк от черни птици се понесе
в злокобен смъртен поход —
безумний гняв на боговете!…
Разкъса, Зевсе, моите меса
във пристъпи свирепи
и белий сняг на недогледни степи
обагри кървава роса.
Но бурята на твоя гняв велик
бе немощна пред мен
и огъня свещен
пламтеше все по-буйно всеки миг
и ето, злоба пак те облада,
и ето, в своя зъл копнеж
поиска да ме оковеш
със хладните вериги на глада.

При Волга твоята сестра — смъртта —
надвеси черното крило
и в окървавеното ми тело
заби студените си нокте тя.
О, Зевсе, златен бог на боговете,
напразно си простираш ти ръцете
и ме поглеждаш с кикот глух.
Бесней в безумие, бесней!
С какво ще угасиш ти моя дух —
духът на новий Прометей?
Отнет е огъня на мойта власт,
разкъсани са черните окови
и твърд и горд стоя изправен аз,
като настръхнал огнен колос,
и пръскам пурпурни огньове
от полюс чак до полюс.

Гори, гори земята —
навред аз хвърлих огъня на свободата!
И в онзи час, когато
сърце ти ужаса ще вледени,
когато стигнат Олимп бурните вълни,
вълни от робските души,
които ти от светлина лиши —
о, Зевсе, вожд на златни божества,
ще приведеш смирено ти глава,
и сгромолясан ще те видя аз
от трона на престъпната ти власт!

«Червен смях», 1 май 1922

ТЪЛПИТЕ

В тълпите смълчана е буря незнайна;
стопено е слънцето в тях.
И често, сред гълъбов прах,
опасват града те с верига безкрайна
и в тази верига от роби се движи
и черния облак на днешните грижи,
и светлия призрак на празник свещен —
свещения утрешен ден!

За подвиг тълпите ги ражда земята,
за подвиг безумно велик.
И подвига им е безлик
кат млечния път разпилян в небесата,
където се сплитат сребристи огньове,
които не може око да улови,
а все пак сияние чудно пламти
в тез бледи, незрими звезди.

В тълпите е скрита душата велика —
душата на новия свят.
И в шумния каменен град,
когато борбата на пристъп ги вика —
тълпите заливат гърмящи площади,
тълпите люлеят грамадните сгради
и блика душата във порив крилат —
душата на новия свят.

«Ботев лист», 18 май (2 юни) 1922

ЖЪЛТАТА ГОСТЕНКА

На тютюноработничките — безбройните робини на жълтата царица — туберкулозата.

Над сънния Люлин, прибулен
с воала на здрач тъмносин,
безоблачен залез запали
сред своите тайнствени зали
пожар от злато и рубин.

И привечер летна наметна
пак с траурен плащ рамена,
градът приюти се в тъмата
и тънка позлата в стъклата
разля се на плахи петна.

* * *

А сред избичката мрачна, мрачна като робска орис,
стара ссухрена женица бди над дървений креват;
пак очи с очи се срещат и премрежени от горест,
търсят призрака нечакан — тъй незнаен, тъй познат.

А сред избичката мрачна тази вечер е последна,
знаят го душите неми, знаят го и двете те:
призрак властен и злокобен дебне тук с усмивка ледна

и за бледата девица черна мрежа той плете.

* * *

И лежи тя все тъй скръбна, бледолика,
тя — дете, познало старостта;
влажният й теменужен поглед блика
горестта на есенни цветя.

Восъчно лице потънало сред гъсти,
гъсти черносмолени коси,
а ръката с тънки кехлибарни пръсти
леко през завивката виси.

Върху масичката в трепети безсилни
лампата мъждука и дими
и ритмично съска старият будилник,
сякаш ситен зимен дъжд ръми.

През прозорчето заглеждат се очите —
вън живота празнично кипи,
през прозорчето ухаят пак липите —
ароматни цъфнали липи.

* * *

Ала демон зловещ е записал
смъртен знак по смрачено чело
и гнети безпощадната мисъл
като тежко оловно крило.

Тази нощ, тази нощ сребролунна
и осеяна с бледи звезди,
вледенени уста ще целунат
изтерзани до болка гърди.

Тъй е тежко, зловещо, печално —
задушават се морни гърди
и навън на кола погребална
сякаш жълтия призрак седи…

* * *

А млада, толкоз млада тя е още!
Обича в тоз живот и тя
и нежността сребриста в лунни нощи,
и огнения химн на любовта.

Но с дъх отровен фабриката хладна
погуби свежи младини
и ето: вече хищница нещадна
челото в смъртен полъх вледени.

Души я някакъв гигант стоманен
до черна каменна стена…
Навън ти, призрак мрачен и неканен!
Навън!… О, въздух, въздух! Светлина!…

* * *

В миг изправя се тя смъртно бледа,
тежко диша морна гръд,
трескаво очи горят
през косите, пръснати в безреда.

Вик злокобен и сред полумрака
стихват горестни слова —
в ужас свежда тя глава,
в ужас старата жена проплаква.

Върху бледи устни бавно плъзва
кръв на алени петна
и сноп жълта светлина
сред безжизнени очи помръзва…

И все тъй ритмично будилника съска,
в гласа му злорадство звучи
и мътната газена лампичка пръска
студени, печални лъчи.

А вън, пред прозорчето, с празничен крясък
минават бездушни тълпи,
а вън, посребрени от лунния блясък,
лъхтят ароматни липи.

«Работнически вестник», 15 юли 1922

ЮНОША

Аз не зная защо съм на тоз свят роден,
не попитах защо ще умра,
тук дойдох запленен и от сивия ден,
и от цветната майска зора.

Поздравих пролетта, поздравих младостта
и възторжен разтворих очи,
за да срещна Живота по друм от цветя
в колесница от лунни лъчи.

Но не пролет и химн покрай мен прозвъни,
не поръси ме ябълков цвят:
пред раззинали бездни до черни стени
окова ме злодей непознат.

И през облаци злоба и демонска стръв
черна сянка съзрях да пълзи —
златолуспест гигант се изправи сред кръв,
сред морета от кръв и сълзи.

В полумрака видях изтерзани лица,
вред зачух плачове като в сън
и жестока закана на гневни сърца
се преплете с оковния звън.

Аз познах свойте братя във робски керван,
угнетени от Златний телец;
и човешкия Дух — обруган, окован,
аз го зърнах под трънен венец.

И настръхнал от мрака на тази земя,
закопнях, запламтях и зова:

— Ах, блеснете, пожари, сред ледна тъма!
Загърмете, железни слова!

Нека пламне земята за пир непознат,
нека гръм да трещи, да руши!
Барикаден пожар върху робския свят!
Ураган, ураган от души!…

И тогава — залюбен в тълпите, пленен
от лъчите на нова зора, —
без да питам защо съм на тоз свят роден,
аз ще знам за какво да умра.

«Работнически вестник», 2 септември 1922

КАМЕНАРЧЕ

Тъмносив каскет, изпобеляла блуза,
дързост в погледа гори, алена кръв по одрасканата буза
в тънка ивица струи.

Спряло пред грамадната скала в закана,
сръчно чука то върти;
под целувките на хладната стомана
камъка в искри пламти.

И далече по чукарите, където
утринна мъгла дими,
мигом от крилатия ветрец подзето,
бодро ехото гърми.

Верен удар удара спокойно гони,
екнат сънните гори;
а скалата пука, цепи се и рони
в кехлибарени искри…

— Хей, другарю, ти какво решил си с чука!
С тоя трясък и искри?
— Аз ли? Път ще се прокара, друже, тука,
нов път в тези канари!

«Младеж», 14 октомври 1922

РУСИЯ (1917–1922)

Отдъхни ти с гигантската гръд на Везувий,
пламти с милиони сърца
и през блясъка румен победно целувай
челата на своите деца.

Че с вихрушките волни на белите степи
разляха те своя копнеж,
че издигат глави след борбите свирепи,
венчани със бисерен скреж.

Че пред подвига им вековете ще спират,
ще спускат незрими крила
и с възторг милиарди очи ще се взират
в звездите на странни дела.

Днес отеква последната горестна нота,
от кръв аленее снегът,
но смъртта победила, пленила живота,
ти дишаш със огнена гръд.

Ти стоиш днес изваяна сякаш от камък,
ти в странна блестиш красота
и струи Прометей своя мълниен пламък
през синия взор на Христа.

РОЗА ЛЮКСЕМБУРГ

Не ще отпуснем мускули железни,
не ще сведеме пак чело,
че времето върти над тъмни бездни
великото си колело.

И върху него точи меч разискрен
гиганта огненочервен,
а в погледа му чист и детски искрен
усмихва се победен ден.

Ала в душите като черен камък
стои изправен спомен скъп —
стои обгърнат в синкав пламък
на вечна, негасима скръб…

Смъртта понякога е твърде жалка,
живота — непосилно груб,
а в черната прощална катафалка
лежи звезда наместо труп.

Пред погледа вулканен стълб се вдига —
вулкан от подвиг и копнеж,
и виждаш: цялата земя не стига
едно сърце да погребеш.

«Работнически вестник», 20 януари 1923

ЗИМНИ ВЕЧЕРИ

Като черна гробница и тая вечер
пуст и мрачен е градът;
тъпо стъпките отекват надалече
и в тъмата се топят.

Глъхнат сградите, зловещо гледа всяка
с жълти стъклени очи,
оскрежената топола — призрак сякаш —
в сивата мъгла стърчи.

Странни струни са изопнатите жици,
посребрени с тънък пух,
и снегът, поръсен с бисерни искрици,
хрупка с вопъл зъл и глух.

А в мъглата — през безплътните й мрежи
мълком гаснеща от скръб,
младата луна незнаен път бележи
с тънкия си огнен сърп.

* * *

Вървя край смълчаните хижи
в море непрогледна мъгла
и вечната бедност и грижа
ме гледат през мътни стъкла.

В стъклата с десница незрима,
под ледния дъх на нощта,
чертала е бялата зима
неземни сребристи цветя.

Но ето къщурка позната;
в прозореца детска глава;
и грубо гърмят в тишината
пияни хрипливи слова.

Завърнал се вкъщи — безхлебен,
пиян пак, — бащата ругай:
и своя живот непотребен,
и своята мъка без край.

Завесата мръсна, продрана
и едър мъглив силует,
размахва ръцете в закана,
от помисли странни обзет.

Децата пищят и се молят,
а вънка, привела глава,
сред своята скръб и неволя
жена проридава едва.

* * *

Сякаш плачът ѝ дочули са,
сякаш са ехо в снега —
звъннаха в сънната улица
песни на скрита тъга.

Трепна цигулка разплакана,
сепна тя зимния сън,
мигом след нея, нечакано,
хукнаха звън подир звън.

Пак ли са старите цигани?
Пак ли по тъмно коват?
Чукове, сръчно издигнати —

сръчно въртят се, гърмят.

Трепна в бараката сгушена
пламък разкъсан и блед;
а от стрехата опушена
спускат се змийки от лед.

Пламва стомана елмазена,
вие се, съска, пълзи —
с тежките чукове смазана,
пръска тя златни сълзи.

Синкави, жълти и алени
снопчета пламък трептят,
в огнен отблясък запалени,
черни ковачи коват.

* * *

А навън мъглата гъста тегне,
влачи своя плащ злокобно сив
и всуе се мъчи да пробегне
остър писък на локомотив.

Мяркат се незнайни силуети,
идат странни — странни гинат пак:
електричен наниз морно свети
през завесите от черен мрак.

И в мъглата жълтопепелява,
в нейното зловещо празненство,
броди тежко, неспокойно плава
някакво задгробно същество.

Той е — слепия старик се връща,
с него натоварено дете,

потопени в хаоса намръщен,
бавно, бавно се разтапят те.

Братя мои, бедни мои братя —
пленници на орис вечна, зла —
ледно тегне и души мъглата —
на живота сивата мъгла…

Тежък звън като в сън надалеч прозвъни.
Полунощ ли е пак?
В уморения мрак
като копия златни пламтят светлини
и се губят по белия сняг.

Струят се без ред бледожълти петна
от прозореца в скреж
и — разкъсващ, зловещ —
през стъклата процежда се плач на жена
и горят, и трептят свещ до свещ.

* * *

Сред стаята ковчег положен,
в ковчега — моминско лице,
и жълти скръстени ръце
у дъсченото черно ложе.

Проточено ридай старуха,
нарежда горестни слова,
в миг потреперва и едва
сподавя кашлицата суха.

Неясно по стените голи —
пробягват сенките завчас;
пред мъничък иконостас
детенце дрипаво се моли.

В прозореца свещите бледни
целуват ледени цветя
и в свойта кратка красота
цветята се топят безследно…

* * *

И пак край смълчаните хижи
вървя в бледосиня мъгла
и вечната бедност и грижи
ме гледат през мътни стъкла.

Като че злорадствени песни
напяват незнайни беди
и трепнат, угаснат и блеснат
над затвора двете звезди.

А спрели за миг до фенеря,
чувалчета снели от гръб,
стоят две деца и треперят
и дреме в очите им скръб.

И сякаш потрошена слюда,
снежинки край тях се въртят;
и в някаква смътна почуда
децата с очи ги ловят.

А бликат снежинки сребристи,
прелитат, блестят кат кристал,
пророват се бели и чисти
и в локвите стават на кал.

«Работнически вестник», 27 януари 1923

СЛЕПИЯТ

Загърнат в сив шинел на камъка седи,
от хладен камък сам изсечен;
и гледа той с очи — угаснали звезди —
в пустинята на вечна вечер.
А пролетта усмихва се като дете,
земята тръпне сред въздишки
и слънцето за сватбен накит пак плете
копринно-меките си нишки.

Цигулки тайнствени и тих далечен звън
за обич, за живот пак мамят,
а той седи студен и в своя ранен сън
прелиства морната си памят.

И вижда сенките на сивите беди,
на дните горестни и трудни
и бледи лампи, трепкащи като звезди
сред черния и влажен рудник.

И вижда той: извил разискрени ръце,
възбликва в миг пожар подземен.
Пламти, лети… и лъхва в бледото лице
целувката на огнен демон.

… И ето в мрак на камъка седи той: все така
унесен в сивите печали
и все тъй бавно, кротко, с ласкава ръка
приклекналото куче гали.

А пролетта усмихва се като дете,
земята тръпне сред въздишки
и слънцето за сватбен накит пак плете

копринно-меките си нишки.

СЪВЕТСКА РУСИЯ

Желязна бе твоята броня —
в желязо духа обкова
и твърдо стоя ти на коня,
изправила в подвиг глава.

Гореше над теб небосклона,
проблясваха мълнии зли
и удряха в светлата броня
вихрушки от вражи стрели.

Нощта беше пълна с хиени
и болка душа ти смрачи,
а чакаха в теб устремени
разискрени жълти очи.

Но ти беше с броня железна,
но камък бе твойто сърце,
и мина над черната бездна
неспуснала в немощ ръце.

И стихват днес бури метежни,
и милват те първи лъчи —
земя на душите безбрежни,
на гордите сини очи!

«Народна армия», 10 март 1923

МОРЯЦИ

Ти виждаш ли бленувани земи?
Позна ли тоя стръмен бряг?…
О, нека бурята край нас гърми
и нека тегне леден мрак.

Умря с усмивка старият моряк —
вълна го буйно приласка,
когато той към светлия маяк
простря̀л бе трепетна ръка.

Но кой от свиден бряг ще ни лиши?
Кой устрема ни смел ще спре? —
Под вихъра на младите души
летим над мрачното море.

Ту се издигнем в грохот и кипеж
и зърнем в миг жадуван бряг,
ту шеметна вълна сред лих летеж
към бездната ни спусне пак.

Но с бодра, бойна музика гърми
морето в своя бурен рев
и в снежна пяна кипва и дими
с вълни от разтопен седеф.

И на вълните горди с гордостта
въртим ний крепките весла,
а като бели пламъци в нощта
размахват чайките крила…

Ти виждаш ли бленувани земи?
Позна ли тоя свиден бряг?

О, нека, нека бурята гърми —
пред нас е светлият маяк!

III

НА ТЪРГОВЦИТЕ СКУБАЧИ

ПО ИВ. ВАЗОВ

О търтеи, вий тука останахте,
де няма въшки, слънце, боеве;
засмени се прегърнахте, стиснахте,
„грабете и пълнете“, си казахте,
„днес свойте джобове“.

Защо останахте, гарвани грабливи?
За хубост ли на прашния ни град?
Премного има тук жени красиви:
студентки мили, ученички живи…
Те накит са богат.

Пари, пари, за тях вий останахте
да скубете днес бедния народ,
живота вече вий добре разбрахте
и свойте джобове дълбоки натъпкахте
без труд, без кървав пот!

Какво за вас, че синове достойни
мрат за България със слава, с чест
че в боеве борците многобройни
без страх глави си слагат в тез дни знойни?!
Грабете си вий днес!

Ала ѝ вий се трудите пък неуморно,
— на̀, повишихте всичко десеторно,
за туй дело тъй мръсно, тъй позорно
аз плюя върху вас!

Крадци, венец ви свивам от коприва,

потапям го в безчестия и срам
и нек краси, сган низка, нечестива,
тълпа от демони, тълпа граблива
челата мръсни вам.

1916

ВЕТРЕ, ДУХНИ!

Ветре, духни, разхлади
потните чела!
Ветре, духни, пропъди
изпитни тегла!

Духни, ветре, към тълпата,
захар дето взема,
разхлади и тям челата
в жегата голема!

Разветрей, ти, из градини
рокличките бели,
та да блеснат пред очи ни
тез крачка дебели!

Ветре, духни из мазета
на търговци разни,
виж из тъмните кьошета
в складовете празни

има ли там захар скрита
и зехтин с варели,
па ги тихичко попитай:
откъде ги взели?

Питай дали се продава
захар десет лева,
как човек забогатява,
сал кат се прозева.

Ветре волни, духни ти
и към нея днес,

па й, ветре, обади
колко съм злочест.
1916

ПОКУПКИ ЗА ПРАЗНИЦИТЕ
СЪВРЕМЕННА БАЛАДА

— Купи ми, о татко, онези там дрешки!
Виж колко са хубави, моля те аз!
— Че как ги хареса! Те много са тежки,
не можеш ги носи. Не са те за нас.

— Да купим, о тате, туй малко прасенце,
я виж колко хубавко, бяло кат сняг!
— Напротив, то мръсно е, мойто момченце,
и ще се оцапа от него челяк…

— Виж, татенце, ябълки, колко червени!
Да купим и ние, да идем натам…
— Съвсем ги не бива… горчиви… зелени…
и четири лева един килограм.

— Виж, татко, насреща какви шоколади,
да вземем и ние, едно сал парче!
— Това са там кремове, пудри, помади,
жените купуват тях, мойто момче!

— Да купим едно от онези кончета,
що гледат тъй мило и нежно насам.
— Това са играчки за малки момчета,
а, синко, ти вече си доста голям.

Виж, татенце, татенце, тез карамели!
Да влезем да вземем и ние от тех!
— Не струват те, синко! Виж семчици бели,
хем същите, дето и вчера ти взех!

ПОКРАЙ ХАЛИТЕ
МАРШ НА СТОЛИЧАНИ № 3

Покрай халите се трупа
пъстра армия безброй.
Ето група подир група
влачи се с нечуван вой.

— Сбирайте се, столичани,
да потушиме глада.
Толкоз време господ храни
нази с въздух и вода!

Богаташи, сиромаси,
всички стройте се насам!
Вместо музика, стомаси
марш за бой ще свирят нам.

Скоро тез врати железни
ще дадат на нази път,
нашата войска ще влезне,
ще завземе всеки кът.

Но пред телените мрежи
щем-не щем ний пак ще спрем.
Тез касапи, тез невежи!
Пак ще трябва да ревем.

Пак ще трябва да се молим:
— Отделете и за нас!
— Махай ми се, я не колим! —
ще отвръщат те тогаз.

Нечем молене, ни злато,

мярка няма мойта мощ,
мойто царство е богато:
имам кокали цял кош!

Богаташи, сиромаси,
всички тичайте насам!
Вместо музика, стомаси
марш за бой ще свирят нам!

ИЗ „СТОЛИЧНИ КАРТИНКИ“

1. ЗИМА

Нацапана с пудра, повдига земята
към гордото слънце печални очи;
тя поглед любовен в моление мята,
тя сякаш му дума: „Недей ме мъчи!“.

Кат Кирила Христов във облачна шуба
разхожда се горе нехайникът Феб,
едвам я поглежда и дума й грубо:
„Бактисах, госпожице, вече от теб!“.

1917

НИЙ СМЕ ТИЛОВ УРАГАН

Ний сме тилов ураган,
водим ние страшна бран
без „на нож“ и без „ура“.
Ний пред светия олтар
на касап или хлебар
сме готови в своя жар
да положим скромен дар —
по три-четири ребра;
ний ужасна сме войска
със топове бамбашка,
бързотечна сме река
от глави, ръце, крака.
Ний сме винаги на пост,
та глада си — вечен гост
да прогоним бар за миг.
Ний сме армия безчет,
водим боеве навред
и трепери целий свет
пред могъщото „напред“,
пред гръмовния ни вик.
В халите сме хала ний.
Необятна мощ, що крий,
всичко що помита в миг!
Ний сме тилов ураган,
всеки ден ний водим бран
и не от един дюкян
вземали сме страшна дан
две-три биволски ребра.

ЕДНО ПОЧНИ, ИЗКАРАЙ ДРУГО
ЛЮБОВНИ КУПЛЕТИ ПРИ ПОМРЪЗНАЛ И ПРАЗНИ СТОМАХ И ДЖЕБ

Нощ кюмурена усука
столицата с чер саван,
по прозорците зачука
вятърът като пиян.

Нощ кюмурена усука
столицата с чер саван,
аз мечтая си от скука,
аз самин съм с моя блян.

Ей снежинките извиха
танец шеметен навън,
странни ме мечти смутиха
и изчезна вече сън.

Думба-лумба, хайде хоп,
ледна стая като гроб.

Аз, изтегнат на кревата,
спомням си за онзи ден,
аз припомням си, когато
пръв път беше ти до мен.

Аз мечтая тънки устни,
аз мечтая си за теб,
аз бленувам гозби вкусни,
пак бленувам топъл хляб.

Че безспирно пак стомаха

и червата водят спор,
аз, трепеващ от уплаха,
слушам страшния им хор.

Думба-лумба, хайде хоп,
днес фасул, а утре боб.

Твоите хубави крачета,
твоите обли рамена,
две угоени свинчета
с чудни мелнишки вина.

С тези палави очички
озари ме миг поне —
и забравя-ще, душичке,
че съм с празно портмоне.

Ех, изпихме хонорара!
Нищо! До-ще скоро нов,
кеф и бира ще докара,
ще докара и любов!

Думба-лумба, хайде хоп,
но сега съм с празен джоб!

МЕЧТИ

Вървим полека ние, бродягите печални:
аз — бледний Санчо Панса, той — гладний Дон Кихот,
решавайки задружно из улиците кални
въпроси твърде важни из днешния живот.

Вървим полека ние, де носят ни краката,
под химна на стомаха, унесени в мечти,
и Дон Кихот разправя, разрошил си косата,
за подвизи и мъки, за своите беди.

За множествата шумни пред столичните хали,
за сънища чаровни (месо бил сънувал!),
за четвърт кило хлебец, а някога как яли
кокошки, тлъсти гъски и пити кашкавал.

Разправя той горещо, въздишаме двамина
и планове велики кроим ний и вървим.
„Ех, зимата проклета, кажи-речи го, мина,
ала стомаха, друже… Туй как ще наредим?“

На мир не ни оставя загадката стомашна,
каквото да започнем, все стигнем тоз въпрос.
И мислиме двамина: на тази мъка страшна
да иска, може лесно да тури край Христос.

Да слезне на земята… па може и отгоре,
и столичните псета, тез глутници безброй,
с една-две думи само — на агнета да стори,
о, как добре ще бъде. Но сал да иска Той!

Вървим полека ние, бродягите печални,

аз — бледний Санчо Панса, той — гладний Дон Кихот,
решавайки задружно из улиците кални
въпроси твърде важни из днешния живот.

Загледани далече, въздишаме дълбоко
при спомените тежки за миналите дни,
но мерне ли се нейде момиче светлооко,
и аз и той се сепнем… Ех, знайте, младини!

ВЕЛИКДЕН

Милюков, Чхеидзе и Керенски
далеч Романова пратиха;
бездомниците съглашенски
прибраха си го с горест тиха.
Яйце в Русия се снесе
Великден армаган донесе —
Христос воскресе!

Уйлсон след дълги, громки речи,
в долари всичко кат пресметна,
записа се в тефтеря вече
на сбирщината разноцветна;
и той се в кашата намеси,
и той яйце голямо снесе —
Христос воскресе!

Викторио гуши се в ботуша,
бълнува, вижда той миражи:
че е изличен от рабуша,
че Хинденбург ей на ще каже,
през Алпите кат се надвеси:
„Започвам веч! Редът ти днес е!
Христос воскресе!“

Яйцето земно аленее,
отвред го цапат разни четки,
а горе Саваот бледнее,
хептен обърка свойте сметки.
Мира Великден не донесе,
отникъде се не разнесе:
„Мирът воскресе!“

КАТИ И ЛИНА

Закрача ли в булвара
в устата си с цигара
сред пъстрите костюми,
сред тънички парфюми,
аз зная, че край мене,
забързали засмени,
ще минете вий двете,
о, Линочка и Кети!

Реша ли както всички
в зелените горички
сред пролетна омая
и аз да помечтая,
то непременно двете,
затъкнали по цвете,
ще минете благата,
о, Линочка и Кати!

В театъра ли ида,
там вази пак ще видя
с страни заруменели
и рокли снежнобели —
две пеперуди снежни,
две гълъбчета нежни,
две лилии в градина,
о, Катенка и Лина.

Веднаж на пет години
и моя милост мине
към черквата от скука,
о, чортове, и тука
аз вази пак ще срещна

и ей душа ми грешна,
след толкоз труд смирена,
пак дяволът я взема.

БАЛАНИАДИ

Гърбосложен на кревата,
аз жадувам твоя стан
и в унесница благата
от мечти съм пак пиян.

Себеспомням скъпи срещи
на Борисов дървосад,
ръкостисници горещи,
отлетели безвъзврат.

Пеперудени одежди
себеспомням си с тъга;
ластовичокрилни вежди
пак тревожат ме сега.

Себеспомням лунни нощи,
себеспомням всеки ден.
Устодопреници още
нощем мир не дават мен.

Сърцесладките минути
кат зърна на нижел скъп,
сетне ядовете люти,
сетне душетровна скръб…

Гърбосложен на кревата,
аз жадувам твоя стан
и в унесница благата
стих въртя à la Balan.

28.IV.1917

ПРЕД ПРАВЕДНИЯ СЪД

— Защо така ме лъжеш, защо така ласкаеш
твореца свой, човече? Или пък ти не знаеш,
на пръсти че познавам живота ти нечист?
— Простете ме… по навик… аз там бях журналист.

НОВАТА МИ ЛЮБОВ

Закрача ли в обширний двор,
унесен в сладостни мечти,
все там отправям слух и взор,
отдето се вестяваш ти!

Аз чакам те със жар, с любов,
с молитви тихи на уста,
аз чакам твоя нежен зов,
най-сладък зов, най-мил в света.

На ниския креват прострян
със устав някакъв в ръце,
един-едничък само блян
тревожи моето сърце.

От всичко скъпо отделен,
ти радост сал ми си сега!
Една-едничка ти от мен
разсейваш тежката тъга!

О, ти ми си в живота нов
кумир и радост, и любов,
о, дивна медена тръба,
зовяща сладко на чорба!

ПОТВЪРЖДЕНИЕ

— Не ще съмнение в това
и да отричам фактите не смея:
повтарям, имаш ти глава,
но за да носиш шапката на нея.

ЕПИТАФИИ В АВАНС НА СЪГЛАШЕНСКИТЕ ВОДАЧИ[1]

1. ЛОЙД ДЖОРДЖ

Борец за кървавий потоп
почива в този хладен гроб.
Живя, мечта да освободи
света от всякакви народи.

2. ПОАНКАРЕ

На вечен сън лежи под тази пръст
тоз, що разпъна Франция на кръст.

3. НИКОЛАЙ РОМАНОВ

Откърмен в Царское село,
да вникне в тюрмите успе
и че светът е колело
доказа ни той най-добре.

4. ВИКТОРО НЕПОДВИЖНИ

По път сред скръбни кипариси
към Рим, човече, затечи се
и там по четири страни
от „Св. Петър“ тъй викни,
че всичко да се потресе:
„Ум царува, ум робува,
ум патици пасе!“

5. ФЕРДИНАНДУЛ ВЛАШКИ

Почива тук босякът молдован,
що казал бил след Тутракан:
„От меча кожа ремък се не вади
и лозе на баир се мъчно сади.“

6. АЛБЕРТ БЕЛГИЙСКИ

Да, крал се той роди, ала сполучи
по чуждите врати да стане куче.

7. ВЕНИЗЕЛОС

Тук е зарит
скорпион от Крит.

8. ГАЗДА ПЕРО

Почива тук един велик
по глупостите си старик.
Мечтата му бе да опре
държавата му на море
и бог му сушата отне,
ала виде море поне.

9. КЕРЕНСКИ

Безумен, празноглав водач
земята е прибрала тук.
Лежи тук този, що напук
на бившия си бог
девиз издигна „С кръв и плач
напред от трън на глог!“

10. НИКИТА БОСЯК

Ей, страннице, иди и вредом разкажи,
че тук поет, апаш и крал лежи!

11. ВИЛСОН ДОЛАРИНГ

Почива тук сарафинът прочут

или же умният пожарникар,
що искаше световния пожар
да угаси чрез ноти и барут,
ала в конце концов той сам
попадна в неговия плам.

---

[1] Не гарантирам, че земята няма да изхвърли труповете им. ↑

КОПУШКОЗЕМЕТРЪСНА ПЕСЕН

На Понто

Ден денувам в улиците прашни,
нощ прекарвам — без сънища страшни,
нямам каси,
нямам даже хижа,
нямам страх, ни
полунощна грижа
леле море,
дивни ученички,
море тихи
борови горички.

Бог богува — хич се и не чува,
трус бушува — нека си бушува.
Не ме стряскат
земетръси пусти,
няма бяг по
гащи и по фусти.
Леле мои
прелестни съседки,
море чудни
панорами редки.

Трус яви се — крачка през прозора,
крачка сторя — ето ме на двора,
не търкалям
се по стълби вити,
няма писък,

ни глави разбити.
Леле моя
къща без етажи,
море леки
кат перо багажи.

ИЗ „ЕПИГРАМИ“

НА ТЪРГОВЦИТЕ

— Недейте граби толкоз! Народът стене, страда,
изпратил в урагана чадата свои скъпи!
Съвсем го вий обрахте! Такава ли награда
на тез неуморими за свобода сеячи,
на тез чутовни войни, о пъртеи, се пада?!…
Недейте тъй! Народът в сълзи се днеска къпе.
— Ахаа! Гледай, гледай! Той можел и да плаче?
Сълзите да му вземем забравили сме, значи!

1917

ИЗ „ЗАДАЧИ“

1. Дадено е:
Кирчо иска автомобил да си вземе,
а Бобевски сметки прави пък след време
да наеме или да си купи нейде дача.
Дири се у таз задача:
за целта на тези хора колко рими
и ***ура, напред на нож*** *им са*
необходими?

1918

СЯНКА
ПОЛУНОЩНИ БЛЯНОВЕ

Монотонен громък звън
полунощ възвести
и наново мирен сън
всичко пак приюти.

Светла нощ е като ден,
като блян на мома,
спряна пръв път от ерген
край шуртяща чешма.

В тихо, тайнствено хоро
вред звезди се редят.
В резки сенки и в сребро
занемял е градът.

Златний храм кат страж
и гори, и блести,
всичко около мълчи
в самота и мечти.

* * *

Храсталакът прошумя,
клони трепнаха едвам,
с плавни стъпки сам-сама
сред прозирната тъма
дева носи се насам.

Облак-свила, облак-снег

от безбрежен друм възви
и понесен в полет лек
със воал сребрист и мек
нейната снага обви.

Бледоликата луна
океан лучи разля
и с вълна подир вълна
сребросиня светлина
нейни кротък лик заля.

Посипаха се звезди
като златоогнен дъжд
и на нейните гърди
накит в миг се подреди,
накит скъп нашир и длъж.

И пристъпи тя към мен —
в блян унесен часовой,
аз отдадох чест смутен,
тя пък с реверанс студен
бърже мене поздрави.

* * *

— Сянко, коя си кажи без лъжи
пропуска също полека кажи,
иначе взимам те май „за стрелба“.

— Пропуск не зная, че сянка съм аз,
сянка на таз, що недавна пред вас
стихна с усмивка на али уста.

— Хубаво, ала на три крачки стой —
виждаш, че аз съм сега часовой,
нашия устав така май гласи.

Трепка усмивка по свежи уста.
„Слушам, прошепна полекичка тя,
виждам, че пушка със нож те краси.“

Па се понесе в тревога тогаз,
стреснах я сигурно с ножа си аз,
та громко викнах след нея „пардон“.

— Нищо, не плаши ме вашият нож;
с нож и барут аз дружа в ден и нощ! —
тя ми отвърна с чаровен поклон.

— Чакай тогава, за миг се възпри,
аз съм на пост тук, кажи, до зори,
чакай да зърна пак светлий ти лик.

Трепнаха плахо зелени листа —
бърже закри се от взора ми тя,
само сподавен разнесе се вик:

— Аз съм мечтата на всичките вас:
Отпуска, Отпуска казвам се аз… —
И самота възцари се след миг.

* * *

Монотонен звън замре
в безпределни широти,
ето Смяната пред мен
с тихи стъпки се вести.

ВЕЛИКОГРЕШНАМ ГЕШЕФТАРАМ!
НАПЕТИ ПАМФЛЕТИ ОТ НАШИ ПОЕТИ

Родино, прокълни чада си блудни!
Махни ръка, махни и забрави ги,
че те, когато всички бяха будни
и ломеха ръждясали вериги,
не спяха тоже, майко, но хиени
в тъмата бродеха на лов за плячка,
а не борци от дълга озарени!!
Родино, недостойни и за храчка
са те от тоз народ-титан.

Иван

* * *

Изчадия, в тез кървави години,
когато родината цяла в плам е,
когато воин подир воин гине
под сянката на родното ни знаме,
когато цял народ лети в борбата,
помъкнал смело тежкото си бреме —
великий кръст на родината свята,
о кърлежи, тогава сгодно време
намерихте за своите апетити,
тогава случай падна се удобен
и алчний ви търбух се май насити
със кървите на тоз народ беззлобен!
Въжета, затвори, куршум за вас!
Настъпва веч очаквания час,

проблесна бог всред тежката разправа
възмездие и вам, крадци, да дава —
Темидиния взор ви е издирил!

Кирил

* * *

Нимфа с розова одежда
тича в росната трева.
Ето строен стан привежда,
бяла лилия съглежда —
дар за русата глава…

Гаснат пурпурни воали
в синкави дрезгавини,
черни врани — зли печали,
от тъмата налетяли
късат алени страни.

Бяла нимфа знойни рани
мие с трепетни ръце
и проклина черни врани,
капят кървави закани
от раненото сърце.

Ала рицар лък обтяга,
мъдър рицар, бодър страж,
черно ято с трепет бяга
и поломено поляга
върху изумруден плащ.

Декадентски Карандаш

* * *

Поехме ний на брат ръка
и дигнахме го на крака,
а вие, хищници безброй,
на плячка литнахте със вой.

Обрахте го, ограбихте,
великия и смел народ,
поихте се, хранихте се
със неговия кървав пот.

Но възмути се в своя трон
царят на дивния всемир
и ей пред земния закон
изправени сте най-подир.

Любомир

Преписал в аванс Ведбал

БАВАРСКИЯТ КРАЛ В СТОЛИЦАТА

Денят, както всякога — столичен ден.
Елит разноцветен в шпалир нареден;
в средата препуска изплашен стар пес
кат конник понесъл най-радостна вест;
стражари надути, войник до войник,
цилиндри, бомбета и фракове шик,
каляски, лакеи, перуки, пера,
прочувствени речи и громко „ура“.

— Къде го бе? Ей го!… — Настъпи ме, ма!
— Да беше седяла тогава дома!
— Това е пък Кирил… Малинов пък туй!
— Внимавай, по хорски обуща не плюй!
— Колега, днес как ли е старият кмет,
кат гледа от новия си кабинет?
— Ех, ако не беше чак толкова крал,
би ял макарони с баварския крал…

Каляската царска в двореца е чак,
а стари гальоти провлачат се пак:
редактори важни по 7 в файтон.
А най-отподире показва се он —
он, наш Българанчо, помъкнал крачка,
и шепне ухилен с калемче в ръка:
„По стройни редици от школна младеж
светец да си даже, пак с грях ще се взреш!“

ОТ ВЕЛИКОТО ДО СМЕШНОТО

На кайзерите от запаса, полковник Василий и т.н.

Свърши се!… Последният тътен замре
в нощта непрогледна.
Затихват вълните на буйно море
с въздишка последна —
вълните зловещи от кръв и сълзи.

Из черни руини, сред пламък и дим,
край трупове ледни,
промъкват се плахо един по един
рой призраци бледни.
Проклятие тежко подир тях пълзи.

Те бързат!… Закрили уши и очи,
не чуват, не гледат.
Далече там някъде буря бучи,
ръце се протегат, ръце се
протегат за правда и мъст.

Там вопли се чуват: „Темида за тях,
Темида е нужна!
Те бягат стремглаво, те тръпнат от страх,
защото задружно
разпнаха човечество цяло на кръст!“…

Те бягат… далече камбани ехтят,
трошат се окови

и воини бодри се мълком редят
под светли и нови
девизи, зовящи за мирна борба…

Поспрете се малко, велики мъже
За миг се поспрете!
Вземете си всинца сапун и въже
и се обесете
кат Юда на някоя суха върба!

В ДЪЛБИНИТЕ

Аз — Нагел безпаричен съм,
ти — Дагни босокрака,
по кремъчния калдъръм
очаквам те сред мрака.

Жадувам твоите уста
със цвят червеновинен
и галещата топлота
на твоя смях невинен.

Опит от твоя поглед син
и малко от виното,
аз — неизвестен паладин,
тревожа ви селото.

Тревожа извора честит
на винени талази,
на плюшкиновци с жалък вид,
наречени думбази…

Аз — Нагел безпаричен съм,
ти — Дагни босокрака;
по кремъчния калдъръм
очаквам те сред мрака.

Но ако в тоз тревожен час
от мен те друг разлъчва —
ще скоча в дълбините аз
на пълната ви бъчва.

1919

ЧЕРЕШКА

Пристегната гиздаво в пъстър костюм,
пристъпяше свежа и лека
и скоро възви ти по прашния друм
от малката тиха пътека.

На нас, чужденците, със поглед смутен
по шепа череши подаде.
И всеки въздъхна от тебе пленен,
зер бяхме и тримата млади.

И в мекия прах от златисти лъчи
отмина ти с пъстрата дрешка,
а ние поглъщахме дълго с очи
теб — сочната селска черешка.

«Българан», 19 юни 1919

ЧАСТНАТА СОБСТВЕНОСТ ИЛИ — „СВИНЯТА И КИРАДЖИИЙСКИЯ КОН“
СОЦИАЛНА БАСНЯ, ПОСВЕТЕНА НА Г-Н ДОБРИЯНОВ

Привечер, сред тесничкия двор,
цял потънал в тор,
с глъч разпрегнаха кола.
Старий кираджийски кон —
собственик на собствени тегла,
отреден от господарския закон
да влече хомота
на живота,
старий кон — измъчено животно,
вечно гладно, вечно потно,
до коритото домъкна се едвам.
Там
той видя свинята
с гастрономия заната.
Старий кираджийски кон
с реверанс, с дълбок поклон,
каза ѝ: „Мадам,
моля ви, дръпнете се оттам;
жаден съм и много уморен,
мъкнах камъни весден;
искам да си пийна мъничко вода.“
Тя
вдигна зурлата нагоре
и сърдито отговори:
„Хей, хамалино, защо
пъхаш се къде не е за теб место?
Днес ти полудял си без съмненье!
Знаеш, че коритото принадлежи на мене!“

Старий кираджийски кон
каза й със по-друг тон:
„Откъде на тебе да принадлежи?
Аз не го домъкнах ли чак от града,
за да пием всички ний вода?“

„Ех, пренесъл си го ти!
Много нещо! Кой обаче го плати?
То е дар
от любезния ни господар!“
„Да, обаче искам да ми разясните
с чий пот са спечелени парите
след това?

Вий, защо да имате права
повече от мен над туй корито?“
„Ха-ха-ха… и още пита!
Първо: ти си кон
и според природния закон
длъжен си да си влечеш товаря,
за да живее господаря;
второ: над коритото имам права за това,
че покойният ми дядо пийна
пръв от него гозбата помийна,
плюс това, по своето благоутробие,
явно е, че съм на господаря подобие…
Ха, сега, без много глупави масали,
присъщи на всичките хамали,
махай се, бъди готов за утре заран,
тъй като е ден пазарен…“
„Но пардон —
смънка кираджийский кон —
Туй… туй… никак не е верно;
вий направихте, май, бялото на черно.“

Но свинята горда, всепобедна

нито го погледна;
старий кираджийски кон обаче,
вместо по-мирен да си закрачи
къмто своя разнебитен дом,
по войнишкому обърна се кръгом,
блеснаха подкованите му копита
и при първото светкавично чифте,
чак оттатък спорното корито
философската свиня в миг отлете.

Сухиндол, 3. VI. 1919

С извинение:
Лорд Джемс Шокинг

ЗЕМНИ ПИСМА ДО НЕБЕСНИ ЖИТЕЛИ

1. РАЙСКОМУ КЛЮЧАРЮ

Извинявай, старче свети,
аз ще бъда доста кратък,
знам, че днес сте вий заети
с доста работа нататък.

Ще ти кажа как сме ние
тук в Българийка любезна,
ще ти кажа, че се вие
под крака ни тъмна бездна.

Изпроводихме със мъка
сватовете си високи
и на зор сме в пазарлъка
май по всичките посоки.

Зер в орехова черупка
надве-натри ще се свием
и откърпената дупка
има дълго да я шием.

Ала призракът злокобен
тъкмо на три милиарди
да смрачи не е способен
шумните ни булеварди.

И по стъгди и площади
скверно демагогство блика;
всички свирят серенади
сред трагедия велика.

Па издигнахме си банки
днес по всичките кюшета
върху смъртните останки
на Българийката клета…

Бих разправял, старче свети,
дълги нашенски поеми,
но ще блеснат в тез куплети
цветни цензурни калеми.

БЕЗСМИСЛИЕТО НА ПРОГРЕСА
РАЗГОВОР МЕЖДУ ЧИНОВНИЦИ

— Няма мъдрост по света,
всичко, брате, суета!…
На, световният прогрес
що е сторил и до днес!

— Как така? Нима това,
дето виждаш, е шега?
Виж днес в двадесети век
вдъхновеният човек
с силата на мисълта
как е стъпил над света!
Взри се, погледни добре:
въздух, суша и море,
всичко, всичко в тоя час
е под неговата власт.

— Пак повтарям, друже, аз,
всичко туй е суета,
няма мъдрост по света!

Телефона, грамофона,
телеграфите безжични,
фабриките най-различни,
цепелини фантастични,
параходи грандиозни,
автомобили шикозни,
тренове като стрели,
апарати кат орли…

— Ех, измислил е той разни
дивотии чудновати,

водни, земни и крилати,
ала всичко туй са празни
работи, другарю мой!

На, измислил ли е той
нещо по-непостижимо,
работа велика… свята,
тъй например, да се взима
в месец два пъти заплата?!

ВЕЗНИТЕ НА МОРАЛА

Сред тълпата многозвучна на престолния ни град
като сребърни звънчета прозвънява твоят смях
и приканва, и примамва той към шумен маскарад
многохилядните братя на безпътния ти грях.

Но из улиците шумни твоят смях щом прозвъни,
понесе се шепот смътен и в позор те заклейми;
заклейми те, прикове те към то леките жени,
оградени с лукс и блясък, а пристъпващи в тъми.

„Лека“, казват… колко странно и жестоко туй звучи!
Как неточни са везните на обществений морал!
Но неправдата е ясна и в присъдата личи,
че пред вид тук не е взето тежкия ви жълт метал.

И затуй в тълпата шумна гордо пак пристъпяш ти,
убедена, че не спадаш към то леките жени,
убедена, че си тежка, щом като се нареди
бащиното ти богатство на моралните везни.

ЗЪБОТРАКАНИЦА
ЗЛОБОДНЕВКА

Зима иде, господа!
Ето, вижте я зад Люлина,
как ни дебне сякаш тя,
мълчалива и притулена!

Вихри зли ще налетят,
сняг ще бликнат небосклоните
и месата ще треперят,
непокрити от балтоните.

Сметки тънки да държат
днеска босите и голите,
гешефтарите пак бдят
и нареждат ни неволите.

Няма въглища, дърва,
и не ще бъдат докарвани,
не вреди зер хич това
на народните ни гарвани.

Нямало днес туй-онуй:
да му мислят сиромасите,
гешефтарите от туй
ще натъпкат здраво касите.

А квартирния въпрос
мина вече у тефтерите,
безимотен, гладен, бос,
сбирайте се да треперите.

Зима иде, господа!

Ето, вижте я зад Люлина,
как ни дебне сякаш тя,
мълчалива и притулена.

«Сатър», 12 ноември 1919

ЗЛОБОДНЕВКА. ИЗБОРНО ХОРО

Громки викове се чуха,
дъжд от книги заваля,
вятър изборен задуха
над долини и поля.

Чули, още недочули
за зло ли е, за добро —
всички стегнаха цървули
и заловиха хоро.

Бре, що тъпани, що свирки!
Всеки маха и реве,
кандърдисване, задирки,
всеки всекиго зове.

Златни кули стоетажни
обещават ти отвред,
чудни храмове миражни
и реки с масло и мед!

Разноцветни демагози
тичат, махат и рева:
„Не за онзи, не за този,
но за нас си дай гласът!“

А стените пременени
в чудни пъстри облекла,
сякаш перчат се засмени
над суетната тълпа.

Духа вятърът, престана
и хорото спря за миг.

Но какво нататък стана,
но защо е този вик?

— Нищо, джанъм! Там помръзнал
Връбчо, както се разбра,
а пък блокът се подхлъзнал
върху динена кора!

КАЛНА ЗЛОБОДНЕВКА

Кал до гуша, кал навред!
Само кал е този свет!
„Пиротска“ — същински Нил;
сякаш в нея е умил
своя тлъст и кален врат
някой Сандов депутат.

Кал до гуша, кал навред!
Кални езера безчет,
из които в късен час
цапат, пеейки в екстаз,
някакви си сенки зли,
тъкмо на градус дошли.

В политиката ни кал,
кал в народния морал.
Вгледаш ли се, виждаш че
кал в изкуството тече!
Кал в финансиите ни,
кал на четири страни!

Кал до гуша. Само кал,
зер от кал бог ни създал.
Няма управия тук,
ами, дружке, я напук
посрещни ме през нощта
да загазим ний в калта.

ЖЪЛТА СТРАЖА[1]

„Балкан“[2] *удари трета стража,*
далечно ехо прозвъни
и жълта стража[3] *по паважа*
отмина с гльчка и псувни.

Единствен рицар непрославен
с цървули, бомби и калпак
простря се скръбен и забравен
на мекия и девствен сняг.

След изблика на чувства топли
(вино, мастика и вермут),
продра нощта с пиянски вопли
напук на сибирския студ.

И някаква си арабеска
изписа бърже по снега;
нощта изтръпна в странна треска,
в погнуса, ужас и тъга…

„Балкан“ удари трета стража,
далечно ехо прозвъни
и жълта стража по паважа
отмина с гльчка и псувни.

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. I, бр. 12 от 24 януари 1920 г., с подпис: *Хр. Смирненски*. ↑

[2] *„Балкан“ удари* — часовникът, който се е намирал на сградата на застрахователното акционерно дружество „Балкан“ (на

мястото на днешния Партиен дом). ↑

[3] *Жълта стража* — жандармерия, създадена от земеделското правителство, наречена „оранжева гвардия“ по партийния цвят на земеделския съюз. ↑

ЕПИТАФИИ
ИЛИ СЛОВА НАДГРОБНИ НА ВОДАЧИ БЕЗПОДОБНИ

ТЕОДОР ТЕОДОРОВ СЕРВИЛНИЙ

Патриотизмът жертви иска,
а той бе честен патриот,
затуй в Париж с поклони низки
пожертвува един народ.

МАДЖАРОВ

«Дедите ми, набивайки на кол
другарите на Левски и Раковски,
крепяха турский произвол
и своите дела търговски.

Аз, внук на своите деди,
водач на спекулантска банда,
крепях народните беди
и всяка алчна контрабанда.»

АНДРЕЯ ЛЯПЧЕВ

Над малката могила кръст да не издигат!
Излишен е и глупав всеки кръст над нея!
Безименните черни кръстове му стигат
из пленнишките лагери покрай Егея.

РАМЗЕС ЧАПРАШИКОВ

Съдбата него двойно надари:
ума му взе и даде му пари.
Без първото той стана дипломат,
чрез второто пък — меценат.

ВАСИЛИЙ РАДОСЛАВОВ

Над гроба му аз виждам забита тежка сопа —
посредством нея в гроба той цял народ изпрати,
а трябваше народа таз сопа да докопа
и да зачисти всички подобни дипломати.

ЗЛАТЕН ТОНЧЕВ

Пътниче, пътниче, ти не мисли,
че само тези са моите останки!
Влез във града ти и там изчисли
мойте останки, наречени банки.

КР. ПАСТУХОВ

Сакън! Недей над гроба му плюва!
Заплювките са тук играчки —
той приживе покрит бе с храчки,
но пак не се свенеше от това!

ЯНКО САКЪЗОВ

… Ти затечи се по паважа,
влезни в двореца и кажи:
«Пред вашите врати на стража
издъхнал старий пес лежи!».

ВЕНЕЛИН ГАНЕВ, КОСТУРКОВ И ВЪОБЩЕ ЦЯЛАТА РАДИКАЛСКА ПАРТИЙКА

Що простенваш, майко, в горест тиха,
ронейки безспир сълзи на гръд?
Те не са умрели — мъртви се родиха,
та не могат даже да умрат!

«Червен смях», 12 март 1920

ЛЯТО

Дни на огнени горещници
палят столичния град,
бягат всички тлъсти грешници
из курортите на хлад.

Там стозвучното веселие
смешен танец ще извий,
гастрономното безделие —
дверите си ще разкрий.

Колко блудкави романчета
лятото ще съчетай,
колко Мичета и Анчета
пошлостта ще увенчай.

Легнал в хладната бирария,
патриот опиянен
хубостите на България
ще прославя по цял ден,

а под снопите жътварите
ще привеждат морен стан,
за да пълнят пак хамбарите
на безделнишката сган…

Дни на огнени горещници
палят столичния град,
бягат угоени грешници
из курортите на хлад.

«Червен смях», 30 юли 1920

СЕДМИЧЕН ДИАЛОГИЧЕН РЕПОРТАЖ[1]

— Добродушен и благат,
от престолния ни град
президента се отделя
и по лондонска повеля
с нов цилиндър, с моден фрак
тръгва във специален влак…
— Как, как, как?
Без джандари в Лондон чак[2]?!

— Там в мъгливий Албион
ще го срещнат със поклон,
ще го надарят богато
с мъдрост, граници и злато
и помъкнал ги едвам,
ще потегли той насам,
мед и масло ще разлей…
— Брей, брей, брей,
мед и масло ще разлей!

— Демократ до демократ
сред престолния ни град[3],
блъснати от странен вятър,
у „Свободния театър“
се събират на конгрес —
хора с всепозната чест!
— Да, да, да!
Твърде честни господа!

— Бай Малинов — бодър шеф,
ще развали сънен кеф
и ще викне, ще възпее

моравите си идеи[4]*,*

ще разправи, че у тех
за войната няма грех…
— Ех, ех, ех,
демократ да няма грех!

— Връбчо[5] *гледал, чел, разбрал*
изборите и в печал,
тръшвайки се на кревата,
с гняв изрекъл клетва свята:
„В знак на траур и протест
махам подлостта от днес!“
— Не, не, не,
туй не може той поне!

— В края на своя живот
кряскат яростно в „Народ“[6]
общоделските титани
и надувайки с закани
спуканата си тръба,
възвестяват те борба.
— Ба, ба, ба,
общоделец и борба!

— А отгоре на това,
офицерите едва
състезанья устроиха
и от скръб се изнапиха
зер сред пустото поле
господ пак ги с дъжд обле!
— Ха, ха, ха,
той да им бере греха!

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. I, бр. 38 от 8 октомври 1920 г., с подпис: *Хр. Смирненски*. ↑

[2] *президента в Лондон чак* — през октомври 1920 г. Ал. Стамболийски предприема дипломатическа обиколка из Европа, целта на която е да извади България от международната изолация и възобнови връзките ѝ с другите страни; първата страна, която Стамболийски посещава, е Англия. ↑

[3] *Демократ до демократ // сред престолния ни град* — през октомври 1920 г. се провежда конгрес на Демократическата партия в залата на Свободния театър. ↑

[4] *Бай Малинов — моравите си идеи* — партийният цвят на Демократическата партия е бил морав; *Малинов* — Малинов, Александър (1867–1938) — буржоазен държавен и политически деец, юрист. От 1902 г. шеф на Демократическата партия. Министър-председател от 1908 до 1911 и през 1918 и 1931 г. ↑

[5] *Връбчо* — Сава Донев Добриянов (1876–1946) — буржоазен журналист, член на народняшката партия, редовен сътрудник на в. „Мир“, в който печата клеветнически статии срещу партията на тесните социалисти и работническото движение. ↑

[6] „Народ“ — всекидневник, орган на БРСДП (широки социалисти); излиза от 1911 до 1934 г. Води клеветническа кампания срещу партията на тесните социалисти; след Първата световна война провежда антисъветска и антикомунистическа политика. ↑

ИЗ „НАШТЕ ПАРТИИ“

ЧЛЕН НА „НАРОДНАТА ПАРТИЯ“

Стоиш и гледаш го: лишен от свен,
на шията му седем бръчки;
при кладата народна всеки ден
натрупва и подпалва съчки.

Стоиш и гледаш го: влече шкембе,
убиец, а пък е свободен,
последний косъм тихичко скубе
от кървавия гръб народен.

И питаш се, издъно възмутен:
„Какво народно в него има,
когато всеки ден без капка свен
той залъка народен взима?“.

Та затова **народен** *е човек,*
у него всичко е народно: —
имотът, златото, креватът мек
и сетрето му даже модно.

1920

НОТАТА НА ЧИЧЕРИН[1]

Към нотите ний нямаме охота
и пеем по народен глас,
а болшевиките изпратили са нота —
и чакат отговор от нас.

Дома да беше барем президента[2],
решил би всичко веднага,
но как ли сам да срещне комплимента
Народний магазин сега?

Наш Сандо[3] пълномощно не остави
на Телефончето[4] дори,
та празната хазна да се удави
в премъдрост, сделки и пари.

Той с влагата на лигата народна
днес иска да ни напои —
и натоварен с мисия господня,
въздушни замъци строи.

А, вярвам, знаете вий всяка лига
отде изтича и защо;
ах, за оранжевите лиги стига
внос-износ с 50 на сто…

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. V, бр. 42 от [18 декември 1920 г.], с подпис: *Ведбал*.

Повод за написване на стихотворението дава нотата, която отправя на 11 декември 1920 г. комисарят на вътрешните работи на СССР — Чичерин — до българското правителство с искане да бъдат изгонени белогвардейските емигранти, настанили се в България, след като са били разбити от Червената армия. Съветското правителство предлага да се започнат преговори с цел да се установят нормални приятелски отношения между двете страни. При пълно единодушие между буржоазните партии и БЗНС парламентът отхвърля нотата на Съветска Русия.

Чичерин, Г. В. Чичерин (1872–1936) — виден съветски държавен деец и дипломат, от 1918 до 1930 г. е народен комисар на външните работи. ↑

[2] *Дома да беше барем президента* — Ал. Стамболийски по това време е в продължителна дипломатическа обиколка в Европа. ↑

[3] *Сандо* — Ал. Стамболийски. ↑

[4] *Телефончето* — Атанас Николов, сътрудник на жълтия печат, известен с широките си връзки и ходатайства, заради което е получил и прякора „Телефонче“. ↑

БЕДНЯШКИ ТОСТ НА БУРЖОАЗЕН ПИР[1]

(Нова година. В широк, разкошно мобилиран салон, край богата трапеза пируват кръг почтени буржоа. Внезапно вратата се отваря и суха едроплещеста жена със зеленикав поглед и покъсано наметало застава пред масата и поздравлява пируващите. Всички я гледат вкаменени.)

Добър вечер, господа!
Ненадейно идвам аз.
Бях самичка из града
и помръзнала в студа,
зърнах светлина у вас.

Аз съм непозната вам,
вам — почтени буржоа,
ала всинца тук ви знам
и макар да ви е срам,
аз съм ваша дъщеря…

Виждам, всеки тук мълчи,
изненадан и смутен,
и в пиянските очи
ужас, гняв и свян личи
и закана срещу мен!

Но, почтени господа,
всеки тук е мой баща
не ще да е беда
да се срещнете сега
с дъщеря си — Бедността.

(С нервен жест тя дърпа стола изпод един пълничък рус господин, който се изтъркулва на килима. Бедността сяда на неговия стол.)

Струва ми се, този жест
не е неизвестен тук,
даже смятам, че е чест,
от търговски интерес,
да катурнеш някой друг?…

Вий простете, че така
дойдох като странен гост,
вий сте с чаши у ръка,
мисля, бяхте на крака
и държеше някой тост.

Но прекъснатия тост
смятам да довърша аз,
аз — окъсаният гост,
и с език разбран и прост
ще приветствам топло вас.

— Я, честита светла нощ
и новогодишен пир;
сред стоцветния разкош
вий сте в пълната си мощ
и гуляете си в мир.

И не шепне съвестта,
че сте роби на греха,
чужда ви е мисълта,
че със хиляди в света
зарад вас са без стреха.

А стакан подир стакан
дигате и пийте вий,
ничий ум полупиян
не прозира, че налян
е с човешка кръв, уви!

Че на хиляди сърца

вий пирувате с кръвта,
че от бледите лица
на измъчени деца
сте отнели свежестта.

Че приютени в нощта
на всечасната си скръб,
милиони по света
тръпнат в студ и нищета
и угасват с поглед тъп!

Пийте вие, господа,
нека чашите звънят,
вий сте чужди за труда,
призраците на глада
не пресичат ваший път.

Но над ваший пир се вий
ужасът на сетен час,
а дванайсет вече бий
и в звъна зловещ се крий
разгрома на вашта власт.

(С твърди, отмерени крачки тя излиза. Черното й наметало събаря на пода на пода няколко чаши. Стенният часовник бие 12.)

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. I, бр. 50 от 31 декември 1920 г., с подпис: *Хр. Смирненски*.

Печата се със следната поправка:

Стих 68: „а дванайсет вече бий“ вместо „а дванадесет вече бий“. ↑

БЪЛГАРСКИЯТ РАЙ
НОВОГОДИШНА ПРИКАЗКА[1]

Дан, дан, дан!
Бий дванадесет „Балкан“
и понася се в нощта
тежкият протегнат звън,
и прокудил всеки сън,
поздравлява ни с вестта,
че пристига отдалеч —
от самите небеса —
новата година веч
и с незнайни чудеса,
с дарове и благодат,
влиза в столичния град.

В миг откройва се пред нас
с нови краски нов живот
и учудений народ
тръпне просто от екстаз
и сред хиляди очи
изненадата личи:
тук и там, отзад, отпред,
вляво, вдясно и навред
всичко по масло и мед,
всичко в ново облекло
и за всяко земно зло
цяр и начин се нашло.

Гледам: голата валута,
в модни гащички обута,
подръка с министър млад,
тръгнала е на парад,

а след нея, по-отзад,
и чиновнический щат
с нова връзка и бомбе,
пуснал тлъстичко шкембе,
идва, крачи подмладен,
поздравлявайки засмен.

А по улици — кристал —
нито капчица от кал
и на всякое кюше
ти подават по шише
старо вино и коняк
и бадемов козунак,
молейки те при това:
„Ах, вземете, господа,
туй съвсем не е беда,
никак нас не ни е жал,
има в банките пари,
даже Гешев[2] *подари*[3]

за любимий си народ
целия почти имот.“

А министър Димитров,
от хуманност и любов,
по участъците вред
дал е строга заповед:
„Отсега, та занапред
никой пристав да не пий,
никой да не смей да бий,
няма пясъчни торби,
ни камшични веселби!“

Синодалният съвет
сложил бил на дневен ред
следния свещен въпрос:

„Може ли като Христос
всеки синодален мъж
в студ и вятър, в кал и дъжд
да върви без ропот бос?“

То се знае, тоз въпрос
в синодалния съвет
единодушно бил приет
и затуй сега навред
синовете на Христа
ходят боси из калта.

А в кафе „Континентал“[4]
рошав кръг се е събрал
и, простете, господа,
вместо чаши със вода
тихо келнерът напет
на писателския свет
носи пасти, шварц и чай
и безплатно, то се знай.
Редом с тях и „Българан“
на гуляй е призован
и с молебствия безкрай
слави българския рай.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 1 от [1 януари 1921 г.], с подпис: *Ведбал*. ↑

[2] *Гешев* — Иван Гешев (1849-1924) — буржоазен политически деец и публицист, един от едрите български капиталисти и банкери; от 1901 г. възглавява народняшката партия, а от 1920 г. — обединената народно-прогресивна партия. Министър-председател (1911-1913); след военно-фашисткия преврат на 9 юни 1923 г. преминава в Демократическия сговор. ↑

[3] *даже Гешев подари* — Гешев е бил известен като голям скъперник. ↑

[4] *кафе „Континентал“* — кафене в столицата, намирало се на ъгъла на ул. „Леге“ и днешния булевард „Ал. Стамболийски“. ↑

ПРОСТИ МУ, ГОСПОДИ![1]

Наистина, това бе истина,
а не кошмарен панаир;
калта старателно почистена
и нареден почтен шпалир.

И цяла иронична София
стълпила се от две страни
да чуе чудна философия
на дваж по-чудните ни дни.

Не беше второто пришествие,
макар че идеше Христос —
това бе погребално шествие
и тържество на мозък прост.

Калпаци до очи нахлузени,
стражарски винен аромат,
макар и мъничко сконфузено,
все пак устрои се парад.

А в манастирско целомъдрие,
между децата сам дете,
Христос усмихва се с усърдие
и сто и първа реч чете.

Изправил се с коси разрошени
на министерския балкон[2]*,*

разправя как били потрошени
за смях мильон подир мильон.

А бронзовият цар заглежда се,

сломен от тягостни мечти,
и полугласно той нарежда си:
„Прости му, господи, прости!“

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 4 от [22 януари] 1921 г., с подпис: *Ведбал*.

Написано по повод тържественото посрещане на Стамболийски в София на 15 януари 1921 г. след стодневната му обиколка из чужбина. ↑

[2] *на министерския балкон* — на митинга при тържественото му посрещане Ал. Стамболийски произнася реч от балкона на тогавашното външно министерство на площад „Народно събрание“. ↑

ДОБЪР ВЕЧЕР!

На широките е тясно,
вижда се и без очи,
и сред лаенето бясно
смешна нота днес звучи.
С илюстрирани афиши
пак зъби показват те,
силни думи в тях се пишат,
а пък слабост се чете.

Цензурата се засилва;
с лепкавия си език
пак колоните тя милва
и надава грозен вик;
ала в белите полета
мъжделее черен знак: —
слабосилен кабинета
крета към гробовен праг.

В буржоазните газети
комунизмът крах търпи —
Киев ето пак зает е
от разбунени тълпи,
а преведено туй значи
силна им е слабостта,
че с широки крачки крачи
комунизмът по света.

1921

ДОБЪР ВЕЧЕР![1]

Добър вечер, малка Катя,
и прости ме, извини —
чух сребристо да звъни
твоят весел смях в тълпата.

Аз бях шеметно залутан
в празничната суета
и гнетеше ме скръбта
в своя пристъп поминутен

И сред цветните измами
тежко бе ми, сякаш днес
трийсетхиляден конгрес
заседава на гърба ми.

А пък тебе ти е леко
(ех, вий леките деца!)
и над хиляди сърца
ръсиш привет издалеко.

Но чаровна кат Далила[2],
озарена от любов,
може би съпътник нов
днес не си ти приютила?

О, тогаз през горест зимна
нека погребем студа
и вседневната беда —
с малка приказка интимна…

Добър вечер, свидна Катя,
и прости ме, извини —

чух сребристо да звъни
твоят весел смях в тълпата.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 6 от [5 февруари] 1921 г., с подпис: *Ведбал*. ↑

[2] *Далила* според библейската легенда е любима на Самсон, която по коварен начин успяла да узнае тайната на необикновената му физическа сила и го предала на враговете му. ↑

ЦЪРКОВНИЯТ СЪБОР ДРЕВНОБИБЛЕЙСКА ПАНТОМИМА, С МАГИЧЕСКИ ФЕНЕРИ, РАЗВЕНЧАНИ ВЕНЦЕНОСЦИ И СЪВРЕМЕННИ ФОКУСНИЦИ.[1]

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА:

1) Тези, които цял живот бездействуват (осем митрополити)
2) Разпятието на Исус Назаретянина
3) Влъхви в свещени одежди
4) Влъхви в цивилни одеяния
5) Един Червен дух
6) Черковен хор
7) Цензурата
8) Хоругви, икони, свещи, зрители и пр.

Сцената представлява черковно помещение, непризнаваще жилищната криза. Феерично осветление.

Хорът:
Благослови ги, отче наш небесни,
и озари ги с дух свети.
И мъдростта им нека блесне
сред непрогледни тъмноти.
Алилуйя, Алилуйя!

Методий Старозагорски[2]:
Во имя Отца и Сина
и Светаго Духа
събраха се мнозина
за този, що духа!

Хорът:

Во имя Отца и Сина
и Светаго Духа
изстина, застина
в мъдростта му суха.

Методий:
Боголюбиви и боговъзлюблени
архиреи и богоизбрани иереи,
синодалната грамота
аз ще прочета:
приковете си ушите
в моите уста.

Неофит Видински[3]:
Алилуйя, алилуйя,
мъдрост паството ще чуе!

Методий:
Благодат на вас, деца,
от Бога Отца
и от сина его Христа!

(Вади синодалната грамота и с разчувствен вид и насълзени очи почва да чете):

Светият синод на православната църква благодари богу, че българските църковни избраници днес наново се събират, за да видят нуждите на църквата и народа. Светият синод като истински пълномощник на Спасителя…

(Спасителят от сребърното разпятие се гърчи.)

Методий (продължава)*:*
… бащински ще се грижи за неговите малки братя…

Спасителят от кръста:
Ако да не бях на кръста,

бих хванал шията ти тлъста…
Лицемерье туй е!

Черковният хор:
Алилуйя!…

Методий* (довършва грамотата)*:
Възлюблени избраници, предстои ни плодотворна и важна работа! Ще трябва да се отворят очите на народа да тръгне по истинския път на Христа.

Христос от кръста:
И без да казвате, със таз грамота
народа пратихте вий на Голгота!

Неофит Видински* (пъшкайки, почва речта си)*:
Да бъде волята господня!

Хорът:
… Над кухнята синодна!

Неофит:
Велик е, казвам аз, днешният ден
и за странни чудеса е отреден.

Един Червен дух:
За чудеса едва ли,
защото сте преяли!
Едва ли е шега,
за чудо някой мъж
две баници сега
да смъкне наведнъж!
А чудесата ви са все такива
и само вас за тях ви бива!

Неофит* (се оглежда)*:
Някой шепне отстрана!

Кой е този сатана?

Червеният дух:
При толкова дяволи черни,
събрани в тоз ден,
защо да не смей да се мерне
и някой червен?

Всички свещени влъхви:
Анатема! Анатема!
Дяволи да нема!
Изкусители народни!

Червеният дух:
Никой дявол няма да остане,
щом излязат всички тук събрани!

Цензурата:
Духове аз не признавам,
долу и духа, и мисълта!
И съвсем не позволявам
спор за черквата света!

(Спуска завесата.)

Следва второто действие — в Народното събрание.

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. II, бр. 6 от 10 февруари 1921 г., с подпис: *Хр. Смирненски*.

Стихотворението е написано по повод откриването на 7 февруари 1921 г. в София на Църковния събор. Откриването станало в черквата „Св. Седмочисленици“, а заседанията се провеждали в залата на Народното събрание. ↑

[2] *Методий Старозагорски* — старозагорският митрополит Методи Кусевич, който прочита при откриването на събора послание на Св. Синод. ↑

[3] Неофит Видински — Видинският митрополит Неофит, който произнася реч при откриването на събора. ↑

КОНГРЕСНИ РЕШЕНИЯ[1]

За столицата беше чест
в прегръдките си грешни
дванайсетхиляден конгрес[2]
смирено да посрещне.

А сътворихме в тоз конгрес
най-мъдрите закони;
живота ще редим от днес
по следните шаблони:

от партизанство таз страна
едва се не разкапа,
ще има партия една —
оранжевата капа.

За спекулантите в града
въже да се запази,
но дайте пълна свобода
на селските думбази!

Престолният ни хубав град
не бихте го познали;
аман от кражби и разврат!
Содом да се запали!

Да няма вече произвол
при даване на служба! —
За ценз ще служи протокол
на всяка наша дружба.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 9 от [26 февруари] 1921 г., с подпис: *Конгресист на градус*. ↑

[2] *дванадесетхиляден конгрес* — касае се за XVI конгрес на земеделския съюз, състоял се през февруари 1921 г.

На конгреса на земеделския съюз Стамболийски нарича София Содом и Гомор. ↑

ДОЛУ МАСКИТЕ![1]

В многоликите тълпи
на празнуващия град
всяка привечер кипи
пъстроцветен маскарад.
И възпламналата плът
с маската на вечен грим
призовава в странен път
всеки девствен пилигрим.

А е странен карнавал
уличният цветен сън;
безмонетната печал
сплита се със чужди звън.
И един ли влюбен брат,
с своя блян неотразим,
дебне дева светла кат
приказка на братя Грим[2]*?…*

Но минават в свиден шум
вред маскирани жени
и гнети ги лек парфюм
в свойте шеметни вълни,
а в конфетен цветен дъжд
молят хиляди сърца:
„Нека маски са веднъж
истинските ви лица!“

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 11 от [12 март] 1921 г., с подпис: *Ведбал*. ↑

[2] Братя Грим — Якоб (1785-1863) и Вилхелм (1786-1859) — немски учени германисти, основатели на германистиката и проучването на немските народни приказки и предания; издали известния сборник „Приказки за деца“. ↑

ПОСТИ[1]

Християнин съм смирен и прост
и постил съм през цял живот,
но, бога ми, на тоз народ
се втръсна, братко мой, от пост.

Книжевната ни кухня днес
е пълна с постни варива —
и ето заради това
клиентов нет, нет интерес!

В Народния театър, нà,
от толкоз време глад и пост:
готвачите по тоз въпрос
повдигат само рамена.

У блажний нявга парламент
речта е суха като боб,
нарядко само някой шоп
ще поизблее за момент.

И в пости крета ден след ден,
а всеки кряска отстрана:
„Бре, дайте по-добра храна!
Народът ни е изтощен!“

А иска ти се, брат, уви,
да грабнеш сопата и пръв
да пуснеш тук-там малко кръв
от тези, постните глави.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 12 от [19 март] 1921 г., с подпис: *Българан на диета*.

Повод за написване на стихотворението е въвеждането на безмесни дни поради конфискуването на добитък от селяните и предаването му на страните победителки съгласно Ньойския мирен договор. ↑

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ПЛЮВА[1]

Голтак последен бе преди,
а днес е крезовски богат[2];
навред в престолния ни град
успява той да се вреди.

И всичко му върви наред
из българския честен край:
и всеки спекулантин знай
кантората му за рушвет.

Забързан, важен, изпотен —
на всяка крачка все и той;
шест педи точно е на бой,
а шест пъти печели в ден.

Скимти и плюва, и търчи.
У всеки важен кабинет
минутно и добре приет,
той сяда и върти очи.

И плюва. Плюва всеки миг!
Разпален и невъзмутим,
изпуска той кълба от дим
и плюва пак с спокоен лик.

Загледаш го как плюва вред,
престъпник, а пък е на чест,
но мислиш, с пълно право днес
той би заплювал целий свет.

Той знае себе си, затуй
и плюва яростно весден:

ах, той е просто възмутен,
че няма кой да го заплюй!

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. II, бр. 16 от 21 април 1921 г., с подпис: *Яким Егейски*.

Стихотворението е написано за Атанас Николов — Телефончето, сътрудник на жълтия печат, известен с широките си връзки и ходатайства, заради което е получил и прякора „Телефонче“. ↑

[2] крезовски богат — по името на Крез (560-547 пр.н.е.) — последният лидийски цар, смятан за най-богатия човек на своето време. ↑

МАЙ[1]

Вий тръгнете из града,
разнесете блага вест —
телеграма има днес
твърде важна, господа!
Да, да, да —
твърде важна, господа!

Българският славен край
няма дългове безчет —
лигата народна[2] вред
опрощава ги от май.
Май, май, май!
Май е днеска, то се знай!

Само туй да е поне!
Ами идва в „Българан“
важен мъж богоизбран,
със цилиндър и пенсне.
Не, не, не —
мисля нямаше пенсне.

Той усмихва се, сияй
и продумва с тежък глас:
„Цензурата вдигам аз,
нека таз страна е рай!“
Май, май, май —
у Българийката рай!

Трогнат просто от света,
гледам вред живот кипи,
а сред шумните тълпи
иде, мярка се и тя,

тя, тя, тя —
прелестна като мечта!

Тя пристъпя и ухай
с нежен пролетен парфюм,
аз пък мисля си наум:
„Днес оженил бих се май!“
Май, май, май —
май е днеска, то се знай!

---

[1] *Публикация:* Публикувано за пръв път в Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 18 от [30 април] 1921 г., с подпис: *Ведбал*. Поместено в Календар Българан за 1922 г. Под редакцията на Ведбал и Светослав Минков, г. IV, София, 1922, 96 стр. (стр. 15). Печата се по текста от Българан.

В Календар Българан последните две строфи са изоставени. ↑

[2] *Лигата народна* — Обществото на народите — международна организация, създадена през 1919 г. на Парижката мирна конференция на държавите победителки във войната. Официално предназначението на Обществото на народите е да поддържа световния мир, уставът му формално предвижда ограничаване на въоръженията, взаимно гарантиране на териториалната цялост и независимост на неговите членове. На практика обаче Обществото на народите се превръща в послушно оръдие на англо-френските империалисти за борба с революционното и национално-освободително движение и на първо място за борба срещу Съветска Русия. ↑

ГЕРГЬОВДЕНСКО АГНЕ

Прието е още отколе
обичай красив и свещен —
на този ден агне се коли
и младо месо ний ядем.

България агне бе младо,
не ще отречете това,
с балканското шарено стадо
току-що запаса трева.

Но дойде Гергьовден световен
(обичай красив и свещен!)
и агнето с поглед тъжовен
видя си последния ден.

Изпод трикольорната стряха
днес виждаме всички добре,
че наши касапи го клаха,
а кожата друг му дере.

ЦЕНЗУРАТА (ИЗПЪЛНЕНА С СИМПАТИЯ…)

Изпълнена с симпатия
към нашия печат,
над всяка свестна статия
тя маха жълт плакат:
„Молчать! Не рассуждать!“

Газети изпокъсани
извиват мършав врат,
споглеждат се навъсени
и чуват изотзад:
„Молчать! Не рассуждать!“

Започнеш, с извинение,
за кражби, за разврат
и свършиш с обявление
за дини, зарзават —
„Молчать! Не рассуждать!“

Напишеш ли за времето,
за прашния ни град —
проблеснат пак калемите
и чуеш вик познат:
„Молчать! Не рассуждат!“

ДЪРЖАВНИЯТ СЪД[1]

Д-р Радославов[2]:
Не ми е туй за първи път —
готов съм на държавен съд.
Кажете, моля ви, обаче
държавен съд що значи?

Държ. обвинител:
Не се преструвай толкоз де!
Държавният съд ще даде
една заслужена отплата
на теб и твоите братя.

Дим. Тончев[3]
Отплата ли? Нима пари
съдът решил е да брои?
Субсидия ли, или заем?
Кажете ни да знаем

Генерал Жеков[4]:
Народът сигур е решил
да ни построи в Кюстендил
по някоя и друга вила
от благодарност мила.

Д-р Радославов:
Кълна се в своята брада,
това се следва, господа!
Ний всички имаме заслуги
почти кат никой други.

Д-р Данев:

Ако е дума за погром,
минете и към моя дом.

***Чапрашиков**[5]:*
Какво е пък шестнайсти юни[6]
пред моите тютюни?

Българан:
Ех, зная, всички тез мъже
са кандидати за въже.
Така би трябвало да бъде,
но кой кого да съди?

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 39 от [24 септември] 1921 г., с подпис: *Ведбал*.

През октомври 1921 г. се учредява третият държавен съд, който в салона на „Славянска беседа“ започва да разглежда делото срещу бившите министри от кабинета на Радославов, виновници за националната катастрофа. Вместо да предостави съденето на виновниците за войната на народен съд, както иска комунистическата партия, правителството възлага съденето им предимно на буржоазни съдии. Този съд протака процеса дълго, без изгледи за строги и сериозни присъди. ↑

[2] *Радославов*, Васил (1854–1929) — буржоазен политически деец, водач на Либералната партия. Като министър-председател през 1913-1918 г. заедно с Фердинанд въвлича България в Първата световна война. След Солунското примирие 1918 г. избягва в Германия. ↑

[3] *Димитър Тончев* — крупен банкер и капиталист, деен член на либералната партия; министър на финансите в кабинета на В. Радославов. ↑

[4] *Жеков*, Никола — главнокомандуващ българската армия по време на Първата световна война. ↑

[5] Чапрашиков, Стефан — крупен капиталист, тютюнотърговец и дипломат. ↑

[6] *шестнайсти юни* — началната дата на Междусъюзническата война. ↑

ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ[1]

На Бяла черква в общия регистър[2]
бай Цанко вписан бе и подчертан:
„Ще бъде стар сътрудник в „Българан“
и млад… кажи-речи го, млад министър[3].

И старото небе на Бяла черква
ще бъде вдъхновение на Цанка,
където той под ореха на сянка
ще си въздиша, пише и зачерква.

А в мътните години юбилейни
на своето чело венец ще турне
за куп творения литературни
и двойно повече творби семейни“…

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 42 от [15 октомври 1921] г., с подпис: *Юбилеен летописец*.

Стихотворението е посветено на Цанко Церковски по повод чествуването 30-годишната му писателска и обществена дейност. ↑

[2] Тържественото чествуване на писателя става в родното му село — Бяла черква. ↑

[3] *млад министър* — по това време Церковски е министър на благоустройството в правителството на Стамболийски. ↑

АЗ СЪМ ЖЕКОВ![1]

Аз съм Жеков Николай[2] —
бивш командващ, бивш министър;
дейността ми всеки знай —
тя е като извор бистър
в някой девствен горски край.

В дни на пагубна война
в Кюстендил бях аз на дача[3] —
в тези бурни времена
имах мирната задача:
ученички и вина.

Мъчно беше ми тогаз,
че войниците са голи,
че нарастват всеки час
техните безброй неволи,
и от мъка… пиех аз.

Знам, разстрелваха през ден
за случайна грешка дребна,
но защо вините мен?
Дисциплина бе потребна
и покорност в дълг свещен.

Аз съм Жеков Николай —
бивш командващ, бивш министър.
Няма днес кой да желай
в криминалния регистър
името ми да сияй[4].

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 43 от [22 октомври 1921] г., с подпис: *Ведбал*. ↑

[2] *Жеков*, Никола — главнокомандуващ българската армия по време на Първата световна война. ↑

[3] Генерал Жеков по време на войната устройва пищни тържества във своята вила над Кюстендил. ↑

[4] Убеден в своята безнаказаност, генерал Жеков се завръща от чужбина, където е избягал след войната и се явява пред Държавния съд. Пред съда се държи предизвикателно и се опитва да отхвърли от себе си всички обвинения. ↑

ФЕРДИНАНД ДЕ БЕРЖЕРАК[1]

Той беше храбър немски Бержерак[2],
а в замък български седеше;
носът му царствен накит беше
и служеше му като боен флаг.

От сянката на този нос велик
трепереха барони клети
и трикольорни кабинети
като врабци се пръскаха за миг.

Подадеше ли само знак със пръст —
гасконците търчат веднага
и води ги той с гола шпага,
за да забиват своя православен кръст.

И влюбен беше нашият герой[3]
в една омъжена Роксана[4] —
сърдечна дама тя му стана
и с нея той дели нощи безброй.

А той бе нещо и като поет:
написа сума манифести
и най-подире се премести
във замъка на своя стар прадед.

И ето го днес старец среброкос,
в цивилна натъкмен премена,
въздиша татък към Виена
и клати скръбно своя смачкан нос.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 44 от [29 октомври 1921] г., с подпис: *Зрител*.

По това време в Софийския народен театър се играе драмата на френския писател Едмон Ростан (1868-1918) „Сирано де Бержерак“. ↑

[2] *немски Бержерак* — отнася се за Фердинанд Сакскобургготски. Смирненски създава образа на цар Фердинанд като пародия на главния герой на пиесата. Сирано де Бержерак има необикновено дълъг нос и оттам идва асоциацията, която поетът прави с цар Фердинанд. ↑

[3] Смирненски има предвид придворната дама Султана Рачо Петрова. ↑

[4] *Роксана* — героиня на драмата, — в която е влюбен Сирано де Бержерак. ↑

ЧИНОВНИК

Щом тъмите се надвесят
над разгулния ни град,
аз излизам в 6 без десет
из „Легето“ на парад.

Сред водовъртежа дивен
на бомонда ни блестящ
нося спомена архивен
от четвъртия етаж.

След пудросаните деви
аз топя се от любов
и сърцето ми напева
своя огнезвучен зов.

Улицата ми разказва
святи приказки безкрай,
а тълпата в свойта пазва
ме притиска и ласкай.

Но след тази повест бурна
аз отивам си по мрак
и пред схлупената фурна
спирам тих и скромен пак.

И сподавил вопли глухи,
питам без тъга и гнев:
„Има ли гевреци сухи,
само че по два за лев?“

ЗАКОНА ЗА ПЕЧАТА[1]

Господа народни представители!

Предлагаме ви този нов закон сега
за българската преса
и убедени сме, че той не на шега
от вас ще се хареса.

Добре разбирате навярно вий какво
чрез тоз закон ни движи:
печата, знаете, е нежно същество
и трябват нежни грижи.

У нас днес тези политически мъгли
не са хигиенични;
печата трябва да се облече, нали,
в одежди по-прилични.

Достигнаха до нашия хуманен слух
трагичните му вопли,
затуй купуваме му тоз дебел кожух,
дано да се постопли.

В оранжевата зима той ще е добре
с таз дреха топла, суха.
— — — — — — — —
— — — — — — — —

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 47 от [26 ноември 1921] г., с подпис: *Ведбал*.

Стихотворението е написано във връзка с новия закон за печата, който се разисква по това време в Народното събрание. Според този закон авторите, редакторите и издателите носят углавна отговорност за извършено чрез печатно произведение престъпление срещу властта. Комунистическата партия се бори енергично срещу този закон, който е ново ограничение на свободата на словото. ↑

НЕЩАСТЕН ЧОВЕК[1]

На един приятел

Отпред, отзад — отде да те погледна —
на вид си мъж благоприличен,
но що ли вредом в столицата бедна
те срещат с поглед ироничен?

Защо все подигравки сатанински?
Защо те дърпат плах и жалък,
та скачаш ти като дете същинско,
макар че вече не си малък?

Защо си ту сърдит, пенлив, забавен,
ту пък лакейски тих и хрисим?
Ти да не би да си редактор главен
на някой вестник независим?

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 47 от [26 ноември 1921] г., с подпис: *Йуда Добродушни*.

Стихотворението е насочено срещу редактора на буржоазния „независим“ вестник „Напред“ Цв. Парашкевов. Повод за написването му дава статията на Парашкевов „Отзиви и бележки“, поместена във в. „Напред“ (бр. 719 от 19 ноември 1921 г.), изпълнена с клевети и нападки срещу „Работнически вестник“ и „Българан“. Смирненски по това време е редактор на „Българан“ и едновременно със стихотворението в същия брой на списанието помества и статията „От

редакцията“, в която дава достоен отговор на буржоазния журналист (Виж: Хр. Смирненски. Избрани съчинения в два тома, София, 1951, т. I, стр. 437). ↑

ВАШИНГТОНСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ
КОМИЧЕН ПРОЛОГ НА ЕДНА ТРАГИЧНА ДРАМАТИЧНА ПОЕМА[1]

„Искаш ли мир — готви се за война.“

Сцената — силно осветлена зала. Зелени маси, тъмнокървави завеси и мека виолетова мебел. На централната маса едно сребърно разпятие, библия и ваза с бели цветя. По стените картини от общата война.

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА:

13 влъхви[2]
13 неми секретари
13 неми разсилни

Хор от влъхви:

От страшни полебрани
у Вашингтон събрани,
решихме най-подир
да се помолим на Христа,
да се погрижим за света
и да дарим на всички мир.

Главният влъхва:
— Съгласни ли сте, господа?
Всички:
— Да!

Сядат смирено край масите. Разсилните отдръпват завесите и дотътрят една грамадна граната. Влъхвите гледат наивно.

I влъхва:
— Това ли пък какво е?

II влъхва:
Гондола е наверно!

III влъхва:
А мнението мое: балонче най-модерно.

Главният влъхва:
Ах, не, туй е граната,
ужасна и грамадна.
С хилядо земни братя
тя, зверски безпощадна,
за миг би се справила.

I влъхва:
Каква проклета сила!
(На себе си.) *Но все пак твърде мила.*

Влъхвата от Албион:
Мен — кротичкия влъхва,
косата ми настръхва!

(Кръсти се и си извръща главата да я не гледа.)

Бронзоликият влъхва:
Ах, помогни ми, Буда!
Какво страхотно чудо!

(Трепери.)

Влъхвата от Париж:
Ужасно, ах, и безчовечно!
Ще викам громко, ще крещя:
културата не бива вечно
да гине с ужаса на тез неща!

(Плюе с отвращение.)

Главният влъхва:
Господа културни братя,
време е веч на земята
да спре потока братска кръв.
Заклевам се, ще бъда пръв…

(Вдига библията нагоре, но неочаквано от нея се изплъзва един нож.)

Всички (уплашено и учудено):
Тук падна нещо звънко, гладко…
Това какво ли е пък, братко?

Главният влъхва (смутено):
Туй ли?… Нож е! Да, да, нож!…
Разрязвах библията тази нощ!

Влъхвата от Албион (бара задния си джоб и тихичко на главния влъхва):
Преди да правиш нещо, помисли си!
Зер бровинга у задния ми джоб стои си!

Главният влъхва (правейки се, че не чува):
Но нека, братя, продължа:
решил съм, казвам, без лъжа,
да прекратиме тез войни ужасни,

надявам се, че всички сте съгласни.

Всички влъхви:
Разбира се! По принцип, да!
Но мислим, че не е беда
даже наша длъжност е човешка
да тури всеки една забележка!

Главният влъхва:
Разбирам хубавите ви слова;
самичък даже мислех за това.
Обаче за да се не губи време,
аз смятам, първо, ний да прочетеме
една готова резолюция, с която
се туря край веч на войната.

Влъхвата от Берлин (въздиша тежко).

Парижкият влъхва (на себе си):
Добрият брат мой влъхва
защо ли си въздъхва
и някак изпод вежда
с угроза ме поглежда?
Но всеки мой джоб е с бухалка,
та нека си помисли малко!

Главният влъхва (чете):
Подписаните ний деца Христови сме готови
най-искрено и честно
въоръжението бесно
да прекратиме
и с боже име
да се целунем като братя,
та на земята
да зацарува най-подир
любов и мир…
Обаче никой веч за да не може

мира световен да тревожи —
решихме разоръжаването свято
да пазим с меч в ръката,
съгласни ли сте, братя?

Всички (изваждайки скритото си оръжие):
Съгласни до един!

Главният влъхва:
Амин!

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 47 от 26 ноември 1921 г., с подпис: *В-л.*

Стихотворението е написано по повод свиканата във Вашингтон международна конференция, в която участвуват САЩ, Великобритания, Китай, Япония, Франция, Италия, Холандия, Белгия и Португалия. Конференцията се е състояла от 12 ноември 1921 г. до 6 февруари 1922 г. На Вашингтонската конференция се завършва следвоенното преразпределение на колониалните владения и сфери на влияние на империалистическите държави в Далечния изток и Тихия океан. На нея се приема и договор на петте държави — САЩ, Англия, Франция, Япония и Италия — за ограничавана на морските въоръжения, изменящ съотношението им в полза на САЩ. Тази конференция е насочена срещу интересите на Съветския съюз и срещу националноосвободителното движение на колониалните и зависими народи.

Комичен пролог на една драматична поема — „Работнически вестник“ (бр. 125 от 29 ноември 1921 г.) пише за тази конференция: „Това, което става във Вашингтон, представлява една комедия, с тая отличителна особеност, че комичното в нея е източник за трагичното за народите.“ ↑

[2] *Влъхва* — мъдрец, звездоброец. ↑

ГАРВАНИ

Единият бил гарван с перушина,
а другият — с бомбе и очила.
Те срещнали се в Градската градина
и най-сърдечна срещата била.
И първо истинският гарван,
начесто от студа насам докарван,
познал колегата си драг и почнал с грак:
— Га, га,
къде и как си ти сега?…
А гарванът с човешки вид
погледнал най-напред сърдит
и поотминал го небрежно,
но нещо спомнил си и почнал нежно:
— Прости,
но, друже, как си ти?
Изглеждаш ми добре познат —
наверно, в столичния град
познанство свързали сме двама —
отдавна, ако се не мамя.
— Ах, да,
ала не беше тук в града,
на фронта — там далеч, на юг
живеехме един край друг.
Ти беше интендант тогаз,
пак черен гарван бях си аз,
прелитах често с моите братя.
И бях доволен от войната,
живеех си с един копнеж:
по-пресен и обилен леш.
Не знаех мъки и тъга…
И…
— Стига. Спомням си сега!

Познат ми си; добре познат.
Ех, друже, друже мой крилат:
добре те помня аз и днес,
кацнал на оня снажен брест…
— Да, бяха чудни, славни дни
в онез поля и планини.
А днес — не зная как си ти,
но страшен глад мен ме гнети.
У столицата няма леш
и щеш не щеш — от глад ще мреш…
— Хе, хе! Как тъй?! В престолний град
доволно мърша има, брат.
— Га, га!
Това е истинска шега!
Къде тук мърша ще съзреш?
Заравят бърже всеки леш.
Ще срещнеш кучета, коне,
а ти познаваш ме поне,
не мога кучета да ям —
не свикнал съм и ме е срам.
— Но яж, колега, хора пак!
— Не се шегувай: де и как?
— Та много просто! Ти най-напред
купи си фрак или жакет,
бомбе, скарпини и бастун,
маскирай дългия си клюн,
добий един приличен вид
и ето те банкер честит.
И накъдето да се взреш,
навред ще видиш само леш.
— Разбирам тоз съвет свещен,
но за банкер не съм роден.
В гешефтите не съм чевръст,
на вид не съм прилично тлъст
и даже… клюна ми е къс.
— Тогава?!… Дойде ми на ум,
ти тъкмо с черен си костюм —

владика или поп стани,
ще имаш леш до старини.
— Владика, поп… туй не е зле,
обаче имам аз криле,
та как ще мога да лежа
сред мързел, мухъл и лъжа?
— Ех, гарвански морал и ум!
Тогава друго: тъй без шум,
ти като мен се нареди,
чиновник доверен бъди,
стани оранжев още днес
и в жилищна комисия влез…
Аз председател бях в една
и чудо нещо настрана
натрупах си за черни дни.
Това е мърша с планини,
която капе всеки час —
за нея ти говорех аз.
— Благодаря, благодаря!
И тази мисъл е добра,
и двете други, въобще,
не бяха глупави и те.
Но мога ли да понеса
да късам живи аз меса?
Мисли за мен каквото щеш,
това обаче не е леш!
Макар и гарван, имам срам
и живи хора аз не ям.

СНЯГ[1]

У четири таз сутрин станах
и гледам едър сняг вали.
— Вали, помислих си, нали
не си обложен още с данък[2]!

И ето девствен сняг се сипе,
над блудния престолен град,
за да покрие всяка смрад
и всички купища и дрипи.

Но пада той и се стопява
и бликват вред потоци кал.
— Това е вече цял скандал!
Щом е така — да спре тогава!

Но той спокойно пак се рони,
обилно, щедро си вали
и се топи, като че ли
валят оранжеви закони.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 49 от [10 декември] 1921 г., с подпис: *Сузана*. ↑

[2] *не си обложен още с данък* — по силата на Ньойския мирен договор България трябва да изплаща огромни репарации. Народът е обложен с непосилни данъци. ↑

КАРТИНКА[1]

У нас е тишина нечута,
ветрей се жълтият байрак
и само болната валута
по два-три пъти на минута
изпъшква и задрямва пак.

Живота си тече банално,
банално всичко е у нас
и властно скуката нахална
тегней над столицата кална
и ни тормози всеки час.

Омръзна парламента вече
и общинският карнавал;
едвам успя онази вечер
за час, за два да ни развлече
запаленият арсенал[2]…

У нас е тишина мъртвешка,
живота ни е жива степ
и в тази орис нечовешка
се носи сал молбата жежка
за зрелища и евтин хлеб.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VI, бр. 49 от [10 декември] 1921 г., с подпис: *Нагел Смуглий*. ↑

[2] *запаленият арсенал* — арсеналът в София е бил запален на 5. XII. 1921 г., за да се прикрият извършените в него злоупотреби. ↑

ФЕВРУАРИ (БЯЛА ЗИМА. ЛЕДЕН ВИХЪР СЕ ПОНИСА…)[1]

Бяла зима. Леден вихър се пониса
и насипва вредом снежен прах…
Скука! Няма де човек да се залиса
в свойта черна и незвана орисия —
орисията на кротък сиромах.

В булеварда злобно вихърът извива
и насипва бял кристален сняг.
Лошо време — пардесюто не отива,
а балтонът одрипял до лакти чак.

Бяла зима. Леден вихър се пониса,
тягостен и безконечен хал!
Скука! Няма де човек да се залиса;
а пък хонорара не достига
даже за кафе в „Континентал“.

---

[1] *Публикация:* Печатано за пръв път в Календар Българан 1922 (стр. 9), без подпис. Авторството е установено от Т. Измирлиев в Хр. Смирненски. Съчинения, 1932 г., т. 2, стр. 269.

„Февруари“, както и стихотворенията: „Януари“, „Юни“ и „Август“ са написани специално за *Календар Българан* 1922 г. ↑

ТАЗГОДИШНИЯ ХРИСТОС[1]

През тежката жилищна криза
роди се и тоз път Христос;
навлече одърпана риза
и тръгна бездомен и бос.

Пред много врати той застана
с мъчително тежък въпрос,
но никой не викна „Осанна“
на тазигодишния гост.

Навсъде усмивка злорадна,
навсъде подгонен, оплют
и в зимната нощ безотрадна
остана Исус без приют.

Душата му горест помъти,
отчая се той от света
и млад и зелен се запъти
да търси Голгота в нощта.

Далеч бе, уви, Палестиня!
Но ето че божият пръст
през черната нощна пустиня
посочи му по-страшен кръст.

Изгледа го той със тревога —
а кръста бе дървен и прост,
и ето: послушен на бога,
постъпи чиновник Христос.

---

[1] *Публикация:* — Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 2 от [7 януари] 1922, с подпис: *В-л.* ↑

КИХАВИЦА

Нечакан и нахален гост —
кихавицата тази зима
пак окупира всеки нос
и спря се там невъзмутима.

Навсякъде днес из града,
споходени от тази хала,
деца, госпожи, господа
вървят и кихат на провала.

Кихавица! Днес няма кът,
ненавестен от таз несрета,
простинал не за първи път,
разкиха се дори бюджета.

А кихат си безспир по нас
валута, ред и управия,
че в политическия мраз
и днес сме по жилетка ние.

И вслушваш ли се отстрани —
ще чуеш как със горест тиха,
простудена от две войни,
България зловещо киха.

«Българан», 4 февруари 1922

ЦЕНЗУРАТА (ЖЕНИХ БЕ МРАКЪТ, ГЛУПОСТТА ПЪК БУЛКА…)

Жених бе мракът, глупостта пък булка
и брак свещен ги свърза тях.
Под песента на дяволска цигулка
бе първият им общи грях.

На брачното легло в таз вечер първа
от мрака и от глупостта
роди се не дете, а зла свекърва
и цензура назва се тя.

Като дете на глупостта, тя, зла и гневна,
против ума се опълчи;
родена в тъмно, съскаше вседневно
към всяко снопче от лъчи.

И щом бе вече немощна и слаба,
непразна се усети тя
и за наследник тази жълтозъба баба
закон печатен завеща.

Затуй в часа на нейната кончина
камбана празнично не бий —
замлъкна тя, а ето хищно зина
отрок със същите зъби.

ПРОЛЕТЕН ГРЯХ[1]

Усмихнато слънце припече
и пролетен химн прозвъни;
мечтите ми връщат се вече
от топлите южни страни.

Небето разля милиарди
въздушни целувки-лъчи;
излезте, деца, в булеварда
с искрящи, влюбчиви очи.

Анета, Жанета и Мери
и проче амурни сестри,
открийте сърдечните двери,
макар да сме пак без пари.

И нека всуе ви не молят
горящите наши души —
ужасен грях върши напролет
тоз, който не ще да греши!

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 11 от [10 март] 1922 г., с подпис: *Йохан*. ↑

БЛАГОВЕЩЕНИЕ[1]

Пред девственицата България
пристъпи златен ангел днес:
„Аз ти донасям блага вест!
Блести, Мария, в лъчезария!

Господна воля тук изпраща ме,
възрадвай се и се моли!
От тебе Саваот свали
за три години всяко плащане[2]*!*

О, любовта му няма граница,
над тебе бди днес дух свети
и правдата се въплоти
чрез теб — щастливата избраница.

Бъди пак скромна, тиха, хрисима,
скръсти ръцете на гърди
и ако искаш, ти бъди
насън понякога и независима[3]*.“*

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 15 от [8 април] 1922 г., с подпис: *Пророк Иеремия*. ↑

[2] След дълги преговори междусъюзническата комисия по репарациите отлага изплащането на репарационния дълг на България. ↑

[3] За сметка на това отлагане България загубва напълно своята икономическа независимост. ↑

БЮФЕТНА ЗЛОБОДНЕВКА[1]

Посветена на г-на Иван Длъгнеков[2] — градски кмет на столични селяни

Чорбата ти е малко кисела
в парламентарния бюфет,
но теб съдбата е орисала
за столичен премъдър кмет.

И жрец на тънка гастрономия,
на старите привички раб —
общинската ни автономия
опече я кат шишкебап.

И ето, рой гладници, свили се
покрай общинските врати,
днес дебнат с вили вместо с вилици
и чакат да започнеш ти.

А ти усмихваш се божествено,
запретнал десния ръкав,
догълтваш важно и тържествено
училищния благ пилаф.

И мъдър в своите понятия,
за общината готвиш веч
от купища мероприятия
един голям тюрлюгивеч.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 18 от [25 април] 1922 г., с подпис: *Ведбал*.

Стихотворението е написано във връзка с новия законопроект за столичната община, който предвижда кметът и общинските съветници да бъдат назначавани. ↑

[2] Иван Длъгнеков — председател на софийската окръжна земеделска дружба. Сочи се по това време като най-вероятен бъдещ кмет. Той е държал преди това бюфета на Народното събрание. ↑

ПИЖО, САМОХВАЛОВ И БЪЛГАРСКАТА ТЕМИДА[1]

Пижо:
Бре, божем бяхте мирни гости,
а нямали сте капка чест!

Самохвалов[2]:
Не съм аз крив, че толкоз прости
и глупави сте си до днес.

Пижо:
Но възмути се от мизерния
ви подвиг всичко честно в нас!

Самохвалов:
У вас?!… У нашата губерния
кой ни се сърди, питам аз?

Пижо:
Шпиони, разни тъмни мрежи,
под съд вий — още отсега!

Самохвалов:
Недей се, моля, толкоз ежи!
Това е глупава шега!

Пижо:
Да, ний си имаме Темида,
закони има и у нас!

Самохвалов:
О, да! Бих искал да я видя,
макар без сила и без власт!

Пижо:
Не е безсилна, господине,
макар така да ти се чини!

Българската Темида:
Макар да съм момиче слепо,
все пак у своите везни
и Самохвалов, и Кутепов[3]
бих сложила, но… извини!

Пижо:
Да извиня? Нима не можеш
ти в тез везни да ги положиш?
Забрави ли какво да правиш,
щом фактите са налице?

Темида:
Не, зная аз, но ти забравяш,
че съм със вързани ръце.

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 21 от [20 май] 1922 г., с подпис: *Ведбал*.

Непосредствен повод за написване на стихотворението дава разкритият от комунистическата партия заговор, подготвян от белогвардейските контрареволюционни войски на Врангел, които след разгромяването им от Червената армия се настаняват в България по настояване на Съглашението. Те влизат в страната в пълно бойно снаряжение и запазват военната си организация. През пролетта на 1922 г. буржоазните партии влизат в преговори с щабовете на Врангеловите войски и започват приготовление за преврат за сваляне правителството на БЗНС. БКП разкрива своевременно заговора и призовава трудещите се маси за предотвратяване на преврата. Земеделското правителство вижда застрашаващата го опасност и взема известни мерки срещу белогвардейските войски и Конституционния блок. То обявява, че ще изгони от страната контрареволюционните войски, но в

действителност голяма част от тях, привидно разформировани, остават в страната. ↑

[2] *Самохвалов* — полковник от щаба на Врангел, завеждал неговата шпионска организация в България. По това време е заловена архивата на Самохвалов, която съдържа редица документи, заповеди, писма и други материали, които разкриват много подробности от заговора на едрата буржоазия с белогвардейските генерали за сваляне на БЗНС от власт и за поход срещу Съветска Русия. ↑

[3] *Кутепов* — генерал от армията на Врангел. ↑

ТЪЙ РЕЧЕ АЛЕКСАНДЪР[1]

Ще смажем ние всички опити[2]
да вземат кокала от нас,
но здраво дръжте, братя, солите,
че мърда пустата му власт.

Не слушайте на Марко[3] притчите,
в съюза няма произвол!
Вий всички длъжни сте да тичате
и слепешката след Стамбол.

Потрябва ли да се похвалиме
пред гостите си чужденци —
Содом веднага ще запалиме[4]
със всичките му подлеци.

Каквото казвам аз, е истина,
чрез мен говори Саваот
и мойта мъдрост е пречистена
чрез много мъки, труд и пот.

Реча ли ви: хвърчеше бивола,
виждал съм и зелен хайвер!
С единодушие небивало
вий потвърдете: „Тъй е зер!“

И няма що да му се дзверите,
че няма по земята чест.
Не се боете от аферите —
афера — аферим е днес!

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 23 от [3 юни] 1922 г., с подпис: *Конгресист на градус*.

Стихотворението е написано във връзка с конгреса на БЗНС, състоял се през май 1922 г. ↑

[2] *ще смажем ние всички опити* — на митинга при откриването на конгреса Стамболийски заявява: „Нека блокът се опита да направи преврат, нека той се стреми да вземе властта чрез двореца или чужденците… Те ще срещнат юмрука, който ще ги смаже. Тия щабове на кожодерските партии, които мислят да вършат преврат, нека знаят, че от днес нататък ние откриваме кървав фронт срещу тях“ (Виж: „Земеделско знаме“, бр. 73 от 9 юни 1922 г.). ↑

[3] *Марко* — Марко Турлаков. Турлаков, Марко — деец на БЗНС, министър на железниците, пощите и телеграфите (1919–1920) и министър на финансите в правителството на Стамболийски (1920–1923). Марко Турлаков е обвиняван за участие в редица афери, които му донесли големи печалби. ↑

[4] *Содом веднага ще запалиме* — на същия митинг Стамболийски нарича София Содом и Гомор, като подчертава, че нарича така не бедна и трудеща се София, а София на спекулантите и банкерите, на погромаджиите и кожодерските партии. ↑

ЗАДАЧИ[1]

Мъдреците ни са днеска май на дача:
депутати, спекуланти и министри,
ала все ще има някой да избистри
и реши поне една задача.

Нямам и не мисля аз за милиони,
ала в тез финансови пустини
питам: лева ще ли да надмине
храбрите австрийски крони[2]?

Имаме ний нещо като съд държавен[3].
Доскуча и нам, и нему толкоз време.
Питам: някой няма ли да се заеме
да даде под съд тоз съд забавен?

Бог комисия ни даде седмочленна[4],
все с зелени обещания ни храни —
през октомври[5] тез оранжеви аслани
ще ги пратим ли и ние на зелено?

Моля ви се, тез репарацийонни кризи
ще престанат ли така да ни тревожат,
ако славните ни властници заложат
хилядите си кирливи ризи?

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 33 от [12 август] 1922 г., с подпис: *Йуда Добродушни*. ↑

[2] *лева ще ли да надмине храбрите австрийски крони* — австрийската крона рязко се обезценява след войната. ↑

[3] През октомври 1921 г. се учредява третият държавен съд, който в салона на „Славянска беседа“ започва да разглежда делото срещу бившите министри от кабинета на Радославов, виновници за националната катастрофа. Вместо да предостави съденето на виновниците за войната на народен съд, както иска комунистическата партия, правителството възлага съденето им предимно на буржоазни съдии. Този съд протака процеса дълго, без изгледи за строги и сериозни присъди. ↑

[4] *Бог комисия ни даде седмочленна* — касае се за седемчленната комисия, съставена от земеделци, която управлява по това време столичната община. ↑

[5] *през октомври тез оранжеви аслани* — изборите за общински съветници и училищни настоятели били насрочени за октомври 1922 г. ↑

ЕСЕН В АНАДОЛА[1]

Горите в Анадола пожълтели са
под ласките на есента.
А от фугаси огнеянтарна виелица
напява химна на смъртта.

Извиват дим села и градища запалени,
пожарища нашир и длъж.
Каква феерия от фесовете алени
и жълтий фустанелен[2] *дъжд!*

Търчи Кемал, лети кир Яни, а шрапнелите
поръсват оловни цветя
и в Бялото море се ронят фустанелите
кат жълти есенни листа.

А на брега, пострял снага изкъпана,
Джон шепне си едвам, едвам:
„Юнашки вие двамата там бийте тъпана,
че парсата ще сбирам сам!“

---

[1] *Публикация:* Българан. Седмично хумористично списание. София, г. VII, бр. 37 от [9 септември] 1922 г., с подпис: *Нагел Смуглий*.

Стихотворението е написано по повод поражението на гръцката армия в Анадола. През август 1922 г. турските войски, ръководени от Кемал паша, предприемат голямо настъпление, пробиват гръцкия фронт и разгромяват гръцката армия, която бързо отстъпва и напуска Анадола. ↑

[2] *фустанела* (гр.) — силно набрана къса пола, част от гръцкото национално облекло, въведено и в някои парадни войскови униформи в Гърция. ↑

ЛИСТОПАДНА ВЕЧЕР

Не ми е, братко, твърде весело
пред листопадния сезон,
та на кого би се харесало
да чака зима без балтон?

Омръзна ми да лъжа себе си
за евтин и добър живот —
с лъжи не ща да вадя хлеба си,
не съм редактор на «Народ».

Предчувствувам пак зъботракане,
като блокар за тлъста власт,
и ласките, уви нечакани,
на зимния солиден мраз.

Да бъдем зли живота учи ни,
да бъдем твърде много зли —
от всички обиди получени
отровни да ковем стрели.

Тъй зъл не съм, ала несретата
разбрах защо на нас е гост —
не съм министър на просветата,
та толкоз много да съм прост!

И в тези вечери предесенни
на всеки уличен фенер
с наслада бих видял обесени
по някой и друг кожодер.

«Червен смях», 3 октомври 1922

МИТИНГ ЗА ТРАКИЯ[1]

Ура бе, братя българи! Вий спите ли?
Какво сте млъкнали така!
Нима сте в манастирските обители
със броеници у ръка?

Не бойте се от Джон Буля с монокъла,
приятел стар на нас е той.
Пред Одрин сам ще ни подхвърли кокала
без много спорове и бой.

Ех, пак да може, братя, да целунете
онези хубави поля!
Там, де за житото и за тютюните
кръв изобилно се проля.

Дедеагач и Ксанти! И Димотика!
Отдоле Бялото море!
Кои в гешефти там не се омотаха,
кои не бяха си добре?

Към Гюмюрджина имало малария,
оплакваше ми се един.
Та що!? За чест и слава на България
там ще търгуваме с хинин.

Какво поглеждате така с апатия?
Не бойте се от нов погром.
И ний сме нещо като дипломати, я!
Ще бдим над родния си дом.

А вземат ли ни вместо туй останките —
това е друго нещо, виж!

Ще трябва родината, т.е. банките
да се прехвърлят към Париж.

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. III, бр. 40 от 10 октомври 1922 г., с подпис: *Хр. Смирненски*.

Печата се по текста от ЧСм със следната поправка:

Стих 11: „Там, де за житото и за тютюните“ вм. „Там, де за житото и тютюните“.

Стихотворението е написано по повод митинга, състоял се на 3 октомври 1922 г. в София във връзка с опразването на Тракия от Гърция. Митингът преминава под лозунга за автономна Тракия. ↑

АРТИСТ ЛОЙД ДЖОРДЖ[1]

Мрачна сцена е земята, мрачна, стара е пиесата;
ролите са твърде много: роби, цар, жреци, смешник…
Режисьор е тук живота, интереса е завесата,
а смъртта е зъл директор, ала най-добър критик.

Щом завесата се вдигна, през мъглите на Британия
ти яви се е герб на рицар, а под герба стар Шейлок[2]*.*
Ръкопляскаха топове, пращаха ти почитания
и потоците от кърви, и пожара до възбог.

Джентлмен, ти бе божествен! Всички майстор те намериха —
маниери — тънки, ловки, глас прекрасен, чуден грим!
Франция бе възхитена, занемя пред теб Америка,
Хинденбург[3] *ти се поклони, мрачен и невъзмутим.*

И пристъпяше ти важен в блясъка на комплиментите,
а на сцената валеше от букети дъжд цветист.
Ти приемаше венците и прочиташе по лентите:
„На трагика от Версаил, на великия артист!“…

Ти не страдаше от глупост. Не пострада и от мания.
Но какво се случи с теб? Репликите ли ти сбърка,
или старост те налегна, та в пиесата „Мудания“[4]
побледня и в миг подгъна акробатските крака?…

Ех, милорде, мрачен залез… Мрачен, кървав повали се ти.
Твоята зловеща роля не е вече за света.
Ако имаш ти лице — умий го и послушай през кулисите
публиката как се киска и подсвирква ти с уста.

---

[1] *Публикация:* Червен смях. Седмично илюстровано литературно-хумористично списание. София, г. III, бр. 42 от 24 октомври 1922 г., с подпис: *Хр. Смирненски*.

След провала на англо-гръцката интервенция в Турция под натиска на общественото мнение правителството на Лойд Джордж си подава оставката на 19 октомври 1922 г.

Лойд Джордж (1863-1945) — английски политически и държавен деец: министър-председател през 1916-1922 г. Той е един от авторите на Версайлския мирен договор (1919); проявява голяма враждебност към славянството на Парижката мирна конференция от 1919-1920 г. ↑

[2] *Шейлок* — главен герой на Шекспировата драма „Венецианският търговец“. Името му е станало синоним на жестоко лихварство и скъперничество. ↑

[3] *Хинденбург* Паул фон (1847-1934) — германски военен и държавен деец, фелдмаршал. Президент на Германия (1925-1934). В Първата световна война командува войските на германския Източен фронт. Един от организаторите на военната интервенция срещу СССР. Поддръжник на фашистките организации. ↑

[4] *Мудания* — град в Мала Азия, в който през октомври 1922 г. се сключва примирие, завършило военните действия между Турция и Гърция. В резултат на военните победи на кемалистка Турция се слага край на Севърския мирен договор. Примирието в Мудания е крах за политиката на английския империализъм. ↑

ВИЕНСКИТЕ ДЕЦА

Под покровителството на английската и холандска кралици кинофилмът „Мизерията на виенските деца“ е игран с небивал успех на Запад.

Не устроихме днес файф о клок-ти
и журфикс вий нямате, знам —
маникюирайте своите нокти
и хайде на кино, мадам.

На платното невиждана гледка:
Виена — великия град —
с кабаретния смях на кокетка,
с безумния свой маскарад.

Заповядайте — пъстри витрини,
театри, тълпи, светлини!
Разходете се в цветни градини
сред млади и знатни жени…

Ала вий сте жена поетична,
с печална и нежна душа,
и ще бъде, мадам, неприлично
душа ви от скръб да лиша.

Променете картините, моля!
Госпожата иска тъга.
Заповядайте смъртна неволя,

мизерия вижте сега!

Над децата бездомни, безхлебни —
децата на мъртвия град —
чернодреха всевластница дебне,
разискрила поглед злорад.

Въздъхнете печално, госпожо,
за тия безкръвни лица;
съжалете от меката ложа
виенските бедни деца.

И кажете, нима добротата
абсурд е за днешния свят?
С покровителство кралско децата
не мрат ли забавно от глад?

НА ГУРБЕТ[1]

Сред бялата печал на девствен сняг,
сред воплите на ранна зима,
къде ли броди президента пак
и секретарката любима?

Лозана да се славеше с лози,
с нектара лековит за скука,
то Омарчевски, трогнат до сълзи,
отдавна липсал би оттука.

Но президента носи своя дял нерад —
да броди усърден в чужбина
и там — какъвто си е дипломат —
да брани скъпата родина.

Ах, свършек няма тежкия гурбет!
Удавихме се от печалби,
но той пък чак в Бухара и Тибет
за нас да иде пожелал би.

Обича родината тоя мъдър мъж,
пести той средствата й скромни.
И скромността му, проявена неведнъж,
хазната дълго ще я помни…

И върне ли се пак — от входните врати
ще викне той с любов нечута:
— Я там, в швейцарски курс да се плати!
Пестете нашата валута!

---

[1] *Публикация:* Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 2 от 24 ноември 1922 г., с подпис: *Нагел Смугли*.

В началото на ноември Ал. Стамболийски заминава за Букурещ и Белград и след това отива на Международната конференция в Лозана като представител на България. ↑

ДИПЛОМАЦИЯ В ЛОЗАНА[1]

В Лозана броди вихър зимен
над оснежения паваж,
а как е топъл и интимен
лорд Кързон[2] *с президента наш*[3]*.*

Бил Стамболийски пред вратата
(каква ли длъжност имал там?),
а лорда стиснал му ръката
и поусмихнал се едвам:

— Здравейте, друже! — казал лорда.
— Здравейте, ба! Здравейте, ба!…
И Стамболийски гордо, гордо
потупал лорда по гърба.

Успехът ни дипломатичен
да беше само в туй — добре.
Но картичка със подпис личен
поднесъл сам Поанкаре.

Едничък само Мусолини[4]
търговски заявява там:
— Обичам ви бе, господине,
но дайте нещо — да ви дам!…

— Да дам, бе. Ех, какъв добър бих
отрязал армаган за вас!
Ала на братята ни сърби
във Белград го харизах аз.

— За Македония, простете.
Не биде тя късмет на вас.

Но я в подарък приемете
фашиста Буров Атанас[5]*!*

---

[1] *Публикация:* Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 3 от 3 декември 1922 г., с подпис: *Юда Добродушни*.

Повод за написване на стихотворението дава откриването в Лозана на международната конференция за уреждане на близкоизточните въпроси след разгромяването на англо-гръцките интервенти в Турция. Конференцията се е състояла от 20 ноември 1922 г. до 24 юли 1923 г. ↑

[2] *Лорд Кързон* — Кързън, Джордж Натаниел (1859-1925) — английски политически деец и дипломат, консерватор. Вицекрал на Индия през 1899-1905; като министър на външните работи (1919-1924) бил активен поддръжник на политиката на чуждестранната военна интервенция в Съветска Русия. ↑

[3] *президента наш* — Ал. Стамболийски е ръководител на българската делегация на Лозанската конференция. ↑

[4] Мусолини, Бенито (1883-1945) — италиански политически и държавен деец, създател и идеолог на фашизма в Италия. През 1922-1943 г. възглавява правителството и установява фашистка диктатура в Италия. Заедно с Хитлер разпалва Втората световна война. Заловен от италианските партизани, съден и екзекутиран. ↑

[5] *фашиста Буров, Атанас* — на голямо събрание на младежите народняци Буров се обявява за привърженнк на фашизма. Буров, Атанас (1875-1954) — реакционен политически деец, представител на едрата българска буржоазия, банкер. Ръководен деец на Народната партия и един от основателите на Демократическия сговор. Многократно министър в различни кабинети (1913, 1918-1920, 1926-1931 и от 2-8 септември 1944). ↑

МОСУЛСКИ ПЕТРОЛ В ЛОЗАНА

Лорд Кързон мъж е благовиден,
седи на мекия си стол
и пита мрачен и обиден:
— Тук кой мирише на петрол?

Та ние хора сме салонни!
Кому тук е дошло на ум
сред тия зали благовонни
да вмъкне нефтений парфюм?

Поанкаре туй не разбира,
не знай и Стандарт-компани:
петрол в Лозана не извира,
а на петрол навред вони!

Измет паша се поусмихва,
но пак спокойно си седи.
А Мусолини даже кихва —
петрола нещо му вреди.

Лорд Кързон дяволито смига:
— Измет паша не е ли чул?
Той, струва ми се, тук пристига
с петролни мостри от Мосул?

— Те, мострите, са чак в Ангора,
нарочно ги оставих аз,
защото вий сте знатни хора —
ще се вмиришете на газ.

… Лорд Кързон клати се на стола,
оправя новия си фрак:

— Ще трябва значи в Анадола
за мострите да дойдем пак.

— Ще ви излезне много евтин
тогаз петрола, джентлемен;
Чичерин е търговец нефтен
и мисли също като мен.

— Така ли?… Сър Чичерин, честно
кажете мнението си!
— Така е, нефта пламва лесно,
но твърде мъчно се гаси!

ПЪРЗАЛКА В КЮСТЕНДИЛ[1]

Аз помня: сключваха в Париж мира,
след тригодишна смъртна баня,
и Тодоров[2] гърлото си продра
към ред и мир да ни подканя.

Но днес е празнично към Кюстендил,
макар да има мраз и вятър,
макар под нулата да се е свил
държавния ни барометър.

Пързаляме се славно, господа,
на политически пързалки
и вместо с кънки, както е реда —
пързаляме се на бухалки.

Не знам какво е в Кюстендил сега,
едва ли знае даже блока,
но хлътнали сме здраво сред снега
и преспата е, май, дълбока.

Не знам как ще се справим с тоя сняг
и с новия кадрил безумен,
но знам, че лошо ще се плъзнат пак
оскубаните люде в Шумен[3].

---

[1] *Публикация:* Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 4 от 10 декември 1922 г., с подпис: *Валериян Бромов*

На 4 декември 1922 г. македонски автономисти под предлог, че търсят провинили се пред тях македонски дейци от федералистите,

нахлуват в град Кюстендил и го превземат. Градът е окупиран от бандите на ВМРО, без полицията и армията да се намеси. Това е удар по престижа на земеделското правителство. Едрата българска буржоазия, която проучва почвата за подготвяния от нея фашистки преврат, ликува поради успеха си да подрони авторитета на земеделското правителство. ↑

[2] *Сключваха в Париж мира, и Тодоров* — Т. Теодоров е ръководител на българската делегация, която отива в Париж през 1919 г. във връзка с приемане условията на Ньойския мирен договор. Теодоров, Теодор (1859-1924) — буржоазен политически деец, водач на обединената народно-прогресивна партия. ↑

[3] *Оскубаните люде в Шумен* — бившите министри от кабинетите Гешев — Данев и Малинов — Костурков след събитията в Търново и Долни Дъбник са арестувани като виновници за националната катастрофа. От V софийски полицейски участък, където първоначално са задържани, те са преместени в шуменския затвор. ↑

СИНОДАЛНИ КОПНЕЖИ

Не ме гори великата съблазън
брада да имам в тоз живот,
но все пак не е зле да съм помазан
за жрец в светия ни синод.

Ще смъкна мозъка си чак в корема
и функции там ще му дам:
по деветнадесет часа ще дрема —
останалите пет ще ям.

Не ще ми натежи подобна участ;
от труд не ще ми стане зле —
че за хатър на Дух Свети ще смуча
весден персийско наргиле.

И нека вън виелицата злобна
да развърти камшик от мраз;
в кушетката изтегнал се удобно,
ще чакам вечерния час.

О, вечери на прелестите зимни!
Снегът танцува над Содом,
а седем старци в приказки интимни
изпразват чашите със ром.

За някоя Мария Магдалина
ще си припомня през сълзи,
а морен пламък в тихата камина
на сини лентици пълзи…

И дойде ли нечакан някой дякой —
за блока чул печална вест, —

ще скоча и ще съчиня разплакан
към стадото си манифест.

И пак ще дремна, пак ще ям за двама,
и пак виното ще се лей,
а стана ли сто двайсет килограма —
ще си празнувам юбилей.

ГРИЖИ ЗА БЕДНИТЕ[1]

Протестират вред ролетки и стени,
будките със мъка дишат —
Крум Попов жестоко ги обременя
с мъдростите на афиша.

С поетични вопли столичния кмет
прозаично апелира —
образуван е за бедните ни комитет,
помощи да им събира…

Похабеното за лепене брашно
спада в социални грижи,
но дали едно сърце — поне едно —
тоз апел ще пораздвижи?

Ех, в тез вълчи и тартюфски времена
кой какво ще ти запише?
Ако бедните съвсем са без храна —
нахранете ги с афиши.

И защо е подписката за дърва?
Има по-практично средство:
изберете най-дебелата глава
от премъдрото ни кметство.

Нацепете я грижливо след това
с някоя гигантска брадва
и за Коледа със дъбови дърва
бедните ще се зарадват.

---

[1] *Публикация:* Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 5 от 17 декември 1922, г. с подпис: *Нагел Смуглий*.

По повод издадените от столичния кмет Крум Попов афиши, в които се обявява, че по случай празниците са организирани комитети за събиране помощи за бедните. ↑

ДЪРЖАВНИ ХРАНЕНИЦИ[1]

Не затрупвайте ме с комплименти
зарад жълтата значка —
имам, братко, подръка
магазин от разноцветни ленти.

По идеи цял съм слънчев спектър,
бях ратай при всеки клуб —
чрез оранжевия кюп
днес съм храбър жилищен инспектор.

Чернотрудов момък съм с монокъл,
земеделец с чиста кръв,
винаги съм бивал пръв
в честната борба за честен кокал.

Наредете избори през два дни,
смело в книжната война —
край държавната хазна
ще стълпиме рицарите гладни.

Съвестта им няма да е яркожълта —
тя не лови вече цвет,
но затуй пък ред по ред
те ще бият лошо и добре ще гълтат.

И след избора попитай за реклама:
— Бит ли е добре врага?
— Бит е, братко, и сега —
вчера само аз набил съм двама…

---

[1] *Публикация:* Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I., бр. 8 от 21 януари 1923 г., с подпис: *Сопоносец Храбри*. — Бел. Веска Иванова. Събрани съчинения, том 4. Български писател, 1979. ↑

РИЦАРИ СЛЕД БОЙ

На Fol

Любимата дева изпрати ни
на път в теменужни зори,
целуна за подвиг челата ни,
по къдрица ни подари.

Взе лилия, в слънце потопи я
и хвърли я през планини…
Ний вдигнахме своите копия
на път за далечни страни.

По пътища страшни заскитани,
жадувахме бранния час:
бе светло и гордо в душите ни,
а мрачно и сиво край нас.

Не станахме плахи отшелници,
дочакахме славния бой,
сразихме се с ветрени мелници
и всеки от нас бе герой.

Прегазихме черни чудовища
с хвъркатите свои коне
и странни, неземни съкровища
заловихме в бой насъне.

Оплискани в кърви, напрашени,
потеглихме и за венци,

но свърнахме в пътя, уплашени
от толкова много овци.

След рицарски празни усилия
не зърнахме нийде в света
сребристата девствена лилия,
която тя нам завеща.

Но верни на светла утопия,
живота всуе ни гнети:
пак носим на дървени копия
железен товар от мечти.

С душа през неволи пречистена,
пак бродим в житейския лес
и шепнем си тихо: „Наистина,
добре, че умря Сервантес!“…

… Но нявга сред шумната столица —
за нас монумент ще блести,
сграден с неплатените полици
и скъпо платени мечти.

БАРУТНО ВРЕМЕ

Замъчи ме житейската съблазън
да следвам криминална мода —
застрелях се с револвер празен
и тръгнах да се поразходя.

По стълбите хазайката ме зърна
и скимна ми да я измамя:
„Убиха го“ — казах, а тя отвърна:
„Убитите са само двама“…

На ъгъла стояха две хлапета,
в съвременна игра заети.
Едното понахлупи си каскета
и кресна: „Горе, бре, ръцете!“

Погалих ги със поглед благ и топъл
и мислех: бъдеще ги чака!
Но ето в тоя миг отчаян вопъл
процепи рязко полумрака.

Аха!… Убийство пак… не заслужава:
най-скучно някого там колят,
а вечерта е, знаете, такава
приятна, мека — сякаш пролет…

Но скучно е. От скука се не диша.
От скитането ми додея.
Прочетох с мъка няколко афиша
и: ето ме на юбилея.

Ала каква бе таз постъпка мерзка,
шега трагична и измамна?

Сред глъхналата ложа министерска
бенгалски огън, гледам, пламна.
Добре! Разбирам: и това е драма!
Но ред не спазваме бе, брате.
Я дайте ни поне една програма
за тия пусти атентати.

МАСКАРАД[1]

Думба-лумба, думба-лумба,
зная тайни милион;
без да съм брат на Колумба
или внук на Едисон[2] *—*
откривател съм и ключа
знам за всеки тайнствен случай,
думба-лумба, тра-та-та —
всичко сметка е в света.

Долу всяка скучна маска!
Всички мъдрости — лъжи!
Под най-пъстрата окраска
сива глупост пак лежи;
под костюми златошити
вред разхождат се крадците.
Думба-лумба, бим-бам-бум —
много хора — малко ум.

Дипломати, магистрати,
коронованi глави,
кърви, бомби, атентати —
всичко с маска е, уви;
цялата таз пъстра гледка
е една гигантска сметка —
всички тайнствени игри
все за власт са, за пари.

А над всичко с нова маска
стар диктатор пак седи,
трима вече той изтласка[3]
и за други двама бди.
А народа сред прозявки

гледа циркови оставки…
Думба-лумба, иха-ха —
сам да си бере греха!

---

[1] *Публикация:* Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 12 от 18 февруари 1923 г., с подпис: *Нагел Смуглий*. — Бел. Веска Иванова. Събрани съчинения, том 4. Български писател, 1979. ↑

[2] Едисон, Томас Алва (1847–1931) — американски електротехник и изобретател в областта на практическото използуване на електричеството, изобретил фонографа, кинескопа, апарата за записване на телефонни разговори, усъвършенствувал електрическата крушка, телефона и др. ↑

[3] трима вече той изтласка — от състава на земеделското правителство били извадени Марко Турлаков, Коста Томов и Христо Манолов. Те възглавявали оформилата се десничарска група на БЗНС, която била за помирение и сътрудничество с буржоазните политически партии. ↑

КРИТИЦИ В ЛИВРЕИ

На В. Добринов

Душата ми е пълна с радост лиха,
насладата едвам ще понеса!
О, как красиво президента киха,
как поетично трие си носа.

Ей жълти рицари — фаланга гъста —
видях с очите: кихна той пред мен!…
Сторете път, аз съм на служба тлъста
за този подвиг вече назначен.

Ура! Съдбата ми е твърде лека!
Главата ми — и тя не ми тежи,
а на живота стръмната пътека
павирал съм я с циркови лъжи.

Пристъпям и размахвам аз от коня
наместо меч ръждясало перо
и гордо нося крепката си броня
от глупости блестящи кат сребро…

А падна ли — без никакъв израстък —
лакейски гладък ще си бъда пак —
и ще продам на вехто, вместо ластик,
интелигентния си мек гръбнак.

ИЗПОВЕДТА НА ЙОРДАН БАДЕВ

В една девическа гимназия
минавах за голям критик
и ето в моята фантазия
роди се, братя, план велик.

Реших: аз имам дарби страшни,
да скромнича ще бъде грех —
куп упражнения домашни
разкритикувал съм с успех.

Една ли жилава нелепица
светът преглътнал е до днес?
Хем леко ще си вадя хлебеца,
хем ще спечеля малко чест.

Мислих, реших и хоп готово:
направих тук-таме метан
и в долния етаж на „Слово“
на топла пита съм призван.

Не знаех в радостта си граница,
но зная кой ме тури в ред,
благодарих за тая баница
с един критически рушвет.

Обаче всяка радост земна
на края винаги горчи —
оттук-оттам ме всеки емна
и ми засвятка пред очи.

Студени душове ме плиснаха,
подгониха ме блед и плах

и стана ми за смях подлистника —
а пишех аз, че няма смях.

Ех, смогнах местенце да купя,
но питайте ме след това:
шега ли е гранит да чупя
със дървената си глава!

ПРОЛЕТ[1]

Съдрал се сякаш на „Епоха“[2]
редакционния чувал,
та с локви, дъждове и кал
пак мартенските дни дойдоха.

И пак прониза ме със тръпки
любовно-мокрия сезон,
а древният ми панталон
усмихна се през пет закръпки.

Но, да не беше ми неловко,
заел бих министерски пост,
макар да не съм толкоз прост
и да не мисля под диктовка.

И служил бих аз твърде жарко,
докато някой милион,
под формата на комисьон,
докопам като бае Марко[3].

Но по̀врага таз политика!
Ценя си още аз гърба.
Единствено сега скърбя
за поскъпнялата мастика.

А друго хич не ме тревожи
сред тия смутни времена:
не ща ни власт, нито жена
с дванадесет самсарски кожи[4].

---

[1] *Публикация:* Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 16 от 18 март 1923 г., с подпис: *Християн Снежни*. — Бел. Веска Иванова. Събрани съчинения, том 4. Български писател, 1979. ↑

[2] Епоха — всекидневен информационен вестник, неофициален орган на широкосоциалистическата партия. Излиза в София от 25 юни 1922 г. до 29 декември 1925 г. Води клеветническа кампания срещу БКП и комунизма, бори се за събаряне правителството на Стамболийски. ↑

[3] Турлаков, Марко — деец на БЗНС, министър на железниците, пощите и телеграфите (1919–1920) и министър на финансите в правителството на Стамболийски (1920–1923). Марко Турлаков е обвиняван за участие в редица афери, които му донесли големи печалби. ↑

[4] Жена с дванадесет самсарски кожи — във вестниците е публикувано едно заловено писмо на земеделски големец — съдия от държавния съд, — в което между другото той пише, че имал връзки с жена, която носи дванадесет самсарски кожи. ↑

НА ГОСТИ У ДЯВОЛА

1. ПРИКАЗКА ЗА ЧЕСТТА

В живота си нивга не бях се надявал
на толкова мил комплимент:
покани ме Дявола — старият Дявол —
дома си на чашка абсент.

Свещта очертаваше острия профил
със ивица златни лъчи
и пускайки кръгчета дим, Мефистофел
ме гледаше с влажни очи.

В очите му есенна горест бе скрита,
но все пак бе горд и засмен,
и махна с ръка той „In vino veritas!
Ще бъда пред теб откровен!“.

Омръзна ми вече все тоя ярем на
притворство и помисъл зла —
да пием за мойта сърдечност неземна
и сивите земни тела!

Преди векове аз възпрях на земята
и тук устроих си шега:
веичах се за земната Истина свята,
но тя увенча ме с рога.

Възпламнах от ревност, и в черна омраза
за своята стъпкана чест —
човешката чест неуморно аз газя,
но с чест не сдобих се до днес.

Намислих чрез подвизи чудни да блесна —
умирах по сто пъти в бран,
но винаги рицар на кауза честна,
не бидох пак с чест увенчан.

Отчаян, окаян, веднъж в булеварда
аз тръгнах неземно злочест.
И вдигнах над себе си ярка плакарда:
„Човек без капчица чест!“.

Но странно: презрение няма ни капка!
Посрещат ме вред с интерес,
любезно отвсякъде свалят ми шапка:
„Без чест ли си? — Прави ти чест!“.

Един господин ме целуна: „Ах, братко,
и ти ли!… Ей, кой да те знай!“.
Две хубави дами ми казаха сладко:
„Елате в нас утре на чай!“.

Чудесно! Невиждано! С почести редки
изпратен бях чак до дома.
Министри, царе и придворни кокетки
ми писаха мили писма.

И ето ме: важен, блестящ, елегантен,
богат като истински Крез!
И знам аз: крадец съм, лъжец, спекулантин,
безчестник; но… винаги с чест!…

И Дявола млъкна. Наля от абсента,
сърдечно се чукна със мен,
и пускайки пушек на синкави ленти,
прониза ме с поглед зелен.

2. ПРИКАЗКА ЗА ТИНЯТА

В неделя Дявола облече расо —

любимия си тоалет;
и с тънка и загадъчна гримаса
огледа се добре отвред.

Действително в корема бе печален
и — за да не бъде толкоз сух —
беляза своя символ синодален
с една възглавница от пух.

— Една вечерна пролетна разходка? —
ми кимна леко той с рога.
— Виж, вечерта е кат вдовица кротка
и цяла в нега и тъга…

Съгласен бях. И посред врява шумна
ведно с приятеля рогат
разхождаме се дълго де ни хрумна
из калния престолен град.

И ето — късно в някаква си лавка
покани ме на отдих той.
Кръчмаря стар посрещна ни с прозявка,
с поклон и привети безброй.

Погледна Дявола с усмивка блага,
повдигна странно рамена
и ритна с крак възпрялата до прага
огромна, грухтеща свиня.

А лавката бе като всяка лавка,
но странно беше тук едно:
висеше над вратата калимявка
и някакво шише вино.

— Виното — да! Но що за подигравка
чернее се над тоя праг?
— Това ли? Туй е попска калимявка —

реклама за добър коняк…

Кръчмаря се усмихна и заклима,
отвън му кимна вечерта,
а в ъгъла ревнаха в хор петима
и се целунаха в уста.

Погледна Дявола под вежди тънки:
„Я виж ги колко са добри!“.
Но зад гърба му някой злъчно смънка:
„Добри, когато спирта ври!“.

Това бе юноша — намръщен, хладен.
Въздъхна той и заруга:
„Кой е добряк на тоз свят безотраден?
И кой доволен е сега?

Навсякъде чистота нито прашинка!
Нито насъне светъл лъч…
Летиш като изгубена снежинка
сред вихрите на черна злъч…

Уви, светът обърнал се в пустиня!
Море от злоба и разврат!…
Иди живей сред туй море от тиня,
сред толкоз много кал и смрад!“.

Той млъкна… А през прага меланхолично
проточи и свинята врат:
„И аз от тоя свят съм недоволна:
да, толкоз малко кал и смрад!…“.

„Червен смях“, 4 април 1923

НАЙ-ЗДРАВОТО ВЕЛИКДЕНСКО ЯЙЦЕ
ЛИТЕРАТУРЕН ДИСПУТ

Преди великденската скука
да спре на визита при нас,
критици и поети чукат
яйца червени от Парнас.

Васил Добринов бил любител
на тоя стар пасхален спорт;
затуй по „Цар Освободител“
разхождал се критично горд.

Стратиев имал кръв гореща,
макар в стиха да е студен,
и В. Добринова посреща,
с дебел бастон въоръжен:

— За мене ти какво си писал?
Я, пред бастона повтори!
— Това е моя твърда мисъл
и в нея истина гори.

— Главата ти е твърде твърда,
а мисълта ти — книжен прах!…
И в миг Стратиев се размърда
в един лирично-смел замах.

Бастона сложи се прилично
върху критичното яйце,
ала Добринов безразлично
кръстоса на гърди ръце.

След четвърт час лирика вече

въздъхна морно изпотен.
Тогаз Симидов се изпречи:
„Я дай бастона и на мен!“

Уви, и той се изпотява,
макар по-ловък и чевръст.
Яйцето здраво пак остава,
бастона става къс по къс.

И ей Симидов с болка свята
отпуска капнали ръце,
Добринов сочи си главата:
„Това е дървено яйце.“

ВЕЛИКДЕН
ХРИСТОС НИ С ЛЮБОВ ОСЛЕПИ…

Христос ни с любов ослепи.
Къде е светата любов?
Море от омраза кипи
и тътне край кръста Христов.

Тълпите реват, все така
бездушни и зли кат преди,
и все тъй протегнал ръка,
под кръста му Юда седи.

Разпънат, оплют, обруган,
умира босяка смирен…
а вред фарисейската сган
празнува възкресния ден.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.